

Kedi ve Ölüm

Erhan Bener

BÜTÜN ESERLERİ 1

AYRINTI

Türkçe Edebiyat Dizisi

TÜRKÇE EDEBİYAT DİZİSİ

Melekler Evi
Göksel Yılmaz

Akhisar Düşerken
Mahmut Şenol

Kurumuş Nehrin Yatağında
Uğur Erkman

Gecedegiden
Hüseyin Kıran

Arıza Babaların Çatlak Kızları
Ayten Kaya Görgün

Zeval
Nihan Taştekin

Bir Zamanlar Bakırköy
Tahir Musa Ceylan

Önceki Çağın Akşamüstü
Ömer F. Oyal

Akvaryumda Ölü Bir Balık
Mürselin Kurt

Fevkalbeşer Sair Bey ve Suskunluğu
Ömer İzgeç

Laf Evi
Serdar Aysev

Kayıp Taşlar
Asuman Bayrak

Fransız Balkon
Ahmet Coşkun

Boşluğun Sesi
Umut Dağıstan

Bir Tuhaf İntikam
Uğur Erkman

Karsuyu
Hüseyin Bul

Babamın En Güzel Fotoğrafı
Gönül Kıvılcım

Erhan Bener

Kedi ve Ölüm

(Ana Kapı)

ERHAN BENER

Erhan Bener, 19 Nisan 1929 yılında, babasının görevli olarak bulunduğu Kıbrıs'ta doğmuş, 7 Aralık 2007'de Ankara'da vefat etmiştir.

Babası Fen Doktoru. M.Raşit Bener, Annesi Mediha Bener'dir. Amcası Cemil Sena (Ongun) dönemin önde gelen felsefecilerindir. Ağabeyi yazar Vüs'at O.Bener, kızkardeşi Bilge (Bener) Bölükbaşı ve oğlu Yiğit Bener de edebiyatçıdır.

İlk, orta, lise öğrenimini Anadolu'nun çeşitli il ve ilçelerinde tamamlayan Bener, 1950 yılında, Ankara S.B.F.yi bitirdi. 1956 yılında A.Ü. Hukuk Fakültesi'nden lisans diploması aldı. 1951–58 yılları arasında Maliye Hesap Uzmanı olarak görev yaptı. 1858-59'da Belçika'da, 1963–66 arasında Paris Büyükelçiliği'nde Maliye Danışmanı, 1969–73 arasında Paris'te O.E.C.D. Türkiye Daimi Delege Yardımcısı olarak görev yaptı. Hazine Genel Müdür Yardımcısı, Hazine Müşaviri olarak çalıştı. En son 1975 yılında Emekli Sandığı Genel Müdürü iken kendi isteğiyle emekliye ayrıldı. Kısa bir süre avukatlık da yaptı.

1957'de Neşecan (Otyam) ile evlenen Erhan Bener'in iki çocuğu, yazar Yiğit Bener ve matematik öğretmeni Yaprak (Bener) Chapdelaine ve üç torunu vardır.

Edebiyat yaşamına 1945 yılında çeşitli dergilerde yayınlanan şiir ve öyküleriyle atılan Bener'in otuzun üstünde kitabı vardır; kimi yapıtları yabancı dillere çevrilmiştir. Ayrıca, çocuk kitapları, çevirileri, radyo oyunları bulunmaktadır. Pek çok meslekî (maliye ve iktisat) kitapları da yazmıştır.

Erhan Bener'in yapıtları birçok ulusal ve uluslararası ödüle değer bulunmuş, ayrıca birçok yapıtı sinemaya ve tiyatroya uyarlanmıştır.

ERHAN BENER'in Edebi Yapıtları (Son baskıları itibariyle)

REMZİ KİTABEVİ'nde
Yaralı Aşklar, 1998 Öyküler
Oyuncu, 1998 Roman
Anafor, 1999 Roman
Sisli Yaz, 1999 Roman
Köleler ve Tutkular, 2000 Roman
Loş Ayna, 2000 Roman
Babarla Gelen, 2000 Roman
Işığın Gölgesi, 2000-Roman
Böcek, 2000, Roman
Ölü Bir Deniz,2001 Roman
Sonbahar Yaprakları, 2001Deneme
Yalnızlar,2002, Roman
Bürokratlar,2002, Anı-Öykü
İlişkiler, 2002 Roman, Orhan Kemal Roman Ödülü
Ortadakiler, 2003 Roman
Dönüşler, 2004 Roman
Arabalarım, 2003 Anı-Öykü

DÜNYA YAYINEVİ'nde
Hınzır Kız, 2004 Roman, 1996 Yunus Nadi Roman Ödülü
Sıra dışı Bir Kadının Otobiyografisi, 2004 Roman
Aşk, Nereye Kadar, 2003 Öyküler
Bir Demet Mimoza, 2003 Öyküler
Aşk-ı Muhabbet Sevda, 2004, 1992 Yunus Nadi ve Haldun Taner Ödülü
Gece Gelen Ölüm, 2005- Öyküler
Yaşam Bir Düş, 2005 Öyküler
Erhan Bener'in Dünyasına Yolculuk, 2004 Söyleşi- Feridun Andaç'la.
Denizaşırı Öyküler, 2006 Öyküler
Elif'in Öyküsü, 2006
Macelos Da Vinci-Asya Seferi, 2006 Roman,
Macellos Da Vinci-Çıldırtan Yağmurlar, 2006 Roman.
Günbatımı Öyküleri, 1995 Öyküler, 2007 Öyküler (1996 Dil Derneği, Ömer Asım Aksoy Ödülü)

Çeşitli Yayınevlerinde
Sesler, 1948, Şiirler, Erciyes Yayınları
Acemiler, 1976 Roman, Cem Yayınevi,
Kedi ve Ölüm, 1997 Roman, Ümit Yayınevi,Türk-Fransız Kültür Cemiyeti Ödülü
Macellos da Vinci'nin Serüvenleri, 1981- Roman, Yazko Yayınları
Tekilleşme, 1993 Roman, Bilgi Yayınevi
Bir Büyük Bürokratın Romanı, 1991 -Biyografi, Bilgi Yayınevi
Cemil Eren-2001, Biyografi- Albüm, Toyan Yayını
Hızır Doktor, 1998-, Oyun, Kültür Bakanlığı Y. – Muhsin Ertuğrul Ödülü
Şabmeran, 2001-Oyun, " "
Bürokratlar, 1998-Oyun " "
Çıldırtan Yağmurlar, 1980, İzlem Yayınları
Şabmeran Öyküsü, 1998,Çocuk Romanı, Gendaş Yayınları
Burcu Öğretmenin Öyküleri, Çocuk Öyküleri, Gendaş Yayınları.

Ayrıntı: 681
Türkçe Edebiyat Dizisi: 18

Kedi ve Ölüm
Erhan Bener

Son Okuma
Esra Koç

© *Yiğit Bener & Yaprak Bener Chapdelaine*

Bu kitabın Türkçe yayım hakları
Ayrıntı Yayınları'na aittir.

Kapak Fotoğrafı
Color Day Production / The Image Bank / Getty Images Turkey

Kapak Tasarımı
Gökçe Alper

Dizgi
Esin Tapan Yetiş

Baskı
Kayhan Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti
Davutpaşa Cad. Güven San. Sit. C Blok No.: 244 Topkapı/İst.
Tel.: (0212) 612 31 85
Sertifika No.: 12156

Ayrıntı Yayınları Birinci Basım 2012
Baskı Adedi 2000

ISBN 978-975-539-713-9
Sertifika No.: 10704

AYRINTI YAYINLARI
Hobyar Mah. Cemal Nadir Sok. No: 3 Cağaloğlu – İstanbul
Tel.: (0212) 512 15 00 Faks: (0212) 512 15 11
www.ayrintiyayinlari.com.tr & info@ayrintiyayinlari.com.tr

Erhan Bener

Kedi ve Ölüm

(Ana Kapı)

1

Şeftali yüklü küçük sandal, kabarıp inen dalgalarla birlikte yükselip alçalıyordu. Yanık, çiçek bozuğu suratlı, çukur gözlü sandalcı, bir eliyle sıkı sıkı yapıştığı küreği bir ileri bir geri oynatıp duruyor, öbür eliyle vapuru rıhtıma bağlayan halata tutunuyordu. Sandalın gerisinde, gömleği eprimiş, dar omuzlu, ince, çelimsiz bir adam, çömeldiği yerde, uzun saplı bir el terazisine şeftali doldurmakta. Sonra, teraziyi dengede tutmaya çalışarak doğruluyor yerinden, ürkek gözlerle vapurun kıçından para uzatanları kolluyor,sandal bir dalganın ucunda yükselirken, terazinin kefesindeki şeftalileri açılan mendillere aktarıyor.Yandaki sıralardan da seslenen

var: "Buraya, buraya da bak!.." derken, sömürülmüş bir şeftali kabuğu ya da pembe bir çekirdek kayıyor suların içine. Birisi, dişlerinin arasından ıslık gibi balgam fırlatıyor rüzgâra karşı. Üst arka güvertede, küpeşteye yaslanarak denizi seyreden iki delikanlı, arada yüksek sesle şakalaşıyorlar satıcıyla:

-"Hey, ahbap, hile yapmak yok ha..."

Ürkek gözlü satıcı, şaşkın, iyice ağan terazinin kafesine telaşla bir iki şeftali daha ekliyor...

Deniz kirliydi. Lodosun getirdiği çöpler, dubaların kenarlarına birikmişti. Yarısından bölünmüş bir somun parçası, şişmiş, gözeneklerinin derinliğine kadar ıslanmış, bata çıka yüzüyordu suların içinde. Sap tarafı sararmış ayva büyüklüğünde bir karpuz, küreğin her oynayışında, kapkara midyelerle kaplanmış sarı benekli dubaya kadar zıplayarak uzaklaşıyor, akıntının geri vuruşuyla tekrar sandalın burnuna doğru sürükleniyordu.

Sular ansızın karıştı, köpürdü, açık mavi, camgöbeği bir renk alarak duruldu, daha sonra yemyeşil, geniş, kıpırtısız bir yüzey halinde iskele dubasına kadar yayıldı. Pervaneler dönmeye başlamıştı. Çöpler, şeftali çekirdekleri, ekmek parçası ve karpuz, bir anda suların altına kaynadı. Teraziyle vapura uzanan adam bağırıyordu. Keskin, kısa bir düdük sesi duyuldu. Aynı anda Yalova vapuru da limanın içinde hızla dönerek Kadıköy iskelesine yanaşmaya başlamıştı. Duman koyulaştı. Düdük sesleriyle birlikte havaya beyaz buhar kümeleri dağılıyor; birbirini ite kaka iskeleye koşan insanların soluğunu tıkıyordu. Halatlar geriliyor, çatırdıyor, demir makaralı iskeleler kaçışan ayaklara doğru hoyratça itiliyordu. Bir çocuk ağlıyordu.Bir kadın deliler gibi gülüyordu. Parmaklıkların gerisinde, renk renk giysili kadınlar, asık suratlı erkekler, yaramaz çocuklar, terli göğüs, parmak arası ve koltukaltı kokularıyla sarhoş, birbirine yaslanmış, kay-

naşmış, sabırsızlıkla kapıların açılmasını bekliyorlardı. Kasketini kulaklarına kadar geçirmiş bir memur, çıkış yerinde durmuş, Yalova yolcularının biletlerini topluyordu. Sepetliler, çantalılar, çabuk çabuk yürüyenler, ağırkanlılar...

Bir otomobilin kornası bozulmuş. Sinir bozucu bir tekseslilikle ötüp duruyor. Bir polis düdük çalarak koşuyor. Burnunun üstünde kaykılmış projektörüyle kıyıya doğru dikine yanaşan Haydarpaşa vapurunun lomboz delikleri denize batıp çıkıyor.

Beyaz hasır şapkasını ensesine doğru yıkmış, kemer burunlu, tombalak bir adam –Ressam Zahit– köprünün parmaklıklarına yaslanmış dalgın bakışlarla vapurdan çıkanları seyrediyordu. Kalabalığın içinde, bronzlaşmış omuzları çıplak, göğüsleri açık, bir örnek beyaz elbiseler giymiş üç genç kız göze çarpıyordu. Rotadaki iri boylu dalgalı gür saçlı, ötekilerini bileklerinden yakalamıştı. Hemen arkalarında mavi, işlemeli Amerikan pantalonları giymiş bir grup delikanlı, söz atarak, kahkaha savurarak, yalpalayarak yürüyor. Sıska bir gümrük memuru elini iri iri sallayarak merdivenlerden iniyor. Bir adam, başına mendil bağlamış, köprü kitapçısının önünde pinekliyor. Beyaz gömlekli, beyaz kemerli bir inzibat eri, yanından geçen yorgun tavırlı bir albayı özenle selamlıyor.

Beyaz hasır şapkalı adam, şeftali satan kayıkçının şimdi Adalar iskekesine doğru uzaklaşmış olduğunu fark etmeden, vapurla iskele dubası arasında boşalan deniz parçasına dikmişti gözlerini.Yüzü yanmış; ter içinde, ensesi girintisiz, alnı kabarık.Ayaklarındaki iskarpinler nasırlarını acıtıyor olmalıydı. Bir eliyle parmaklığın trabzanını sıkı sıkı kavramış...

Köprü sallanıyordu. Tramvaylar dubaların ek yerlerinden geçerken madeni bir gürültü çıkarıyor. Merdivenlerden koşa koşa iniyor insanlar. Tekrar bacalardan dumanlar fışkırıyor. Çatanalar bacalarını kırarak köprünün altından Haliç'e

geçiyor; arkalarında urganlarla birbirine bağlanmış, zift karası mavunalar; suyun durgun yerlerinde parıldayan yağ lekeleri...

Sarayburnu'nun hemen köşesinde, mavi boyalı, pırıl pırıl, yabancı bandıralı bir vapur göründü, limana doğru dümen kırdı. Tophane'den Sirkeci'ye doğru, rıhtıma çekilmiş yolcu gemileri, şehir hattı vapurları, denizin orta yerinde, uzun halatlarla birbirine ulanmış dubalara bağlanmış şilepler, kırmızı boyalı, dört çift cankurtaran simidiyle bezenmiş deniz motorları, durmadan kımıldayan, oynayan, yer değiştiren, ışıklı, canlı bir yığın halinde uzanıyordu limanın içinde.

Bütün bu gözalıcı kümeleşmelerin, gidiş gelişlerin içinde kişiliklerini ve isimlerini yitirmişti insanlar. O anlamsız mırıldanmalardan haykırışlardan, karmakarışık sövüşmelerden gayri, belirli ve insanca tek bir ses duymak mümkün değildi. Bütün o hayvanca itiş kakışların, yuvarlanışların arasında eriyip gitmiş görünmesine rağmen, belki sadece, beyaz hasır şapkası, biçimsiz, hantal gövdesi, ilk bakışta aptal ve uygunsuz bir insan izlemini veren iri ve ablak suratıyla ikide bir üzerine ağırlığını verdiği ayağını değiştirerek iskeleyi seyreden ressam Zahit vardı. Kendisini kalabalıktan ayrı, yalnız ve kaderine bırakılmış hisseden.

Gözleri sıcaktan, aydınlıktan ve yorgunluktan büzülmüştü. Bilinçsiz bir dalgınlık içindeydi. Orada, köprünün üstünde niçin beklediğini bilmiyordu. Arada bir, iskeleye yanaşan vapurdan çıkanlar arasında telaşla sağma soluna bakan bir adam, bir kadın ilgisini çekiyor, daha iyi görebilmek için girintisiz ensesini bükerek boynunu çeviriyor, bakışlarının duruluğu açılıyor, sonra yeniden gövdesini, parmaklığa yasladığı dirseklerinin üstüne bırakıveriyordu.

Terliyordu durmadan. Kalın, yağlı gözkapaklarının üstü bile terden buğulanmıştı. Oysa az önceki boğucu lodos kesilmişti. Hava hafifçe serinlemişti.

Tam o sırada, rıhtımın Tophane'ye kıvrılan köşesinden küçük bir oğlan çocuğu, kendisini kaldırıp denize attı. Pantolonu ile mintanını rıhtım taşındaki koca demir halkaya iliştirmişti. Bir zaman suyun dibinde kaldı. Sonra başını çıkararak, dişlerini göstere göstere güldü.

İyice ısınmış gövdenin soğuk suya çarparak serinleyişini böyle elle tutulabilecek kadar yakınında hissetmek, Ressam Zahit'in içini ürpertmişti. Gözlerini açıp kapattı. Çocuk düzgün kulaçlar atarak Gümrük iskelesine doğru uzaklaşıyordu. Bakışlarını kaçırmak istedi, önemli şeyler düşünüyormuş gibi kaşlarını çattı.

Her vapurun yanaşışında, kımıldamaya, yürümeye karar veriyor, sonra birden gevşiyordu. Hiçbir işi yoktu burada. Güneşin alnında dinelip durması gereksizdi. Sıcak olmasa, kalabalığın birikip dağılışını, biçimlerin, renklerin bir araya gelip karışmasını seyretmekten hoşlanmıyor değildi. Bir ara gözleri iskelenin saatine takıldı. Küçük gözbebekleri büsbütün büzüldü. Artık iyice seyrelmişti iskelenin kalabalığı. Vapurun biri daha uzaklaşıyordu. Tek tük koşanlar vardı umutla. Sonra koşanların da ardı kesildi. Beyaz kasketli, gemici kılıklı bir adam, köprünün altındaki geçidin başında durmuş, elini huni gibi ağzına yapıştırmış, bağıra çağıra, Haydarpaşa'ya, Kadıköy'e gidecek motörün çığırtkanlığını yapıyordu. İnce keten gömlekli, beyaz pantolonlu bir adam, genç bir kadının kolundan tutmuş iskeleye doğru sürüklemeye çalışıyordu.

Ressam Zahit bir zaman, dalgın ve anlamsız bakışlarla baktı genç çiftin arkasından. Tanıdığı kimseler olmalıydı bunlar. Elini kaldırıp seslenecek gibi oldu arkalarından. Sonra belirli bir isteksizlikle caydı. "Bizimkiler" diye mırıldandı, anlaşılır anlaşılmaz bir hayretle. "Ne arıyorlar burada?" diye düşündü. Ötekiler gözden uzaklaşmıştı bile.

Durgun bakışları kımıldamadı bir zaman takıldıkları köşeden. "Ne işleri var acaba?" diye düşünmeye çalışıyordu tembel tembel. Böyle, günün en sıcak saatinde, kentin en uzak bir köşesinde, koşa koşa gelip itile kakıla isimsiz bir kalabalığın içinde düğümlenip kalmanın, sonra soluk bile alamadan saatlerce bekleyip, yeniden kentin en uzak bir köşesine doğru telaş içinde ve yuvarlana yuvarlana uzaklaşmanın ne anlamı vardı?

Tombul ellerinin şiş parmakları, terden sırsıklam yapışakalmışlardı köprünün korkuluğuna. Şimdi yorgunluğunu alabildiğine hissettiği halde kımıldamak bile istimiyordu. Kımıldar kımıldamaz uyuşmuş bir ağrıyı uyandırıvercekti. O hem somut, hem soyut ağrıyı burada bir an unutur gibi olmuştu. Köprünün bu noktasına, birdenbire gözlerinin önüne serilen bu alacalı bulacalı renk dünyası, onu olduğu yere çivilemiş bırakmıştı.

Yapacak bir işi yoktu. Hayır, yapacak artık hiçbir işi kalmamıştı. Bunu kaç kez tekrarlamıştı kendi kendisine. Ama kımıldamak da gelmiyordu içinden. Ya yürümeli ya da bir sebep bularak beklemeliydi. Sıcaktan her yanı yumuşamış, kararsız durmak kötüydü.

Birden isyan edecek gibi oldu. Yanağının derisi titredi. Cebinden mendilini çıkararak alnında, yüzünde biriken terleri sildi. Sonra ağır ağır Karaköy'e doğru yürümeye başladı.

Trafik ışıklarını dibinde kalabalık birikmişti. Kırmızı ışık yanıyordu. Gene durdu. Karşı kaldırımda, Ziraat Bankası'nın bitişindeki o tuhaf, gotik biçimli kuleli yapıya takılmıştı gözleri. Bunun, Havyar Hanı'nın ikinci katındaki caminin minaresi olduğunu bildiği halde, ilk defa görüyormuş gibi aptalca bir anlam belirmişti yüzünde. Bir karakalem vuruşuyla pürüzlü bir resim kâğıdına yansıttığı zaman, bu minarenin, Kuzey Denizi limanlarını hatırlatan bir havası olabileceğini düşündü.

Gülünç bir şeydi bu aslında. Belki de yaşlanmak denilen şey, insanın yıllarca önce gözyaşı döktüğü dakikaları hatırlarken bir çeşit utangaçlık duymasından başka bir şey değildi. Bütün hayatı bir sözün, bir bakışın ucunda saymak, bir tek söz, bir çift göz uğrunda –bütün ışığı, rengi, doyulmaz lezzetiyle– yaşamayı bir anda değersiz bulacak kadar pekyürekli olabilmek, ancak gençliğe vergi bir aptallık değil miydi? Ama ne kadar da tatlıydı o gözyaşları? O iç ezikliği ne güzeldi? Bir daha yaşayabilir miydi insan o buruk, o kendine özgü, dolu dolu mutluluğu? Gençliğe geri dönmek mümkün olabilir miydi?

Ne gençliğe dönmek, ne de yaşlılığı daha ötelere götürebilmek... Ölüm ayaklarının ucundaydı artık. Daha içinden duyamıyordu, inanamıyordu ama biliyordu; orada, şiş karnında, yılan, dişlerini geçirmişti bir kez etine. O dost doktor, bir çeşit ürküntüyle şaşkın ve beceriksiz kelimelerle bunu yüzüne karşı söylememiş bile olsa, o bunu, hem de epey zamandır biliyordu.

Ne yapabilirdi artık? Bütün ömür boyu süren boşuna bir bekleyişin sonu gelmişti. Pek kesin konuşmamıştı ama daha bir üç ay demişti doktor? "Daha bir üç ay" yavaş yavaş, belki de beklenmez bir çabuklukla geçecek üç ay. Tıpkı yıllarca önce düşündüğü, hatta inanmaya inanmaya kendini sürüklediği gibi bir ölüm. Ama bu kez bir dilek, bir aptalca oyun değil, kaçınılmaz bir gerçek olarak karşı karşıyaydı ölümle.

"Bir korku, bir yılgınlık duyuyor muyum?" diye düşündü. Hâlâ inanmıyordu, kendini hâlâ eski ve çocukça bir oyunun içinde sanıyordu ihtimal. Tuhaf bir umursamazlık vardı halinde. Oysa sabah evden çıkarken hiç de böyle değildi. Tasalıydı. Ağır bir yük vardı üstünde. Korkuyordu. Doktora gitmenin artık kaçınılmaz bir zorunluluk haline geldiğini bile bile, bu anı olabildiği kadar geciktirmek için bir hayli

savsaklamıştı. Sonunda ancak ağrılar dayanılmayacak kadar artıp sıklaşınca karar verebilmişti evden çıkmaya.

Bir yandan da –hâlâ– doktoru muayenehanesinde bulamamak için dua ediyordu içinden. Ameliyat masaları, bıçak acıları, yatalak olup sürünmeler, bunlara ilişkin bir sürü tatsız ihtimal dolaşıyordu aklında. Doktordan, üç ay içinde öleceği haberini alınca bayağı hafifledi. Ölüm o kadar önemli değildi sanki. (Kolay kolay inanılmıyordu buna zaten) Bundan sonra çeşitli kötü ihtimaller üzerine kafa yorup üzülmeye lüzum kalmamıştı. Çaresizlik, bütün bu sıkıntılardan kurtarmıştı onu. Neredeyse sevinilecek bir şey...

Doktordan çıktıktan sonra, Cağaloğlu'ndan Köprü'ye doğru ağır ağır yürürken –belki artık yapacak başka bir şey düşünemediği için– hayatının bir bilançosunu yapmak geçti aklından. Altmış yıllık bir ömür. Az şey değil. Ama bir düzeni, belli bir gidişi yoktu bu altmış yıllık hayatın. O kadar dağınık, parça parça anılar ki bir araya getirip bunlarda bir bütüne varmak, bir anlam çıkarmak imkânsız gibiydi. Belki bir tek özelliği vardı; o da neşeli, tatlı bir yanı bulunmayışıydı bu altmış yıllık ömrün.

Tozlu, sisli, dört yanı dağlarla çevrili küçücük bir Anadolu kasabasında geçmişti çocukluğu. Sıkıntılar, hastakılar, yoksulluklarla yaşanmış, hiçbir özelliği, anılacak hiçbir güzelliği olmayan bir çocukluk. Kendi yaşındakilerin, kendi çevresindekilerin çocukluklarından daha da kötü koşullar içinde olduğu söylenemezdi. Ama korkulu bir düşmüş gibi, hatırlamak hatta düşünmek bile istemezdi o günleri.

Sonra bir takım tesadüfler, onu o karanlık köşeden çıkarıp İstanbul'a getirmişti. Bu kez başka sıkıntılar, başka yoksulluklar girmişti araya. Ortaokuldaydı. Öğretmenlerden biri, onda resim yapmaya karşı olağanüstü bir eğilim, bir yetenek bulunduğunu ileri sürdü. Gerçek miydi, değil miydi; ama ona da bir heves geldi. Bu yüzden çektikleri ayrı bir

öykü konusu olabilir. Derken Milli Eğitim Bakanlığı bir sınav açtı. Belçika'ya öğrenci yollanacaktı. Zahit de girdi sınava, kazandı. Cumhuriyetin ilk öğrencileri ile birlikte, o da resim öğrenimi yapmak için Brüksel'e yollandı.

Anıları buraya gelince durakladı biraz. Belçika'da geçirdiği o iki yılın apayrı bir önemi vardı hayatında. Aradan otuz küsur yıl geçtikten sonra bunu daha iyi anlıyordu. O iki yılda çok şey görmüş, çok şey yaşamıştı. Hepsi bir yana, Avrupa'da öğrenim yapması, bunca yıl ona bütün çevresinde üstün bir değer verilmesini, elüstünde tutulmasını sağlamış; konuşmalarına renk katan bir yığın meraklı öykü kazandırmıştı. Doğruydu bunlar. Ama acaba memleketinde kalmış olsaydı daha mı iyi olurdu? O bütünüyle kendisine yabancı olan ülkelere gitmemiş olsaydı belki daha az acı çekmiş olacaktı. Isınamamıştı oralara. Ne gelenek göreneklerine, ne de iklimlerine alışabilmişti. Ama bir yandan da ister istemez kopmuştu kendi toprağından. İki ayrı dünya, iki ayrı uygarlık arasında asılakalmıştı. O iki yıl içinde, o güneşsiz yazlar ülkesinde, şaşkın ve tecrüsebisiz, delice hayaller peşinde koşarak gençliğinin en verimli çağını berbat ettikten, kendi güçsüzlüğünün farkına varıp memleketinin koşullarına da bir daha eskisi gibi uyamayacağını anladıktan sonra, oturup ağlamaktan başka yapacak işi kalmamıştı.

Türkiye'ye döner dönmez evlendi. Önce bir oğlu, sonra bir kızı oldu. Tatlı, sevimli, şirin bir kız çocuğu. Ama, ne yazık ki çok yaşamamıştı yavrucağız. Beş yaşındayken, İstanbul'u kavuran İspanyol nezlesi alıvermişti onu ellerinden. Sonra, işte hiçbir değişik yönü, anılacak hiçbir önemli günü olmayan, yirmi beş yıllık bir evlilik hayatından sonra, bu kez karısı da ölüvermişti ansızın.

Kadere inanırdı. Aradan çok geçmeden ikinci kez evlendi.

Her fırsatta ne kadar aksini söylemiş olsa da hayata bağlıydı her şeye rağmen ve bunu kendisi de biliyordu pekâlâ.

Hiçbir zaman gerçek olarak inanmamıştı ölüme. Şimdi bile. Şu sıcak yaz günü, sırtını bir elektrik direğine dayamış, bir yandan, Antverpen'de yağmurlu bir akşamüstünü hatırlarken, bir yandan da farkında olmadan önünden ağır ağır geçen ikinci mevki bir tramvayın penceresinde gözüne çarpan sarışın bir kadın yüzünü kolluyordu. Kaçınılmaz bir çekimi vardı güzelliklerin. Yaşamak, bu çekimin çevresinde dönenip durmak değil miydi bir bakıma?

Hiçbir zaman kopmamıştı hayattan. Kızını yitirdiği zaman bile; yıkılmış, çökmüş fakat gene de yaşamaya devam edcek gücü bulabilmişti içinde. Hayata tam olarak bağlanmamış olduğu halde, salt yaşamış olmanın bile ona yetecek kadar zevk verdiği söylenebilirdi.

Her yanı renk içinde, ışık içindeydi bu dünyanın. Işığı seviyordu, güneşi seviyordu. Ama kış güneşini ya da bulutlu kümelerin hüzünlü, sıkıntılı griliğini değil. İnsan ancak gençken griye tutkun olabilirdi. Onun düşündüğü, onun sevdiği kırmızı tramvaylar, altın sarısı saçlar, parlak, camgöbeği mavi denizler, sıcak, ibrişim yeşili ovalar, gökkuşakları ve hepsi bir arada tramvayları, genç kızları, denizi ve gökkuşakları ile cıvıl cıvıl, renk içinde bir dünyaydı.

Daha ileri gitmesi mümkün olmadığına göre, bugüne değin ne yapmışsa onunla yetinmesi gerektiğini biliyordu. Bugüne kadar renklerle yaşamıştı hep. İçinde bir rahatlık vardı. Zamanın böyle ansızın sınırlandırılıvermiş olması hiç de sandığı kadar korkutucu, yılgınlığa düşürücü bir şey değildi. Geçen altmış yılı bir kenara bırakarak yeni bir işe girişmenin imkânsızlığı da olmasa, kendini bir gün öncesinden bile mutlu sayabilirdi şimdi.

Şurada, sıcaktan yumuşamış, eriyip birbirine kaynamış bir yığın halinde önünden geçen insanlar içinde bugün,

yarın, üç ay, üç yıl ya da elli yıl sonra ölecekler var. Hiçbiri ne zaman öleceğini bilmiyor. Daha doğrusu, hiçbiri bir gün gelip öleceğine inanmıyor. Oysa, geçen kendi altmış yıllık ömrü gibi, her birinin böylece yaşanmış ömrü, bir gün elbet sonuna gelecek. İşte o zaman, önemli olanın üç ay, üç yıl ya da otuz yıl değil, sınırlandırılmış bir süre içinde yaşamak olduğu anlaşılacaktır.

Düşündükçe, bu kadar soğukkanlı oluşuna kendisi de şaşıyordu. İkide bir hayatı küçük gördüğünü söyler; dertleri, acıları, hastalıkları kendine mal etmediğini savunurdu ama aslında canı tatlıydı. Bu yüzden küçücük sıkıntılar karşısında dert yanışlarını, sızlanışlarını haklı gösterme yolunu seçerdi. Her zaman ciddiye alınır mıydı? Alınmazdı elbet. Bu da onun yeni sızlanışlarına yol açardı. Ama işte, en fazla çırpınıp şikâyet etmesi gereken günde, bir çeşit vurdumduymazlıkla boyun eğivermişti kaderine.

Durduğu yerde, şu anda, Sahrayıcedit'teki iki katlı evinin bahçeye bakan odasını ya da Erenköy'de, Laz Mehmet'in kıyı kahvesindeki köşe masasını özlüyordu için için. Beyoğlu'na çıkıp ne zamandır uğramadığı Balıkpazarı'ndaki dost birahanelerden birinde, buz gibi iki duble bira içerek serinleme fikri de yabana atılır gibi değil... Gerçi bira içmesi yasaktı. Bütün öteki alkollü içkiler gibi bira da dokunuyordu karaciğerine. Ama...

Omzunu silkti. Gene unutuvermişti. Bundan sonra zararı olmuş olmamış önemi yoktu ki... Deminden beri içinin rahatlığını bozmak istememişti ölüm düşüncesiyle. Nasıl olsa ölecek değil mi? Neydi ki ölüm? Siyah, beyaz ve gri bir yığın. Bir renksiz dünya.

Yaya kaldırımın asfaltı güneşten yumuşamıştı. Birbirine sürünen, çarpan çıplak kolların dokunma duyusu katılaşmış. Beyaz mantar şapkalı trafik polisleri, yorgun ve usanmış hareketlerle yol gösteriyorlar gelip geçenlere. Bir yandan da

kırmızı, sarı, yeşil ışıklar birbiri peşine yanıp sönüyor. Ellerinde mayolarıyla havluları ya da hasırdan, işlemeli plaj çantaları, kızlı erkekli küçük gruplar, iskelenin önünde toplanmış yüksek sesle konuşup şakalaşarak Ada Ekspres vapurunun rıhtıma yanaşmasını bekliyordu. Bir genç kadın, iskele babasının üstüne oturmuş, elindeki limonlu, vişneli, çilekli dondurma külahını ısırıyor küçücük dişleriyle. Daracık kaldırıma güçlükle sıkışan insan kümesinin dalgalanışında baygın bir yumuşama var sanki.

Sonra otomobillerin geçişi yeniden duruyor. Trafik polisi yeniden yol veriyor yayalara.

Kalabalıkla birlikte, farkında olmadan Zahit de geçti karşı kaldırıma. Orada kaldı. Bir süre, nerede olduğunu kestirmeye çalışıyormuş gibi çevresine bakındı. Oysa irili ufaklı, yüzlerce balon düşünüyordu şimdi. Renk renk hayata fırlatmış... Az önce gotik bir kuleye benzettiği minareli hanın önüne gelince tekrar durakladı. Başı dönüyordu. Beklemediği bir hafiflik, çocukça bir neşe vardı içinde.

Şimdi tatlı, şaşırtıcı, değişik bir masal dünyasına sokulmuş mezeci dükkânlarının camekânlarına sıralanmış, ortasından kesik iri salamları, kırmızı beyaz etiketli yıllanmış şarap şişelerini, isli balıkları, koca cam kavanozlar içindeki sosisli, köfteli, rokforlu sandviç yığınlarını; yeniden duyulmaya başlayan, iskelenin sinir bozucu zil sesine koşuşan insanları, hele o değişik giyimli genç kızların canlı pembe yüzlerini, yanmış çıplak kollarını, açıklı koyulu, sarışın, kumral, kestane saçlarını, mavi, lacivert, yeşil, ela gözlerini, kıpkırmızı dudaklarını, bembeyaz dişlerini; bütün bu kargaşa içinde, birbirinden habersiz ama bir araya gelince ortaya çıkan; o acayip olduğu kadar güzel, şaşırtıcı renk armonisini, şiş gözlerinin bütün gücüyle görmek, içine sindirmek için dikkat kesilmiş, –adımlarının farkında olmadan–parlak renklerin sarhoşluğu içinde gelişigüzel yürüyordu.

Bankalar Caddesi'yle Necatibey Caddesi'nin birleştiği noktaya, üçköşe yüzlü tütüncü dükkânının bulunduğu köşeye gelince durdu. Tophane yönünden gelen römorklu Aksaray –Ortaköy tramvayı– ek yerlerinden sarkan zincirleri şangırdıya şangırdaya önünden geçiyordu. Gözleri bu kez tramvayın levhasındaki sarı kırmızı renklere takıldı. Sonra gene birbiri arkasına geçen otomobilller.

Melek Hanı'yla Havyar Hanı'nın aralığından küflü bir serinlik geliyor yüzüne. Karşı köşedeki büyük mağazanın geniş çamekânında, sukayağı yapan bir kız resmi: Yemyeşil bir deniz motörü, köpükler arasında, burnunu havaya kaldırmış, uçar gibi gidiyor.

İri göbeğini titrete titrete otomobillerin arasından sıyrılıp geçti, Bankalar Caddesi'ne doğru yürüdü. Birdenbire, bir çeşit gevşeklik ve rahatlık duygusu içinde, sebebini açıkça kestiremediği o kendini her şeye rağmen bağımlı hissetmekten doğan can sıkıntısını içinden uzaklaşır gibi olmuştu.

Yüksekkaldırım'ın önünde durdu. Yolun orta yerinde paslı bir şamandıra gibi bir zaman iki yanma sallandıktan sonra karşı kaldırıma geçti, yürüyüşünü hızlandırarak Domuz Sokağı'na saptı. Güneşin önüne bir bulut gerilmiş olmalıydı. Sokağın güneş görmeyen kaldırımları serinlemişti. Ses çıkarmadan, ağır ağır ilerleyen otomobillerden yanık lastik ve benzin kokuları yayılıyordu havaya. Bir adam, karanlık bir han kapısının aralığında, ıslatılmış taşların üstüne boylu boyunca uzanmıştı.

İmrenerek baktı adama. Ayak bileği sızlıyordu. Nereye gittiğini bilmiyordu. Bununla birlikte başıboş yürüyüşünden gizli bir zevk alarak Tünel yönüne doğruldu. Susamıştı. Sahrayıcedit'lerden buralara geldikten sonra, acısı çıksa bile Çiçekpazarı'nın, o düşlerine giren serin ve loş birahanelerinden birinde iki duble buzlu bira içme hevesini kendine

çok görmemeye çalışıyordu. Zaten zevk olarak ne kalmıştı elinde, şu kahpe dünyadan?

Tünel'e girdi. Tatlı, adeta üşütücü bir hava çarptı yüzüne. Sıcak günlerde Tünel'e her girişinde, ne kadar hazırlıklı olsa gene de budalaca bir sevinç duymaktan kendini alamazdı. O yakıcı güneşten sonra ne hoştu bu gölge, bu serinlik...

Turnikeden geçti, içeri girdi. Kimsecikler yok. İnsanlar tamunun orta yerine atılmak için ne büyük bir telaşla fırlamışlar evlerinden, saçak altlarından. Şimdi, kızgın kumlu plajlar tıklım tıklım doludur. Burası serin ama serinliğe kimse aldırış etmiyor demek. Birkaç kişi, sıkılgan bir delikanlı, kurnaz bir kız, bir iki yaşlı kadın, bir Rum papazı, bir iki işadamı; yorgun.

Gözü karşısındaki cama ilişti, oturur oturmaz. Gözkapaklarının yağlı derisi üstünde ter damlalarının kirli birikintisini, toparlak yüzünün biçimsiz şişkinliğini, çarpık sarı dişlerini, geriye kayan hasır şapkasının altından fırlayan ağarmış yağlı saçlarını dikkatle inceledi. "Çirkinim" diye mırıldandı hüzünle. Kaşları çatıldı. Bunu çok eskiden beri biliyordu ve ihtimal, Tanrı'nın bağışlamadığı en büyük haksızlığı da buydu. Cama vuran yansısını seyrederken, yaşlı ve çirkin oluşundan utanır gibiydi. Korkuyordu belki de. Gerçi korkunç bir yüz değildi bu. Ama kaç kez bu şiş ve ablak surat, bu yamrı yumru gövde yüzünden kendini ezilmiş, ilk adımda yenik düşmüş hissederek umutsuzluğa kapılmıştı. Zaman zaman umulmadık yerlerde, beklenmedik zamanlarda küstahlaşıvermesinin sebebi de buydu ihtimal.

Aslında, bunun basit biyolojik denge sorunu olduğunu biliyordu. Güzellik ve çirkinlik, birtakım canlı odacıkların, yağ ve kasların yığışmasındaki dengenin sonucuydu. Doğruydu bu. Ama bu dengenin nasıl da önemli bir etkisi vardı insan hayatı üstünde? Kaç kez aynadaki suratının üstüne

beyaz boya çekip ona yeniden bir biçim ve renk geçmişti içinden. Oysa her şeyin bir iyi yanı olduğuna kendini kolayca kandırabilecek kadar geniş bir tabiatı olduğunu sanırdı. Çirkindi, çirkin olmasına; ama hiç değilse ilgi çekici, değişik bir yönü olsaydı...

Van Gogh'a özenip yanağını çakısının ucuyla derince kanatıp çizdiği gün, "Çok ilgi çekici bir yüzünüz var" demişti Matmazel Fortamps. Oysa ilgi çekici olan, yanağını bir baştan bir başa kaplayan koçaman sargı beziydi. Yine de hoşuna gitmişti bu söz.

Port Louise'de, küçük bir kahvede oturuyorlardı. Brüksel'in her zamanki puslu, yağmurlu günlerinden biriydi; içinde onu bir gün gerçekten ölüme götürebilecek derecede güçlü bir sıkıntının varlığını hissediyordu o günlerde. Çevresinde, kızlarla erkekler arasında, en basit anlamıyla arkadaşlıktan, karı koca gibi yaşamaya kadar giden, canlı, hareketli bir kaynaşma, bir alışveriş vardı. O, hantal gövdesi, tutuk diliyle her zaman bu canlı atmosferin dışında kalmaya hükümlü hissediyordu kendisini. Hiç değilse ciddiye almış olsalardı. Biliyordu, o kızlarla kendisi de öteki delikanlılar gibi şakalaşırken, hatta el oyunlarına bile cesaret ederken, kimse onun tehlikeli bir insan olacağına ihtimal vermiyordu.

"Yalnız bir kez..." dedi, içini çekerek.

Otuz yıldan fazla zaman geçmişti aradan, ama o kadar iyi hatırlıyordu ki: Matmazel Laurens'ti bu. Akademideki bütün öğrenciler gibi, o da belki hepsinden fazla Matmazel Laurens'in hayranıydı. Öteki hayranlarına yüz vermediği halde, Zahit'e karşı samimi davranıyordu genç kız. Ama ne var ki bu yakınlık, onun için bir mutluluk değil, belki bir huzursuzluk kaynağı oluyordu. Çünkü biliyordu bu yakınlığın duygularla bir ilişiği bulunmadığını; belki daha çok, ciddiye alınmamanın rahatlığı olduğunu hissediyordu.

Bir akşamüstü, hocanın stüdyosundan birlikte çıkmışlardı. Neler konuştuklarını şimdi pek iyi hatırlamıyordu; ama söz daha çok doğudan, Türkiye'den ve Atatürk devrimlerinden açılmıştı galiba. Çiseleyen yağmur altında kızın Ixel'deki pansiyonuna kadar yürümüşlerdi. Kapının önünde duraklayıvermişlerdi birden... Kısa süren, tuhaf, elektrikli bir sessizlik olmuştu aralarında. Her zaman, buraya kadar geldikten sonra mutlaka odasına çağırır, bir kahve ikram etmeden göndermezdi. Oysa o gün, arada belirli hiçbir değişiklik olmadığı halde, kapının önünde bırakıvermişti onu. İlk kez bu gülünç tavırlı adamın da ciddiye alınması gereken bir yönü olabileceğini hissetmiş olmalıydı. Keşke daha hiç düşmemiş olsaydı üstüne. Ama mümkün müydü? Hayıflanmakta geç kalmıştı artık.

O konuşmadan bir hafta sonra –aralarındaki soğukluğu gidermek amacıyla– onu Opera'ya çağırdı. Aradan bunca yıl geçtiği halde, hâlâ unutamaz kızın verdiği yanıtı: "Bakışlarınızla beni sıkıyorsunuz.sizde tuhaf, ağır, doğulu bir hava var. Soyut resimden söz ederken bile benim kadınlığımı düşünüyor, birtakım hesaplar yapıyor gibisiniz.Teşekkür ederim ama sizinle gelemeyeceğim."

Bu olay onu çok sarsmıştı. Avrupa'ya gittiğinden beri her gördüğü kadına yatılabilir bir yaratık gözüyle baktığı doğruydu belki. Ama Matmazel Laurens'e bu gözle bakmadığını, bakamadığını, onun güzelliği karışısında bir çeşit tapınma duygusundan başka bir duygu beslemediğini gayet iyi hatırlıyordu şimdi.

Uzun zaman toplayamadı kendisini.Bir yandan Matmazel Laurens'e bile korku salmış olmaktan gururlanmıyor değildi. Ama öbür yandan da içinde gizli gizli beslediğininin yeni farkına vardığı umudu yitirmişti. Niçin olmasındı? Yakışıklı değildi belki. Ama yalnız ağız burun güzelliği miydi

aşkta hesaba katılan? İlerde bir gün ünlü bir ressam olacaktı.. Henüz kuşkuya düşmemişti bu konuda.

Matmazel Fortamps'la işte bu sıralarda ilgilenmeye başlamıştı. Matmazel Fortamps'ın meleklikte, tanrıçalıkta gözü yoktu. Akademinin en çirkin kızlarında biriydi. Resimle, sanatla da pek fazla ilgilendiği söylenemezdi. Daha çok, koynuna gireceği bir erkek arıyordu galiba. Zahit de başka bir şey beklemiyordu zaten. Daha ilk günden beri nasıl edip de onu odasına götürebileceğini, nereye kadar gidebileceğini, pansiyoncu kadının bir şey deyip demeyeceğini hesaplamaya koyulmuştu. Ama sonra işler birdenbire çatallaştı. İstediğine yalansız dolansız,düpedüz erişmesi mümkün iken birtakım oyunlar oynamaya kalkıştı, işi uzattı. Bir kızla, içinde sevgi duymadan ilgi kurmanın, kötü ve ahlaksızca bir şey olduğunu düşünüyordu galiba. Kiralık bir kadınla yatarken bile kendini kadına âşık olmuş göstermek ihtiyacını duyardı. Oysa âşık olunacak bir kız değildi Matmatezl Fortamps. Üstelik akademinin en çirkin kızıyla düşüp kalktığınının duyulmasını da istemiyor, hele Lauerens'in kulağına gidecek diye ödü kopuyordu. Budalalıktan başka bir şey değildi bunlar...

Yağmurlu bir sonbahar günü, Anvers'teydiler. Akşamüstü. Daha güneş batmamış. Karşılarında Le Steen şatosunun kaba kuleleri yağmurdan simsiyah. Cam, katmer katmer kaim gözlükleri altında burgulandıkları yerden fırlamış bir çift vida gibi sivri, küçük ve açık mavi gözleri, ince, kaşık kadar yüzü, alaycı keskin dudakları vardı Matmazel Fortamps'ın. Çok uzakta, limanda gemiler vardı. Gemiler, uzak ülkelerin sinsi güzelliklerini hatırlatıyorlardı. Uzakdoğu'dan, Hindistan'dan, Afrika'dan gelmiş gemiler. Matmazel Fortamps İstanbul'u, minareleri, sarayları, haremi ve Corne D'Or'u düşünüyor. Bakışlarının sivriliği tuhaf bir bulanıklıkla puslanmış. Orada, köprünün üstünde, yağmur

altında, Matmazel Fortams'la el ele, Antverpen'in ortaçağdan kalma sisli görünümünü seyrederken, sıkıntıya, sıla hasretine benzer bir duygu ile bu kıza bayağı âşık olduğunu hissetmişti. Bu kız çirkindi. Kendisinin ise sadece ilgi çekici bir yüzü vardı.

Sonra, birlikte Avenue de Keyser'de, bir birahanede, karşılıklı Piklerini yudumlarlarken, ciddi ciddi gelecekten konuştular. Bütün sıkıntısı yanağının kesiğinden akan birkaç damla kanla birlikte, çıkıp gitmiş gibi rahat rahat konuşuyordu. Nasıl resimler yapacaklardı birlikte.. Kapalıçarşı'da, Kürkçüler Sokağı'nda bir kemeraltı hatırlıyordu. Yepyeni bir gölge bulacaktı bu kemeraltı için...

Karşıdaki camın kenarına bir hazır elbiseci ilanı yapıştırılmış. Yaşlı ve çirkin bir gelin, buruşuk, biçimsiz bir smokin giymiş kart bir güvey.

Dişlerini sıktı. Zehirli bir böcek sokmuş gibi simetriğinden taşmış görünen sağ yanağı, biraz daha şişti. Çok eskiden bir defa o da, böyle bir mağazadan smokin kiralamıştı, hatırlıyor. Otuz yıl oluyor şaka maka. Türkiye'ye dönüşünden hemen sonraydı. O zaman bugünkü kadar şişman değildi, ama üstüne tam uygun bir takım bulmakta hayli güçlük çekmişlerdi, Hiç de yakışmamıştı üstelik bu kılık ona. Olduğundan daha çirkin göstermişti. Yüzü daha bir toparlak, boyu daha bir kısa, göbeği daha bir belirli. Gelin uzun boylu, tatlı, ince güzel bir kızcağızdı, oysa.

Gözlerini yumdu. O günkü haliyle hatırlamaya çalıştı ölen karısını. Kapalı duvağı, yerleri süpüren gelinliği içinde şaşkın ve beceriksiz. Kocasının, doktor, mühendis, subay gibi belli bir meslek sahibi olmasını daha çok isterdi ama resimden hiç anlamasa da, Avrupa'da okumuş bir koca –hele o tarihte– kolay bulunur bir nesne değildi. Orta halli bile sayılmazdı ailesi. Fazla bir çeyizi yoktu. İlkokuldan sonra babası okumasını istememişti. Elinden dikiş gelir, ev hanımı,

terbiyeli... Hepsi bu. Daha fazlasını bekleyemeyeceğini biliyordu. Razı olmuştu kaderine. Oysa herkes acımıştı kıza. Damat çirkin. Üstelik ressam, yani ne idüğü belirsiz biri. Bir serseri.... Kızcağızın öyle masum, öyle zavallı bir hali vardı ki o gün, Zahit bile acımıştı içinden. Üstelik o gün, suratının ilgi çekici görünüp görünmediği de umurunda değildi...

Kendisi için evlenmekten başka çıkar yol olmadığını anlamıştı yurda döner dönmez. Çok çabuk hem de. Ölesiye bir umutsuzluğa düşmüştü. Uzaklarda bulunduğu iki yıl boyunca unuttuğu memleketinin güç koşulları içinde kendini yalnız ve olabildiği kadar cesaretsiz hissediyordu. Direnmesini beceremez ve kendini akıntıya bir kaptırırsa, meyhanelerde, dost evlerinde, Avrupa anılarını anlatıp durmadan ahlayıp oflayan çekilmez ayyaşın biri olup çıkacağı muhakkaktı. Belli bir yeri, birtakım sorumlulukları olmalıydı ayakta durabilmesi için.

Daha basit ve belki daha doğru sebepleri de vardı bu evlenmenin. Çirkindi, genç yaşma rağmen göbeklinin biriydi, ama cinsel istekleri güçlüydü. Kadınsız yapamazdı. Evleneceği kızda somut ayrıcalık olarak güzellikten başka bir şey aramamış olmasının gerçek sebebi buydu. Evlenmemiş olsa, sokak orospularından başka hiçbir kadının ona yüz vermeyeceğini biliyordu.

Şansı vardı aslında. Düşünüyor da, yirmi beş yıllık evlilik hayatları boyunca onun gibi bir adama katlanabilecek başka bir kadını mumla arasa bulamazdı. Gerçi, kabul etmekte hayli geç kalmıştı; farkındaydı. Ama bunları hatırlamanın sırası mı şimdi...

İkinci karısına gelince, durum hayli farklıydı ilkinden, ilk karısının ölümünden pek az sonra ikinci kez evlenirken daha bilinçliydi; ne istediğini, ne aradığını daha iyi biliyordu. Ona bir kadın gerekti. Yatılacak bir kadın. Bu, onun en zayıf yanıydı. Biliyordu çevrede hoş karşılanmadığını, ama Tanrı

onu fazla şehvetli yaratmışsa ne kabahati var? Bir ahbabı, "Evinde yirmi beş yaşında delikanlı oğlun varken, bu kadar genç bir kadınla evlenmen doğru değil" bile demişti. Gerçi yaşlı babalarının genç karılarını baştan çıkaran oğulların öyküsünü işitmemiş değildi; ama kendisi için böyle bir tehlikenin söz konusu olabileceğini aklına bile getirmezdi. Sonra o, bir kadını, ne kadar genç olursa olsun, doyuramayacak kadar içi geçmiş ihtiyarın biri değildi. Çok gençleri cebinden çıkarırdı daha...

Başı döner gibi oldu. Kafasının tam arka yanı bir garip ağrıyordu. Keskin bir zil çaldı. Kapılar kapandı. Geçmişle gelecek arasında sallanıverdi orta yerde.

Otuz yıl önce... O zaman başka şeylere, daha doğrusu bir şeylere inanıyordu. Araba yavaşça hareket etti. Şimdi inanmıyor muydu? Giriş yerinin aydınlığı hızla kararardı. Bağımsızlığını büyütüyor, belki de. Hiçbir zaman kendi başına bir şeyler düşünecek, bir şeyler yaratıp ona inanacak kadar güçlü olmamıştı. Doğru. Bir bakıma, artık eskisi gibi düşünmüyor. Eskisi gibi demek de doğru değil ya. Birtakım olaylar ya da olaylar zinciri dışında eskiyi hatırlamıyordu zaten. Sanki hiç değişmemişti. Yaşlandıkça gövdesinin biraz daha hantallaşması, ağırlaşması bir yana, sanki otuz yıl önceki Zahit Iloglu neyse, gene o. Bununla birlikte, için için pek çok şeyin değişmiş olduğunu itiraf etmiyor değil. Elinde olmadan, herkesin onda var sandığı rahatlığa kendini kaptırmıştı yılların akışı boyunca.

Arabaların pencerelerinden tünelin taş duvarlarına vuran aydınlık kaya kaya ilerliyordu. Gözleri hep karşısındaki cama takılı. Hayır. Otuz yıl önce, şimdikinden bambaşka bir insandı muhakkak. Bunun böyle olması gerekti. O kadar zaman geçmiş olması inanılacak şey değil ama doğrusu bu.

Smokini kiraladığı o düğün gecesi mi değişmeye başlamıştı her şey? Acaba, iradesine hâkim olup bekâr kalmayı becerse, geçen otuz yılın daha anlamlı bir yönü olur muydu?

Güldü. Yüzü buruştu. Böyle, bir anda her şeyin değişivereceğini sanmak, böyle bir varsayıma sığınmak akıl kârı değil, içinde vardı o değişen yan, o uyuşukluk. Bir zamanlar, Van Gogh'a benzemek için, onun gibi bir delilik yapmak, kulağını ya da yanağını doğramak yeter sanmıştı. Şimdi de çabalarından vazgeçişinin bütün suçunu, zavallı bir evliliğin sırtına yüklemeye kalkışıyor. Hoş, bunu şimdi düşünüyor değildi. Daha evliliğinin ilk gününden beri, kendini bir çeşit kader kurbanı sayarken, hep böyle bir sebebe sarılmak ihtiyacını duymuştu.

Yenilmelere çok kolay bahaneler bulunabilir. Bunu biliyor. Gene de kolayca bırakmıştı kendini akıntıya. Çabucak göbek bağlamıştı. Eski heyecanlar, tasalar, çırpınışlarıyla, boş şeyler diyerek alay eder olmuştu. Evlendikten az zaman sonra duygularındaki değişimin hızı da ağırlaşmıştı. Ne diye sinirlenmeliydi sanki tartışırken? Gerçi bu sadece, ona karşı gelinmediği zamanlara özgü bir önerimdi. Ne diye, yenilikmiş, yüce sanatmış diye sıkıntıya sokmalı insan kendisini? Gerçi, bu da sadece karşısındakini yere çalmak, hırslandırmak için başvurulan bir oyundu! Aslında hiçbir gün, bütün dünyanın hayranlığını üstüne çekecek dâhi bir ressam olmaktan umudunu kesmemişti. Evet, ömür denen şey kısa süreli bir düş, bir acayip gölge oyunundan başka bir şey değilken ne diye üzülmeli, sıkılmalı, her şeyi kendine dert edinmeliydi?

Bir okulda resim öğretmenliği vardı. Arada sırada sipariş aldığı da oluyordu. Dokuz on yıl öncesine kadar, yılda, iki yılda bir, sergi de açardı. Resimleri satılırdı. Geçimi iyi sayılabilirdi. Arada önemlice siparişler aldığı da olurdu. Bir evceğiz yaptırmıştı. Borçlarını ödemişti. Bankada birikmiş beş

on kuruşu vardı. Karısı ölmemiş olsa, bu düzen içinde, sessiz sedasız ihtiyarlayıp gidecek, eski günleri alay için bile olsa aklına getirmeyecekti. O eski günler ki; o zamanlar henüz bu dünyaya kendinden bir şeyler getireceğine, bırakabileceğine inanıyordu. Düşünürken olsun, resim yaparken olsun, kendisini, kendisinden önce gelenleri aşma kaygısı içinde olduğu sanısındaydı. Gerçi bu kaygının eseri olarak bir şeyler koyamamıştı ortaya ama hiç olmazsa safça inanıyordu buna.

O sonbabar akşamı; bir gece treninde, Antverpen'den Brüksel'e dönerlerken, Matmazel Fortamps'la konuştuklarını hatırlıyor şimdi. Yüzündeki yarayı, önce tıraş olurken usturanın elinden kayması sonucu olmuş bir kaza gibi göstererek örtbas etmek istemişti. Sonra bilinmez nasıl bir dert dökme ihtiyacı ile gerçeği anlattı. Bu işi nasıl bir delilik buhranı içinde, bile bile ve isteyerek yapmış olduğunu açıkladı. Kız önce inanmamıştı söylediklerine. Van Gogh yabancısı değildi gerçi ama bu türlü davranışların gerçekte olabileceğini hiç düşünmemişti. Bu yüzden, önce ciddiye almadı, şaka yaptığını sandı. Sonra, Zahit'in ciddi konuştuğunu görünce, ne yapacağını bilemedi. Deli miydi bu adam? Bir sadik olabilirdi. Korkması mı, gülüp geçmesi mi gerektiğine karar veremiyordu. Duru, salt ve Batılı mantığı, gerçek delilikler dışında, oyun bile olsa bu türlü tehlikeli davranışları olağan ve hoşgörürlükle karşılamasına yatkın değildi. Ne var ki bu saf, Doğulu çocuğu kaçırmak da istemiyordu elinden. En iyisi, şimdilik üstünde pek fazla durmamak. İşi alay konusu yaparak geçiştirmeye çalışmak...

Oysa Zahit'in açısından sorun o kadar da basit değildi. Düşündükçe daha iyi hatırlıyor şimdi. Matmazel Laurens ile tiyatroya gidip gitmeme konusundaki tartışmalarından az zaman sonra yapmıştı bu sapıklığı. Van Gogh'a benzemek, olayın dış görünüşüydü, Aslında, kendi gücünü ve cesareti-

nin derecesini sınamak istemişti. Yoksa, değil kendisini yaralamak, bir tavuk bile kesmek gelmezdi elinden. Kan görmekten ödü kopardı küçüklüğünden beri. Bu yüzden, birkaç kez düşüp bayıldığını bile hatırlıyor.

Kan görmekten neden korkardı bu kadar? Çıtkırıldım bir insan olduğundan mı? Hayır. Kendisine göre önemli bir açıklaması vardı bu korkunun. Çünkü kan, başlıbaşına hayatın kaynağıydı onun gözünde. Bir çeşit totemdi. İyilikler, kötülükler, ruh ve ölüm, onun öğeleriydi. Bu açıdan bakınca, Van Gogh'un kulağını kesişinde daha derin bir anlam, bulmak mümkündü. Çünkü deha, Tanrı'dan çok Şeytan'ın eseridir. Gerçek ululuğa erişmek için, Şeytan'ın varlığıyla pislenen kanı akıtmaktan başka çare yoktur. Ancak bu şekilde kurtulabilir insan, içindeki Şeytan'ın boyunduruğundan. Ama kolay bir şey mi bu? Yürek ister.

Bunları Matmazel Fortamps's söyleyemezdi elbette. Bu bir duygu, sezgi ve bir inanç sorunuydu. İnançlar ve sezişlerin mantıkla açıklaması yapılabilir mi? Hem bir bakıma, kendisi bile pek emin değil, gerçekte bu şekilde düşündüğünden...

Yüzünü buruşturdu. Ne diye bahane arıyor? Bal gibi budalalıktı işte yaptığı. O gece sabaha kadar boş ve ıssız sokaklarda, yağmur altında sırsıklam ıslanıncaya kadar dolaşmış durmuştu. Hırslıydı. Kendisiyle alay eden, anlamayan, çirkin bir kıza âşık olduğunu, buna karşılık, karşısındakinden istediği duygu yakınlığını hiçbir zaman bulamayacağını ve küçümseneceğini bilmek, onuruna dokunmuştu. Ama altında kalmayacaktı bu küçümsenmelerin. Çalışacaktı, Büyük, ünlü bir ressam olacaktı. Bakalım o zaman ne diyecekti bu Fortamps'lar, Laurens'ler?..

Bambaşka, inanılmaz bir havası vardı o yerlerin. Gerçekte hiç yaşamamış gibi oralarda. Eski bir masaldı sanki. Bütün ömrü boyunca gizli gizli hep o masal dünyasının özlemini

çekmiş değil miydi? Ama bir yandan da, o dünyanın kendisine göre yaratılmamış olduğunu biliyordu. O, huzur için yaratılmış bir insandı. Durmadan kendine huzursuzluk sebepleri yaratmış olmasına rağmen, özlediği, beklediği tek şey ebedi bir huzur içinde yaşamaktı. Durmadan dinlenmeden didişmek, çarpışmak isteyen, o yabancı dünyada rahat yüzü göremezdi. Hele bir sanatçı için, o tatlı masalın gerisinde ne acılar, ne yokluklar gizli olduğunu, daha o günlerde kendi gözleriyle görmemiş değildi. Oysa burada, alıştığı çevrede, kendi memleketinde, karısının farkında olmadan ona sağladığı huzur içinde, rahat rahat peyzajlar, natürmortlar, nüler, portreler yapmıştı otuz yıl boyunca. Gerçek sanat bu muydu? Değildi. Biliyordu. Ama, kendisini savunduğu da yoktu zaten. Bir, renklerinden caymamıştı. Hâlâ otuz, otuz beş yıl öncesinin sıcak, taze renklerle kurulu dünyasında yaşıyordu.

Kolay geçmemişti bu otuz yıl. Ne kadar içinden hazırlıklı olsa da her şeyi bırakmak, bir şeyler yapabileceğine bir zamanlar o kadar inanmışken savaşmaktan vazgeçmek, kendini inkâr etmek, öyle pek kolay değildi. Acı çekmediğini söyleyemezdi. Hatta duyduğundan da fazla acı çektiğine, çekmesi gerektiğine kendini inandırdığı için, bir ara az kalsın büsbütün çökecek, yıkılacaktı bu yüzden.

Ama şimdi bütün bunlar geride kalmıştı. Oyunun sonu yaklaşmıştı. Laçka olmuş pencere camları takırdıyordu. Karşıdan gelen araba, bir ışık seli halinde yanlarından kayıp geçti. İnsan bir kez savaşmaktan kaçmaya başladı mı, sonu ne kadar çabuk geliyordu? Üstelik, savaştan kaçan, daha doğrusu, kimse için düşman olamayacak kimseleri toplum da seviyor, besliyor, alkışlıyordu.

Yirmi beş yıllık ilk evliliği süresince, herkes onu iyi bir adam, eşsiz bir aile reisi diye bilmişti. Bir bakıma gerçekten de öyleydi. Zaman zaman, çöküntüsüne tek sebep olarak

gördüğü karısına karşı beklenmedik şekilde kıyıcı ve kırıcı davranışları olmamış değildi. Ama bunların dışında, hayatlarından sorumlu olduğu insanlara elinden geldiği kadar iyi davranmaya gayret etmişti. Kızlarını küçük yaşta yitirinceye kadar, karısına, iyilik ve acımadan hayli ileri duygularla yanaşmış olduğunu hatırlıyordu. Kızlarının ölümünden sonra, birbirlerini suçlamaya hakları olmadığı halde, aralarında gün geçtikçe artan bir gerginlik, bir soğukluk başlamıştı. Ama bu da öyle aşırı, belirgin bir dereceyi bulmamıştı hiçbir zaman.

Oğlu ile olan durumlarına gelince, bu biraz daha karışıktı işte. Bu konuda gönlü hiç rahat değil. Onu istediği gibi yetiştirememişti. Zaman zaman çok sert bir baba olmuş, zaman zaman aşırı bir şefkatle üzerine düşmüş, öğüt vermiş, yol göstermiş fakat bir türlü dizginlerini eline geçirememişti. Dikbaşlı, hoyrat bir çocuk değildi. Belki yaratılışında bir yabanlık, bir soğukluk vardı da o yüzden bir türlü ele geçirilemiyordu. Şimdi yabancı bir ticaret ortaklığında orta maaşlı bir memur. Babasının tam aksine, yakışıklı, spora düşkün, toplum hayatından hoşlanmayan ve konuşmasını sevmeyen bir adam. Annesinin ölümünden, hele babasının yeniden evlenişinden sonra bu yanları daha belirli bir şekilde çıkmıştı ortaya. Baba oğul, artık pek seyrek karşılaşıyorlardı birbirleriyle. Aynı evde oturdukları halde, yemeklerde bile pek yüz yüze gelmezlerdi. Oğlan, öğle yemeklerini çalıştığı yerde yiyordu. Akşamları da, dairesinden ne zaman döndüğü belli olmaz, çok kere mutfağa girer, yemeğini kendi hazırlar, tek başına yer, geceleri ne yaptığı, nerelerde dolaştığı bilinmezdi. Öyle hovarda, içkici, kumarcı bir çocuk da değildi.

Belki de farkında olmadan gerektiğinden fazla iyi davranmıştı ona karşı. İyi olmanın zayıflık sayılacağı aklına bile gelmemişti. Kızlarının ölümünden sonra başka türlü davranmak da elinden gelmezdi ki.

Yıllar geçtikçe alınyazısına inanarak, boyun eğerek büsbütün yumuşamış, kendini yavaş yavaş namazına, niyazına vermeye başlamıştı. Karaciğeri bozuktu. Bu yüzden içkiyi büsbütün bırakmıştı. Sigarayı azaltmıştı. Sol kolunda, yüreğinin üstünde arasıra ağrılar duyuyordu. Ansızın ölebileceği korkusuyla, pek düşkün olduğu halde, cinsel yaklaşımları da seyrekleştirmişti. Bu böyle, sonuna kadar gidebilirdi. Ama sonra birden, beklenmedik bir değişiklik olmuştu hayatında. Durup dururken ölüvermişti karısı, iki üç günlük kısa bir hastalıktan sonra.

Darbe aniydi, ilk anda öyle büyük bir şaşkınlığa, çaresizliğe düşmüştü ki; bir süre kendine gelemedi. Paniğe uğramıştı. Düzgün yaşayışı, alışkanlıkları altüst olmuştu. Böyle vakitsiz bir şekilde öldüğü, onu orta yerde bırakıverdigi için acımadan çok kızgınlık duymuştu karısına. Ama ilk sarsıntıyı atlatıp daha sakin bir şekilde düşünmeye başlayınca, olayı çok daha değişik bir açıdan görmeye başladı. Hayatına yeniden çekidüzen vermek için pek de gecikmiş sayılmazdı.

Acı duymamış mıydı bu ölümden? Kimse duygusuzlukla suçlandıramazdı onu. Karısının mezarı başında fatiha okurken, kendini tutamayarak hıçkıra hıçkıra ağladığına herkes tanık. Ama sorun bu değildi. Elli beş yaşındaydı henüz. Daha bir yanı ile hayata bağlı olduğunu idrak edivermişti. Yeniden kavuşmuştu bağımsızlığına. İstediği gibi yaşaması için engel kalmamıştı orta yerde. Ne umulmaz bir nimetti bu... Ne çare ki vakit eskisi kadar bol değildi. Bir an önce faydalanmalıydı bu fırsattan. Karısının ölümünden hemen iki ay sonra evleniverdiyse edepsizliğinden, karısının anısına saygısız olduğundan değil, elinde kalan zamanı boşuna harcamak korkusundandı. Namuslu bir kocaydı karısının sağlığında. Başka kadınlarla ilgilenmek aklının köşesinden bile geçmemişti. Ama ölenle ölünmez. Bunun için kimse kı-

nayamaz onu. Hayat, yaşamaya gücü olanlar için, bütün güzelliği, çekiciliği ile varolmakta devam ediyor...

Konu komşu, eş dost, hatta belki oğlu bile hoş karşılamamıştı, kendinden çok genç bir kadınla evlenmesini. Oysa ne vardı bunda? Elli beş yaşındaydı, sağlık durumu da pek parlak sayılmazdı ama bu, dünyadan elini eteğini çekmesi için bir sebep sayılmazdı. Biraz kendine dikkat etmesine, toparlanmasına bağlıydı her şey. Gençmiş, güzelmiş, elbet öyle olacaktı. Sonra, kim bilir belki gençliğindeki gibi, içine yeni bir güç gelir, yıllardır ancak yarı düşlerinde tatlı tatlı hayalini kurduğu o büyük eseri yaratabilirdi...

Ama hepsinden çok, "Evde yetişkin oğlun var, dikkat et!" diye sözümona öğüt veren arkadaşlarına içerlemişti. Münasebetsizlik, terbiyesizlikti bu en azından. Olacak şey miydi bu canım...

Araba durdu. Öteki yolcularla birlikte, dalgın dalgın çıktı kapıdan. Geçmiş günleri hatırlarken garip bir hüzün çökmüştü yüreğine. Bakışlarında, o her zamanki çevresini durmadan gözden geçiren, ayıklayan canlılıktan eser yoktu. Gölgeden güneşe çıktığını apartmanların sarp çıkıntıları arasından, dar bir boğazdan geçer gibi süzülüp, vitrinlerin yanı sıra, artık dikkatini çekmeyen kişilere, şekillere dokunarak yürüyüp gittiğini, sadece gözlerinin ağtabakasında koyulaşıp açılan ışıklardan anlıyordu.

Başında bir uğultu, bir dönenme. Doktorun yanından çıktığından beri beynine hücum eden karmakarışık anılarla bunalmıştı. Çocukluğunu, gençliğini, çocuklarını, evlendiği ve sevdiği kadınları, Sahrayıcedit'teki evini, aralarında hiçbir bağ kurmadan, bir sonuç çıkarmayı düşünmeden birbiri peşine canlandırmıştı gözlerinin önünde. Bu çeşitli anılar arasında tek ortak nokta, kendisinin varlığı idi. Bunun dışında, belleğinde birbiri peşine izler bırakmış birtakım soyut olaylar zincirinden öncekilere sıkı sıkı bağlı olması gerekti-

ğini, her yeni davranışın, eski davranışların bir devamı olduğunubiliyordu. Genede–belkideişineöylegeldiğiiçin–kopuk kopuk anılar içinde yaşamayı yeğ görüyordu. Zincirin sonu ölümdü çünkü. Ölüm ise en korktuğu, en düşünmemek istediği şey...

Hayat nasıl gelip geçiyordu. Hep gelecekten bir şeyler bekleyerek, zamanı tükenmez sanarak... Mirasyedi cömertliğiyle harcanan günlerin sonunda, elde avuçta bir şey kalmayınca, birdenbire çöküyordu insan. Şu günümü dolu dolu yaşamıştım, şu hareketimde sonuna kadar haklıydım diyebilmek için bir avuntu oluyordu bayağı. Buna karşılık, para kazanmak için tüketilen, sırf toplum gereklerine uymak için konu komşu gezmelerinde harcanan günlere, her biri birer hazine değerindeymiş gibi acımaya başlanıyordu. Yalan söylemeden, kendini kandırmadan, kaç kişi çıkardı insanlar içinde, hayatını pişmanlık duymadan geçirdiğini söyleyebilecek?

Bütün bunların sebebi, zamanın sınırlı olduğunu kimsenin idrak edemeyişiydi. Bu yüzden bütün eserler kusurlu yaratılmaya mahkûmdu. Eserini düzeltmek için vakti olduğunu sanan insan, gereği gibi veremez kendini eserine. Herkes asılmasına bir gün kaldığını bilen bir ölüm hükümlüsünün gözüyle değerlendirebilseydi geçen zamanı, dünyanın görünüşü muhakkak ki bambaşka olurdu.

Büyük kitapçı dükkânlarının önünden geçerken, Kutsal Kitaplar Kütüphanesi'nin vitrinindeki "Çarmıha Gerilmiş İsa" tablosuna, farkında olmadan, her zamanki gibi bıyıkaltından güldü. Bir züccaciyecinin camekânına dizilmiş, üzerlerine o adi "İtalyan Çalgıcıları" tablosu işli yemek tabaklarına yüzünü buruşturarak baktı.

Hayat ve ölüm...

Rembrant'ın "Bir Teşrih Dersi" tablosundaki ölülerin katı beyazlığı ile doğuran bir kadının butları arasından fışkıran hayatın kıpkırmızı sıcaklığı...

Ölüme bu kadar yakın mıydı gerçekten? Doktor, "Tanrı'dan umut kesilmez, ama üç aylık ömrün ya var, ya yok" demişti. Belki aynen böyle söylememişti ama bunu böylece bilmesini istemişti ve o, doktorun yanılmayacagını, bunun doğru olduğunu biliyordu.

Üç aylık bir ömür. Şaka gibi geliyordu insana. Geçen altmış yıla bakınca ne kadar kısa bir süre. Demek bir dahaki yazı göremeyecekti? Kar yağdığını bile göremeyecekti bir daha.

Ama bir gün öncesine kadar, daha üç ay yaşayacağından emin miydi bakalım? Kim ne kadar yaşayabileceğini bilebilir? Bir kazada, göz açıp kapayıncaya kadar kısa bir zaman içinde ölen kimse, ölümünden bir dakika önce, kendisini belki de ölümsüz saymaktadır. Bütün sorun, ölümü gerçek bir zorunluluk olarak kabul edip etmemekte... Yoksa, eninde sonunda ölüm mutlak, zaman ise görece bir ölçü olduğuna göre, daha ancak üç ay yaşanılabileceğini bilmenin ne önemi vardı? Önemli olan altmış yıl olsun, üç ay olsun, yaşamayı bilmekte, yaşamaya gereği kadar değer verebilmekte değil miydi? Ama nasıl yaşamak? Tasasız, heyecansız, huzur içinde bir yaşayış mı, hayatın bütün zevklerinden, bütün heyecanlarından doyasıya faydalanmak için tam bağımsız bir ömür sürmek mi, yoksa ölümden sonra da yaşayabilmek umuduyla, kendini dine vermek ya da bir eser bırakabilmek umuduyla çalışıp didinmek mi? Hangisi doğruydu bunların?

Altmış yaşına, daha doğrusu ölümün eşiğine geldiği halde onu huzursuzluk içinde yaşatan bütün ömrü, hiç değilse ömrünün son yirmi beş, otuz yılı boyunca hep huzuru aradığı halde gene de rahat bırakmayan şey neydi? Hastalık gibi bir duygu, bir doyumsuzluk, bir sabırsızlık, bir tuhaf gelecek kaygısı...

Üzerinde hiç durup düşünmediği halde, insanların kendileri dışında bir şeylere inanma, yaslanma gerekliliğini

duyduklarını sezinsiyordu. Tek başına kalmaktan korkuyordu insanlar. Böyle olduğu halde, her biri kendi içinde, kendine göre bir dünya yaratıyor, yalnızlıklarını gidermek için kişiliksiz Tanrılarına sığınıyor, dünyalarının tek sabihi olarak kendilerini görmek istiyor, bu yüzden öteki dünyalarla aralarında sonsuz bir kavga sürüp gidiyordu.

İşte, havanın bütün sıcaklığına rağmen, gene de kalabalık vardı İstiklal Caddesi'nde. Buradaki insanlarla Köprü'nün üstünden vapurlara koşuştuklarını seyrettiği insanlar arasında ne fark vardı? Hem de bütün ikizler dahil, yeryüzünde birbirinin tıpatıp eşi iki insan bulunmadığı halde! Tuhaf bir karşıtlık vardı bu işte. Hem birbirine umulmadık noktalarda şaşılacak kadar benzeyen, hem anlaşılmayacak kadar farklı yaratılmış milyarlarca kişiyi barındırıyordu bu yeryüzü, yaşayanları ve ölenleriyle...

Galatasaray Lisesi'nin önündeki tütüncüden sigara aldı, karşıya geçti. Çiçekpazarı'nın köşesindeki çiçekçiden bir kırmızı karanfil aldı, yakasına iliştirdi, pasajdan içeri girdi. Burnuna taze bira kokusu geliyordu. Köpükler bardaklardan taşıyordu. Bardaklar buğulanıyordu.

Bir fıçının başına çöktü, ancak o zaman fark etti ne kadar yorulmuş olduğunu. Neden sonra bakındı çevresine. Daha pek kimsecikler yoktu. Birasını ısmarladı. Serinlik yavaş yavaş dağıtır gibi olmuştu kaygılarını. Birası gelinceye kadar neşesini bulmuştu bile. Duble bardağından koca bir yudum içtikten sonra, yumuk elinin tersiyle ağzını sildi, cebinden Kulüp paketini çıkardı, sigarasını yaktı. Aylardan beri ilk kez bu kadar rahat, bu kadar korkusuz içebiliyordu sigarasıyla birasını. Perhiz gereksiz artık. Sanki iyileşmiş de perhize o yüzden lüzum kalmamış...

"Ne olmuş yani" dedi. "Öleceksek öleceğiz. Bu dünya böyle gelmiş, böyle gider, iş ki öyle pek acı çekmeden, şöyle, geçti Galip Dede candan yahû deyip gidiversek...."

Zihninin bulandığını hissederek bardağı yeniden başına kaldırdı. Bu kez yarısına kadar içti. Bademci geçiyordu yanından, yirmi beş kuruşluk badem aldı. Gevrek gevrek. Sigarasının dumanını dolu dolu havaya üfledi.

Ne de çok bırakılmayacak nimeti vardı şu dünyanın! Her mevsim aynı fasuyle, aynı patatesti belki. Ama her mevsim sanki yeni bir tatla aratırdı hepsi kendini. Hele kadınlar...

Zararlı ne varsa yiyebilirdi artık, istediği kadar sigara içebilirdi. Nasıl olsa üç ayın sonunu beklemeden yatağa düşecek, dayanılmaz sancılardan kurtulmak için doktorların gözü önünde morfinlerle zehirlenmeye başlayacak. Ha bir gün önce, ha bir gün sonra...

Garsona seslendi, karides istedi. Oysa nefret ederdi kabuklu yaratıklardan; ömrü boyunca bir kez bile ağzına koymamıştı. Ama geride tanımadığı bir şey bırakmaması gerek. Sanki öleceği sırada, elinde olduğu halde tatmadığı zevkler, görmesi mümkünken görmediği güzellikler kaldığı aklına gelirse dünyada, can vermekte güçlük çekecek...

"Bütün sorun şu bir iki ayı nasıl geçirmek gerektiğine karar vermekte. Öyle bir üç ay olmalı ki bu, sonunda kendimi en az bir altmış yıl daha yaşamış gibi yaşlanmış hissetmeliyim. O zaman artık hayıflanmaya değmez."

Küçücük, kıllı, kabuklu yaratıklarla dolu tabağa çekine çekine uzattı elini, duraksadı. Midesi kabarır gibi oldu. Caydı. "Bu da eksik olsun!" Zevk demek, biraz da alışkanlık demek değil miydi?

Serseri bir bulut geriliverdi ansızın güneşin önüne, ortalık kış günündeki gibi kararıverdi. Fıçı masalar dolmaya başlamıştı yavaş yavaş. Vakti kerahat yaklaşıyordu.

Birasını sonuna kadar içip bitirdi. Hafif bir baş dönmesiyle birlikte, içinde uzak diyarlarda iken duyduğu, o kimsesizliği hatırlatan hüznün uyanmaya başladığını hissetti.

Hiç de oyuna benzemiyordu bu. Gidiş yolu açılmıştı. Ölecekti. Yok olup, toprak olup gidecekti. Zevklermiş, alışkanlıklarmış, üzüntüler, sevinçlermiş, bunların hepsi bir düş, geçici birtakım avuntular, oyalanmalar.,. Böyle düşünmek günahtı, farkındaydı ama biliyordu bir yandan; dünya ancak onunla vardı. Ondan sonra, o olmadan, fakat başkaları için varolmaya devam edecekti.

İlk defa korkuyu yakalar gibi oldu yüreğinde. İçi karardı. Dişçi sandalyesinde kerpetenin yaklaşışını hesaplarken duyulan korkuya benzer bir duyguydu bu. Alnı terliyordu. Mendilini çıkardı, alnını sildi. Bardağını yeniden doldurması için garsona işaret etti. Bir sigara daha yaktı, ilerde, köşedeki masada, kadınlı erkekli bir grup yüksek sesle gülüşe konuşa eğlenmekte...

"Evdekilere ne söyleyeceğim?" dedi birden. Karısı geldi gözlerinin önüne. Canlı, hayat dolu, dipdiri bir kadın. Onu da geride bırakacaktı. Sahip olduğu her şeyi. Hiçbirini birlikte götüremeyecekti.

"Bizim oğlan değil miydi" dedi, "o, köprüde gördüğüm? Annesiyle birlikte.."

Kolundan çeke çeke götürdüğü...

Yorgundu. Çok yorgundu. Bunu o kadar iyi anlıyordu ki şimdi. Kalkıp gitmeliydi buradan. Sahrayıcedit'teki evine, bahçeye bakan odasındaki yatağına sığınmalı, derin, rahat, dinlendirici bir uyku içinde unutmak her şeyi. Kim bilir, belki o zaman, bütün bunların sadece korkulu bir düş olduğunu anlayıverir...

2

Sonsuz bir boşlukta birdenbire kendini buluvermek, yeniden dünyaya gelmek gibi bir duyguydu bu, düşsüz bir uykuda, yabancı bir şeyin varlığını fark etmek. Kaygılı bir duyguydu. Göğsünün üstünde bir ağırlık vardı. Soluğunu tıkayan bir ağırlık.

Kıpırdamaya savaştı, kıpırdayamadı. Eli kolu tutulmuş. Gözlerini açmak istedi. Gözkapakları yapış yapış. Karanlıktı. Dalgalı bir karanlık. İnce ince ışık çizgileri vardı boşlukta. Bağırmak istedi, sesi çıkmadı! Kulaklarında bir garip hırıltı.

"Kedi" dedi birden. "Göğsümün üstünde bir kedi var."

Elini uzattı, tüylerinden yakaladı. Kocaman bir kediydi bu. Karanlıkta gözleri kıpkızıl parlıyordu. Derisinin altında yılan gibi kıvranıyordu gövdesi, ısırmaya tırmalamaya yeltenmiyordu. Bir zaman sessizce didiştiler. İstemiş olsa kolayca kaçabileceğini hissediyordu hayvanın. Bir çeşit işveyle kıvranıyor, sürtünüyor, bu arada değişik seslerle mırlıyor, nazlanıyordu sanki. Sonunda içini ürperten bir kaypaklıkla ellerinin arasından kurtulduğunu fark etti. Sessizlik... Karanlık... Yumuşak tabanları üstünde yere atladığını işitmemişti. Nereye gittiğini görmek için yerinden doğruldu, karanlıkta bir şey göremedi. Dirseklerinin üstüne dayalı, bir zaman bön bön bakındı çevresine. Sonra kesildi, sırtüstü bırakıverdi kendini yatağa.

Nereden çıkmıştı bu kedi şimdi? Sokak kedileri gece vakti gelip de insanın göğsünde yatmaz. Ev kedisi demek. Yolunu şaşırmış olmalı. Ama buraya nasıl girebilmişti? Yatarken kapıyı sıkı sıkı kapattığını hatırlıyordu. Belki karısı... O uyurken bir şey almak için...

Gözlerini yumdu. Göğsünün üstünde hâlâ o ağırlık, o sıkıntı verici sıcaklık. Kedi şimdi odanın bir köşesine sinmiş, üstüne sıçramak için uykuya dalmasını bekliyor olmalı. Karyolanın altında, belki de ayakucunda.

Ayaklarını kaldırarak yorganı havalandırdı. Yok. Olsa yuvarlandığını duyardı. Belki de çıkıp gitmişti. Geldiği gibi.. Hem, bakalım gerçek bir kedi miydi bu? Tüylü tüylü dokunuşunu, eğilip bükülüşünü, kıvranışını duymuştu, ama daha çok bir düş yaratığına benziyordu.

"Evhamlanmayalım. Kedi işte. Bir delik bulmuş, girmiş içeri."

Yatağın içinde döndü, yeniden uyumaya çalıştı. Kafasının içinde bir ağırlık, bir bulanıklık. Bir an, uyandığından önceki varlığını, yaşayışını, kimliğini unuttuğunu sandı. Geçmişiyle ilişiği kesilmiş ya da ömrünün orta yerinde bir-

denbire yaşamaya başlamış bir insan gibi. Adını sanını hatırlamaya çalıştı, bulamadı. Yarın neydi günlerden? Bugün neydi? Ne yapmıştı o gün? Hiçbir şey gelmiyor hatırına. Belleğinde en küçük bir aydınlık bile yok. Beyni donmuş. Geçmişle gelecek ortadan kesilmiş, o ara yerde kalmış.

"Deliriyor muyum?" dedi. içini dinledi. Bomboş. Kapkara. Suskun. "Deliriyorum" diye mırıldandı tekrar. Yumruklarını sıktı. Yumrukları güçsüz. Midesinin üstünde zonklama başlamıştı şimdi. Bir iğnenin ucuyla karnının içinde bir yere, yumuşak etine yavaş yavaş dokunuyor, ama iyice batırmadan çekiyorlardı iğneyi. Tanıyordu bu acıyı. Eskiden de böyle acılar duyduğunu hatırlıyordu. Bu tanıdık acıyla, yitirdiğini sandığı geçmişi ile arasında zayıf da olsa bir köprü kurulmuş demekti. Sevinilecek bir şeydi bu, neredeyse!.. Bu kez öte yanma döndü. Rahatlar gibi oldu. Zihni gene karanlığa, boşluğa doğru uzaklaşıyordu ki, birden gözlerinin açık durduğunun farkına vardı. Kapatamıyordu gözlerini. Ne yapacağını kestiremedi. inanılmaz bir hal. Gözkapaklarına söz geçiremiyor. Birdenbire boşlukta kalakalmış. Kedi orada. Tam karşısında, iyice görüyor. Kocaman bir yaban tekiri. Ürperdi. Tanıyordu. Kedi değil, kılık değiştirmiş bir düşmandı. İri, sivri dişleri, dik uzun bıyıkları ile..

Tekrar kapatmaya çalıştı gözlerini, başaramadı. Midesinin alt yanındaki küçük sancılar yeniden başlamıştı. Kedinin hırıltısı kulaklarının dibinde.

"Pisst" dedi. Sesi bir tuhaf çıktı. Kedi orada, bakışlarında tehdit edici, ürkütücü bir anlam, kımıldamadan duruyor. Arka ayaklarını bükmüş, kuyruğunu karnının altına kıvırmış, ön ayakları üstünde dimdik.

"Pisst" dedi tekrar. Kedi sanki güldü. Gözleri kıpkızıl. Soğuk bir terin kapladığını hissetti gövdesini. "Şeytan bu" dedi. "Şeytan bu..."

Kedi durduğu yerde gitgide irileşiyordu. Hırıltısı değişmez bir uğultuyla büyüyor, duvarlara çarpıp yankılanıyordu. Elini uzatıp itmek, uzaklaştırmak istedi. Eli ateşe değmiş gibi oldu. Keskin bir ses çınladı kulaklarında. Yırtıcı, korkunç, tiz bir miyavlama, damarlarındaki kanı donduran bir büyücü çığlığı. Soluğunu tutarak bekledi. Karanlığın birdenbire ikiye ayrılacağını, ortalığı korkunç cehennem alevlerinin kaplayacağını bekliyordu. Bir dua okuması gerekliydi. Şeytanı uzaklaştıracak bir dua. Kelimeyi şahadet getirmeliydi. Dudaklarının ucundaydı sözler, ama bir türlü kelimeleri hatırlamıyordu.

Öylece, bir kolunun üstüne yaslanmış, çarpıntı içinde ne kadar beklediğini bilmiyor. Kedinin ne zaman kaybolduğunu da fark etmemişti. Oda şimdi eskisinden daha karanlık. Çıt duyulmuyor. Sadece, o karanlık ve salt sessizliğe özgü soyut bir çınlama, bir belirsiz uğultu var kulaklarında.

Yavaş yavaş zihninin durulduğunu, korkulu bir düşten uyanmaya başladığını hissetti. Karanlık yavaş yavaş hafifledi. Hangi yönden geldiğini kestiremediği belirsiz bir ışık karşı duvarı aydınlatıyordu. Yattığı yerden güçlükle doğrularak başucundaki komodinin üstünde duran gece lambasını yaktı.

Oda kapısı aralıktı.

İlkin hava akımını düşündü. Canı sıkıldı. Kalkıp kapatmak gerekti şimdi kapıyı. Üşendi. Yatağın içinde büzüldü. Sonra düş geldi aklına. Tekrar doğruldu yatağın içinde. Şaşkın şaşkın odanın dört yanına bakındı. Bir kesiklik, bir yorgunluk vardı üstünde. Sırtını karyolanın demirine dayadı. Gövdesi ıpıslak.

"Tanrı iyilikler getirsin. Hayra yormalı. Hayırdır, hayırdır inşallah...

Nasıl da yırtıcı, ateş gibi parlayan gözleri vardı. Ya göğsünde, soluğunu tıkayan ağırlığı...

"Hayırdır inşallah, hayırdı inşallah" diye mırıldandı tekrar. Gülmeye çalıştı, gülemedi. Bir uğursuzluğa işaretti bu düş. Aslında düş gördüğüne de bütün bütün inanmış değil. Kapı aralıktı. Göğsünün üstündeki o ağırlığın, o keskin miyavlamanın öylesine bir gerçekliği vardı ki, inanmamazlık edemezdi. Tüylerin iç gıcıklayacı dokunuşu parmaklarının ucundaydı henüz. Sonra o sivri dişler, o dimdik, meydân okuyan uzun bıyıklar...

Uykusu kaçmıştı bir kere. Yataktan çıktı. Ceketini sırtına geçirdi, karyolanın, elbise dolabının, hatta komodinin altını gözden geçirdi. Kediden iz yok. Kapıyı kapattı, gitti perdeyi açtı.

Soluk ay ışığında, yaban bir görünümü vardı bahçenin. Türlü gizemli biçimlerde karaltılar dolaşıyordu ortalıkta. Kuytu köşeli alçak taş duvarlar sınırsız bir boşluğa doğru uzanıyor gibiydi. Renksizliğin korkunç matlığı, ölülüğü vardı her şeklin üstünde. Donuk aydınlık, canlılarla cansızların bütün güzelliğini, bütün çekiciliğini alıp götürmüş. Kocakarı, dev ve ecinni masallarının dünyasıydı bu.

Üşüdüğünü! farkına vararak aceleyle perdeyi kapattı, döndü. Ürküntüsünü atamamıştı henüz üstünden. Karnında, barsaklarında, huzursuzluk diye adlandırabileceği değişik, tuhaf bir ağrı, bir duygululuk... Yorgun ve halsiz, kendini yatağının üstüne bıraktı.

Nereden çıkmıştı şimdi böyle korkulu düşler görmek? Ne zamandır böyle bir düş gördüğünü hatırlamıyor. Belki çok eskiden, çocukluğunda, ateşli hastalıkların sayıklamaları arasında... Sonra o kedi... Bunun bir anlamı vardı muhakkak. Aşağı inip tabirnameye baksa? Üşenmeden. Ama herhalde iyi bir anlamı olmasa gerek. En çok da göğsünün üstüne basan ağırlık dehşete düşürmüştü onu. Korkunç bir duygu: Soluk alamamak, göğüs kafesinin ezildiğini duymak, öyle umutsuzca çırpına çırpına boğulmak...

Bir sigara içse miydi acaba? Bugün çok içmişti. Doğru değildi bu kadarı. Fazlası yasaktı.

Durakladı. Şimdi yeniden terlemeye başlamıştı. Anlıyordu yavaş yavaş, ölümdü bu, gelen. Göğsüne çöreklenmiş, boğazına yapışmış, canını almaya çalışan Azrail'in ta kendisiydi. Nasıl da tanımamıştı o çılgın, kıpkızıl yanan gözlerinden.

Titremeye başladı. Aldırış etmediğini söylediği ölüm, işte böyle gelecekti. Bir gece yansı ansızın göğsüne çıkıp oturacak. Belki de bir öğleüstü. Yağmurlu bir günde. Havanın nemle sırsıklam, doygun, soluk alınmayacak kadar boğucu olduğu bir gün.

Farkında olacak mıydı ağır ağır yürüyüşünün? Geldiğini yanına yaklaştığını hissedecek miydi vaktinde? Eli kolu bağlı. Karşı koyamayacaktı. Bir düşten uyanır gibi kurtulamayacaktı onun elinden. Yalvaramayacaktı bile. İçinde kanının damla damla kuruduğunu bilecekti. Doyurulmaz bir susuzlukla yanacaktı. Kaçacak, sığınacak bir yer bulamayacaktı.

Çıldıracak gibi olduğunu sandı. Kocaman başını ellerinin arasına alarak canını acıtırcasına sıktı. Hayır, böyle ölmek istemiyordu. Göz göre göre olmamalıydı bu iş. Bilmemeliydi. Birdenbire, hiç haber vermeden gelmeliydi. Ölüm, uykusunun arasında bastırıp işini çabucak bitirerek gitmeliydi...

Gözlerini yumdu. Neredeydi o gündüzki sakinliği, boyuneğmişliği? Ne vardı sanki, küçük bir çocuk gibi paniğe kapılacak... Bir korkulu düş gördü diye böyle bırakımıverecekti kendisini?

Birden, dehşet içinde gözlerini açtı. Boğuk, yaban, tanınmaz, hırıltılı bir sesle:

"Hayır" diye haykırdı. "Hayır. Uyurken ölmek istemem. Tanrım, istemem. Uyurken olmasın. Yalvarırım. Uyurken olmasın.."

Sarsıla sarsıla ağlamaya başladı. Boğazına bir şeyler tıkanıyor, boğulacak gibi oluyor, korkusu daha yılgın bir hal alıyordu. Kedi olanca ağırlığıyla hâlâ göğsünün üstündeydi. Sıcaklığını, tüylerinin iğrenç dokunuşunu yüzünde hissediyordu.

Sonra döndü, koca gövdesiyle külçe gibi boylu boyunca yığıldı yatağına. Sol elini yumruk yapmıştı. Durmadan yastığını yumrukluyordu. Biraz sonra hıçkırıkları kesildi, yorgunluk üstün geldi, öylece sızdı kaldı.

Duvardaki takvime kendince öleceği günü işaretlemişti. Gene de, bir çeşit ihtiyatlılıkla, bir hafta öncesi ile bir hafta sonrasını da gölgelemişti kara kalemle. Bunun çocukça bir şey olduğunu biliyordu. Ama her geçen gün, takvimde bir rakamı karalarken, içinde düpedüz zevkli, heyecanlı bir yolculuğa hazırlananların aceleciliğini duyuyordu. Korkulu bir çarpıntıydı bu aslında. Belki de bir çeşit yiğitlik gösterisiydi. Bununla birlikte, bütün bu direniş taslamaları, koca gün içinde bir iki dakikadan fazla sürmüyordu. O geceden sonra tuhaf, ezik, budalaca bir uyuşukluğa kaptırmıştı kendisini.

Aradan bir hafta geçmişti. Donuk, hareketsiz, sıkıntılı bir hafta. Kimseye söylememişti henüz. Öylesine bir kararsızlık içindeydi ki, mümkün olsa hiç kımıldamayacaktı yerinden. Böylece, farkında olmadan, belki de bir şeyler elde etmeyi umuyordu. Kaplumbağalar gibi yavaş yavaş yaşamaya devam ederse hayatın akış hızını ağırlaştırabileceğini sanıyordu.

Sonra bu haberi nasıl karşılayacaklarını da bilmiyordu. Acımalar, dövünmeler, üste düşmeler mi, yoksa kayıtsız tavırlarla inanmazdan gelmeler mi? En iyisi hiçbir şey söylememek, hiçbir şey belli etmemek. Gerçi sonuna kadar böyle gidemeyeceğini biliyor. Eninde sonunda bir şeyler olacak. Ama, bu anı olabildiği kadar uzağa atmalı. Ölümünün yakın olduğu bilinirse, önüne geçemeyeceği birtakım üzücü, tatsız olaylarla karşılaşacakmış gibi geliyor içine. Bir sıkıntı, belir-

siz bir kaygı var yüreğinde. Oğlunun bakışlarında, karısının yüzünde, her zaman görmediği ya da anlamadığı, her zamankinden farklı bulduğu değişik anlamlar sezinliyor. Köprü üstündeki rastlantıyı yorumlamış değildi henüz. Daha doğrusu bu yorumlamadan çekiniyor, kaçınıyordu bile bile. Bir ağın ortasındaydı. Kıskıvrak bağlanmıştı. Yalnızlığının içine alabildiğine gömülmüş. Yaşayışı, bir hafta öncekine göre hemen hiç değişmemişti. Gene aynı perhiz yemekleri, gene aynı sayılı sigaralar, artık faydasız olduğunu bildiği halde titiz bir dikkatle almaya devam ettiği aynı acı, pis kokulu ilaçlar. Gerçi sigarayı arttırmıştı ama günlük hakkından fazlasını, yakalanmak korkusuyla, bahçenin kıyı bucağında ya da ayakyolunda içiyordu.

Yattığı yerde, gözlerini tavanın boş beyazlığına dikmiş düşünüyor. Karısının da, oğlunun da, tavırlarında bir değişiklik olduğu muhakkak. O gün, köprü üstünde ne işleri olduğunu sormamıştı. Onlar da kendiliklerinden anlatmamışlardı. O gün doktora indiğini bildikleri halde, doktorun ne söylediğini bile merak etmemişlerdi. Hele oğlu, daha bir umursamazlık havası içinde, sanki babasının varlığından habersizmiş gibi davranıyor.

Sıkıntıyla kıpırdandı yatağın üstünde. Sabırsızlıktı duyduğu ama bir türlü harekete geçmek de gelmiyordu içinden. Günler geçiyordu. Kıymetli, bir daha ele geçirilemeyecek günler. Geçen bir hafta içinde, hemen her gün en azından bir kez yoklayan sancılar, hiç de oyun oynanmadığını hatırlatıyordu ona. Böyle, yatakta sırtüstü yatarak mı geçirecek son günlerini?

"Ben ölünce ne yapacak bunlar?" dedi ansızın. Bu soruyu sorarken herhangi bir şey düşündüğü yoktu. Sonra birtakım şekilsiz, bulanık hayaller belirdi gözlerinin önünde. Başını salladı, kendi kendine konuyu değiştirmeye savaştı. Hayaller geldikleri gibi uzaklaştılar. Gene sancı yaklaşıyordu gali-

ba, iri gövdesinin elverdiği kadar yatağın üstünde tortop olarak bekledi. Bu vaziyette daha iyi savunduğunu sanıyordu kendini. Ağrıların artmasını bir zaman bekledi tasayla. Tehlikenin geçtiğine iyice inanıncaya kadar duruşunu bozmadı. Sonra çekine çekine uzattı ayaklarını. Kan oturmuş gözleriyle çevresine bakındı. Sanki bu arada bir başka dünyaya gidip gelmişti. Her şeyde bir yabancılık...

Yavaş yavaş yeniden, sancının yaklaştığı sıradaki düşüncelerine döndü, ama bu düşünceler şimdi çok daha başka bir nitelikte beliriyordu kafasının içinde. Şu iki katlı evle, bankadaki beş on kuruşundan başka bırakacak bir şeyi yoktu geride. Bir de tavanarasında, beş para etmeyeceğini bildiği yağlıboya birtakım eski tablolar. Sonra, küçük bir emekli aylığı da vardı. Karısına dul aylığı bağlarlar. Evin bir katını oğlan alır, bir katında karısı oturur. Keşke oğlanı evlendirmiş olsaydı şimdiye kadar. Belki bir de torunu olurdu. Severdi küçük çocukları. Ama büyüyüp ele geldikten sonra. Ağlamalarına, bağırmalarına, edepsizliklerine katlanamazdı doğrusu bu yaştan sonra...

"Neyse" dedi. "Gene de Tanrı'ya şükürler olsun. Hiç değilse büsbütün aç açıkta değiller..."

İyi kötü, bir baltaya sap olmuştu oğlan. Karısı da evin bir katında oturur, dul aylığıyla kıt kanaat nasıl olsa geçinip gider. Böyle bir arada oturmaları iyi değil ama... Acaba, evi sağken karısının üstüne çevirse miydi? Bakarsın oğlan ille de satalım diye tutturur.

"Şanssız kadın" dedi içinden. "Genç yaşta iki kocadan dul kalmak..."

Ona ilk kocasının nasıl öldüğünü sormamıştı. Merak etmemiş değildi oysa. Aynı mahallede oturuyorlardı. Bir iki kere gördüğünü hatırlıyor adamı. İnce uzun, çökük avurtlu, hastalıklı biriydi. Veremden ölmüştü ihtimal.

Birden, karısına karşı için için kin beslemekte olduğunu fark etti. O adam, zayıf, hastalıklı, veremli, ölüp gitmişti. Bu kadın onun bütün hayat gücünü kendine almış, onun hayatını sonuna kadar sömürmüştü. Şimdi sıra ikinci kocaya gelmişti. O öldükten sonra da, öyle etli canlı ve pek şehvetli olmasa da, başka erkeklerin hayat gücünü emmeye, kendi canını bu güçle semirtmeye devam edecekti.

Gözüne, tavanın bir köşesinde ağ kurmaya çabalayan küçük bir örümcek ilişti. Bir yerde örümceklerin çok yaşadıklarını okumuştu. Kim bilir, belki yarın karısının gözüne ilişir, tavan süpürgesiyle bozuverir ağını. Süpürge sapları arasında can vermek kaderiydi, böyle oda içine teklifsizce ağ germeye kalkan bir örümceğin. Örümcek orada, tavandaydı. Hiçbir ilgi yoktu aralarında. Biri düşünen, yaşadığının farkında olan bir insan, öbürü, ince tel bacaklarıyla anlamsız, gereksiz bir yaratık. Acaba, bazı dişi örümceklerin çiftleştikten sonra erkeklerini yedikleri doğru muydu?

"Acaba" dedi, "benden sonra başkasıyla evlenir mi?"

Niçin evlenmesindi? Gençti daha. Ama belki de evlenmezdi. Bir zaman yasını tutardı arkasından. Sonra belki bir dost edinirdi. Belki de bu yatağın üstünde... Acaba oğluyla da...

Sıkıntıyla doğruldu yerinden. Pencereden dışarı baktı. Bahçe güneş içindeydi. İncir ağacının yatay dalı üstünde iki kedi kavga ediyordu. Yüzünü buruşturdu. O geceden beri nefret ediyordu kedilerden. Görmeye bile dayanamıyordu. Bereket biri kaçtı, öbürü peşinden fırladı, duvarın üstünden atlayarak uzaklaştılar.

Bu yaz bahçeyle uğraşamamıştı. Otlar dizboyu uzamış. Kaç kere söylemişti oğluna, bahçe mahçe umurunda bile değildi oğlanın. Gelecek yaz kim bilir ne hale gelecek?..

"Ben ölünce mutlaka evi satmaya kalkar o" dedi. Buna engel olmalıydı. Bütün ömrünce becerebildiği tek olumlu iş,

erişebildiği tek amaç buydu, bu evdi. Planını kendi çizmişti. Taşını taşımış, kerestesini santim santim hesaplamış, yağlıboyasını kendi çekmiş, hepsi bir yana, borcunu ödeyinceye kadar göbeği çatlamıştı.

"Vasiyet yapsam tutarlar mı acaba?" dedi. Sonra gülmeye başladı. Ne diye kafa yoruyordu ölümünden sonrası için bu kadar? Ne yaparlarsa yapsınlar. Onlarla beraber yaşamıştı gerçi ama hiçbir zaman onlarla bir olmamıştı. Şunun şurasında iki buçuk ay sonra toprak olup gidecek. Yaşayan elbet bir çaresini bulur. Eve gelince, yıkılmaz anıt değil ya, alt tarafı. İsterse sövsünler arkasından.

Umurundaydı!

Sofada elektrik yanıyordu. Karısının gölgesi vuruyordu buzlu cama. Aradaki tül perdeyi kaldırmışlar. Ütü yapıyordu herhalde. Bu sıcakta ütü yapmak akıl kârı mıydı? O açık yakalı ince bluzunu giymişti muhakkak. Eğilip iş yaparken sarkık memeleri görünürdü. Güzel değildi memeleri; ama onları öyle sallanırken görmek içini gıcıklardı. Gidip beline sarılıverse şimdi, ne der acaba? Kızgın kızgın homurdanır, eliyle iter. İş arasında sataşılmasından hiç hoşlanmaz. Üç ay sonra öleceğinden haberi olsaydı gene öyle mi davranırdı? Belki acıyacağı tutar, ses çıkarmaz, belki de tiksinir, daha şimdiden bir ölüyle yatıyormuş hissedebilir kendini. En iyisi hiçbir şey söylememek şimdiden....

Gürültü yapmamaya çalışarak kalktı yataktan. Bir zaman pencereden dışarısını seyretti. Canı sigara içmek istiyordu, ama suçüstü yakalanmaktan çekiniyordu. Durup dururken tatsızlık çıkmasın; içeri girip de onu sigara içerken görürse vır vır etmeye başlayacak... Kocasının sağlığına düşkün müydü gerçekten o kadar? Belki ilk kocası gözü önünde öldüğü için, kendini sorumlu sayıyordu. Belki de bunu salt bir evli kadın görevi diye düşünüyordu. Hoş, karısının öfkelen-

mesinden korkması söz konusu değildi elbet. Önemli olan, kendisini her şeye rağmen iradesiz göstermek istemeyişi.

"Beni ne diye sevsin sanki?" dedi birden.

Sevilecek bir yanı olmadığını kendi de biliyordu. Sonra sevgi, o şehvetten, alışkanlıklardan, şefkat ve acımadan apayrı, o büyük, o yaratıcı kutsal duygu ile şu zavallı dul kadının ne ilişiği olabilirdi ki! Aşk, insanlara, Tanrı'nın en büyük bir bağışıydı. Oysa bu kadın, sırf et ve kan, yani sırf can olarak yaşamaktan başka bir şey beklemezdi hayattan. Kendisiyle evlenirken, ilk kocasında olduğundan fazla etinin doyacağına, yaşayacağına aklı kestiği için duraksamamıştı. Bir ev, beş on kuruş para, bir erkek. Pek öyle fazla zevk almasa da, hamurunun, mayasının ihtiyacı olan bir erkek. Daha iyisini bulamayacağını da biliyordu üstelik.

"Aşk gerekti bana" dedi içini çekerek. Brüksel'de, yağmurlu bir gece yarısı, ıssız sokakları arşınlayışı geldi gözlerinin önüne. O nasıl güzel bir geceydi. Niçin öyle bir gece daha yaşayamamıştı? Ne tatlıydı o gözlerinden yanaklarına sızan gözyaşlarının dudaklarındaki tuzlu tadı. Öyle bir daha ağlayabilseydi. Kana kana, doya doya...

Gözlerini yumdu. "Her şey böylece, burada biter" dedi. Ot gibi yaşamanın değeri var mıydı? Kadınmış, içkiymiş, kumarmış... Hiçbiri değil. Bütün hayatını solduran, kurutan susuzluğu iyi tanıyordu. Bilerek, bilmeyerek, ömrü boyunca o kutsal Tanrı armağanını beklemişti. Ama artık bekleyecek bir şey kalmamıştı. Ölümün çoktan beri bilinen bir sonu, kocaman bir çarpı işaretiyle tescil etmekten başka bir anlamı yok.

Gözlerini açtı. Parmaklarına baktı. Damarları bir hafta öncesine göre daha belirgin. Tombul ellerinin üstünde bu çıkık mavi damarları hüzünlü bir görünüşü vardı. Halsizliğinden anlıyordu çabuk çabuk zayıfladığını. "Bu parmaklar

kuruyacak" dedi üzgün üzgün. "Bir daha kalem, fırça tutamayacak bu eller..."

Ama niçin olmasındı? Son bir silkinişle kımıldasa yerinden. Ne diye salıveriyordu öyle kendini? Her şey kafasının içinde hazır değil miydi? Bütün yapı, olanca ayrıntılarıyla ne zamandır gözünün önünde yaşamıyor muydu?

Tekrar yumdu gözlerini. Tuvalinin başındaydı şimdi. Bütün ömrünce bir gün olup nasıl olsa yaratacağını kurduğu büyük eserinin üstünde çalışıyordu. Kimsenin bilmediği alev gibi renkler vardı paletinde. Derken bir kız beliriyordu yanı başında. Saçlarında güneşler parıldıyordu. Ufacık kırmızı dudakları vardı. Koyu, fırtınalı deniz mavisi gözleri yaş içindeydi. Sıcak, anlatılmaz, saf bir koku yayılıyordu tenînden. Ellerini uzatıyordu resme doğru. Tanrısal bir kendinden geçiş okunuyordu yüzünde. Beyaz, ufak, tatlı elleriyle dokunuyordu renklere. Sesi okşar gibi, "Siz bir dâhisiniz" diyordu. "Size tapıyorum" diyordu. Hıçkırarak boynuna sarılıyordu. Öylece, yan yana, konuşmadan duruyorlardı bir zaman. Sonra yavaşça çekiyordu kendini kızın sokuluşundan. Gözlerindeki, yalnız çalışırken kullandığı kalın çerçeveli, kalın mercekli gözlüğünü çıkararak yumuşak gözlerle bakıyordu kıza. Ona çok geç kalmış olduğunu söylemek istiyordu ama kız konuşmasına fırsat bırakmıyordu. Tekrar sokuluyordu. Yüreğinin çatlayacakmış gibi telaşla çırpındığı duyuluyordu. "Ne önemi var yaşın. Siz dehânızla benden çok daha gençsiniz. Ben duygularımın yoğunluğuyla sizden daha çok yaşlıyım." O zaman sırrını söylemek zorunda kalıyordu. "Ben çok yakında öleceğim" diyordu. "Onulmaz bir derde düştüm ben. Günlerim sayılı. Ben damarları kurumuş ihtiyar bir ağacım. Siz, hayat dolu, tatlı, güzel, neşeli bir güvercinsiniz. Benim kuru dallarım size göre değil" diyordu. Kız önce inanmıyordu. Ateşle yanıyordu bakışları, Sanki ölüme meydan okuyordu o haliyle. "Hayat nedir ki zaten"

diyordu. "Yıllarca bomboş, canlı bir ölü gibi yaşamak mı? İstemem öyle yaşamayı ben. Hayat, dolu dolu yaşayabilmektir. Sizinle yaşayıp, sizinle ölmek istiyorum. Alın beni. Götürün beni. Gidelim, iki ay. Koskoca iki ay var önümüzde..."

Farkında olmadan iki damla yaş sızmıştı gözlerinden. Bakışları pencereden dışarıya, sıcakla buğulaşan, titreşen havanın değiştirdiği bahçeye çevrilmişti, incir ağacının yatay dalı üstünde, az önce kavga eden kedilerden iri gri tüylüsü gerine gerine tırnaklarını biliyordu. Bahçenin taş duvarında yer yer oyuklar açılmıştı. Biçimi bozulmuş bakımsız tarhlarda, geçen yılki çiçeklerin tohumlarından üremiş cılız, yabanileşmiş çiçekler vardı. Soluk, sıcaktan yumuşamış, bükülmüş çiçekler. Hep böyle saf, çocukça hayaller içinde geçmişti ömrü. Şimdi çok daha iyi anlıyordu yapacak bir şey kalmadığını. Buruk, acı bir sıkıntı çöktü yüreğine. Üç ayın geçmesini beklemek ne içindi sanki? Üç ay daha acı çekmek, üç ay daha yaşayışının hiçbir işe yaramayan boşluğunu bile bile sürünmek... Ömrünün geçen altmış yılından farklı olabilecek miydi bu üç ay? En küçük bir umut ışığı bile yoktu bunun için.

"Belki çok zengin olsaydım..." dedi, duraladı. Zengin olmak ne kazandıracaktı ona? Aradığı aşk değil miydi? Hangi para böyle bir çağda aradığı aşkı getirebilir? Parayla satın alınacak öteki zevklere gelince püf!.. Meğer ki, bundan sonra birdenbire zengin oluversin. O zaman yapacak bir şeyler bulabilirdi belki. Hiçbir şey olmasa, bir uçağa atlar, Avrupa senin, Amerika benim, ölünceye kadar sürecek bir yolculuğa çıkabilir. Çok para ile aşk ve şöhrete çok yakın bazı şeyler satın alınabilir. Ama bütün bunlar boş birer hayal olduğuna göre, ne diye beklemeli? Korkuyor muydu? Ha iki ay sonra, ha iki ay önce. Başka bir ihtimal olmadığına göre, atıverse kendini denize, acı çekmeden kurtulur hiç değilse...

Yoksa gizli gizli bir umut mu var içinde? Üç ay içinde yeni bir ilaç bulunabilir. Penisilin gibi mucize bir ilaç, bakmışsın Amerika'da bir doktor.. Olur olur. Bu kadar insan çalışıyor bu konuda. Gerçi bu da zayıf, çocukça bir avunmadan başka bir şey değil. Amerika'daki doktorun başarısından nasıl faydalanabilecek, burada? "Evi satar, çeker giderim" diye geçirdi içinden. Kaç para edeceğini hesaplamaya daldı. Sonra gene hayal kurduğunu fark etti. İçini çekti.

"Belki de" dedi, "her şeye rağmen, üç ay içinde öleceğime inanmıyorum henüz. Umutlanmak değil de, inanmamak bu. Böyle olunca da, ne zaman öleceğini bilmeyen bir insandan ne farkım kalıyor? Sadece bunu başkalarından fazla düşünüyorum, o kadar."

Yorgun bir tavırla çöktü yatağına yeniden. Bir anda, yaşamaktan beklediği her şey elinden alınıvermişti sanki. Bu bir çeşit doygunluk da olabilirdi. Herhalde, otuz otuz beş yıl önce, Brüksel'de, Rue Feyder'deki pansiyon odasında suratına bıçağıyla çizdiği ya da ölümü aradığı günlerdeki gibi bir bıkkınlık değildi bu. O zaman ölümü isteyişi, şimdikinin tam tersine hayattan pek çok şey beklemesindendi. Eğer o zaman önünde yaşayacak ancak iki üç ayı kalmış olduğunu bilseydi, davranışı belki daha başka türlü olurdu. Çılgınca, doyasıya bir yaşayış olurdu bu ihtimal. Belki bir suikast yapmak geçerdi aklından. Herhalde, şimdiki gibi pısırıkça beklemezdi ölümün yaklaşışını. Elinden fazla bir şey gelmese bile çırpınırdı hiç olmazsa.

İlk günkü aldırışsızlığının, olayın ciddiyetini kavrayamamaktan ileri geldiğini hissediyordu. Şimdiki durgunluğu ise bal gibi, korkunun uyuşukluğu! ilk gün bir ara, önündeki birkaç ayı, geride kalan bütün zevkleri sonuna kadar sömürerek geçirebilecek, bir çeşit balayı gibi düşünmüş olduğunu hatırladı. Bu da o günün bir esintisinden, sırf o an için tutunmak zorunda olduğu, çocukça bir avuntudan başka bir şey değildi.

Tatmadığı, bilmediği ya da kanamadığı zevkler önemli olabilirdi, insan üç ay için ve üç ay içinde bile yenilikler peşinde koşabilirdi. Ama iş bir kere buna karar verebilmekte. Yoksa, ne yapmak gerektiğini bilemeyip telaşa düştü mü, hiçbir şeyi tamamlaması mümkün olmazdı. Yalnız üç ay için değil, bütün ömür için de bu böyle değil miydi? İyi, kötü, şöyle ya da böyle, bir varış noktası saptayıp bütün öteki ihtimalleri bir yana bırakarak varış noktasına doğru dümdüz yürüyebilmiş olsa, insanın bir noktada ya tam bir başarısızlık içinde sefillik uçurumuna yuvarlanması ya da olabildiği kadar başarılı bir sonuca, diyelim gerçek mutluluğa kavuşması mümkün olurdu. Ama bu tehlikeli kumarı oynamak her babayiğidin harcı değildi. Kendisinin hele hiç değildi. Bütün çarpışmalardan, daha ilk zarar ihtimali belirdiği anda çekilmemiş miydi? Belki doğuştan, çarpışacak kadar güçlü yaratılmamıştı. Kahramanlık da Tanrı vergisi bir meziyetti ne de olsa. Büyük tutkuların salt dış güzelliğine kapılmış ama hiçbir zaman, kendini o tutkuların tutsağı, olacak kadar kapıp koyuvermemişti. Şimdi sızlanmaya hakkı var mıydı?

"Kendi düşen ağlamaz" dedi. "Benim alınyazım da böyleymiş. Ne yapalım? Vermemiş mabut, neylesin Mahmut!"

Eli komodinin üstündeki sigara paketine uzandı. Duraksadı. Şöyle doya doya, kana kana çekmek istiyordu ciğerlerine o ılık, sincap mavisi dumanı. Yasak değildi artık. Canı istediği kadar içebilirdi. Perhiz yapacağım diye boş yere canını üzme dememiş miydi doktor? Tıpkı iyileştirdiği bir hastayla konuşur gibi, bir çeşit rahatlıkla. Ama karısı dışarda ütü yapıyordu. Ansızın içeri girebilir, onu suçüstü yakalayabilirdi.

"Varsın girsin" dedi. "Hesap mı vereceğim bundan sonra?"

Paketten bir sigara çıkardı, dudaklarına yerleştirdi, kibrit aranırken gene durakladı. "Pencerenin önünde içşem duman

dağılır" diye geçirdi aklından. Pencereye yaklaştı. Boğulur gibi oldu birden. Ansızın ağzındaki sigarayı fırlatıp attı dışarıya. Bunun ne demek olduğunu anlıyordu. Zavallılıktı bu. Miskinlikten, budalalıktan da beter, pis, iğrenç bir dalkavukluktu.

Bütün ömrünü böylesine, sahte oyunlarla berbat edişinde, kendisinden başka birilerinin feleğin ya da yaratanın haksızlığını sebep göstermek için sonuçsuz bir didişme vardı kafasının içinde. Eğer gönlünce yaşayamamışsa, kendinden çok başkalarının yaşamalarına önem vermişse, dalkavukluk sayılabilir miydi bu? Doğruydu. Hiçbir zaman cesur bir insan olamamıştı. Kendi başına bir karar vermek, yan gözle olsun kimseye danışmadan bir yolda tek başına yürümek zorunda kalmak, en fazla korktuğu şeylerden biriydi.

"Ne yapalım" dedi kızgın bir tavırla. "Tanrı bizi de böyle yaratmış. Nasıl olsa hesabını vereceğiz yakında!"

İsteksiz isteksiz giyindi. Elbise dolabının aynasında yüzüne baktı. Tıraşı uzamıştı. Karalı aklı benek benek sakalıyla, bu şiş, bu ablak yüz ne kadar da çirkin. Bu suratla mı aşk hayalleri kuruyordu? "Altın saçlı kız" dedi, acı acı gülümsedi. Bu katmer katmer yağlı gözkapakları, bu simetriğinden şaşmış löp, pörsük yanaklar, bu ufacık, şaşkın ve kararsız gözlerle...

Kapıyı açtı, dışarı çıktı. Karısı hâlâ ütü yapıyordu sofada. Kocası yanından geçerken başını kaldırıp ilgisizce şöyle bir baktı, sonra hiçbir şey söylemeden işine devam etti. Soğuk, anlatımsız bir donukluk vardı bakışlarında.

Her zaman saf, belki biraz bönce bulduğu bu bakışların böyle birdenbire tanımlanmayacak kadar değişmiş olmasının sebebi neydi acaba? Bilmediği bir şeyler dönüyordu evin içinde. Son bir haftadan beri karısıyla hiç yatmamış olduğunu düşündü. Merdivenin başında durdu, dönüp tekrar baktı.

Doktor gizlice haber vermiş olabilir miydi? Ama acımaya benzemeyen çok daha değişik bir anlam vardı bu bakışlarda. Anlayamıyordu. Kanıksama gibi bir şey. Bıkkın belki. Ölüme giden bu ikinci kocaya karşı, nefret ve tiksinti duyuyor olabilir. Kendisini savunmasını bilmeyen erkeklerden iğrenirdi kadınlar. Ölüme karşı olsa bile. Ne dayanıksız şeylerdi şu erkekler? Oysa onlar, güçlüydüler, kanlı canlıydılar. Utanmasa ya da kocası izin vermiş olsa, bugüne dek çoktan bir çocuk doğurmuş olurdu. Doğurmak ve yaşamak için yaratılmış o. Belki de doğurmasına izin vermediği için nefret ediyordu kocasından. Yaratılışı onu buna doğru itiyordu. Süt verecekti. Doğum sancıları çekecekti. Hayat fışkırıyordu her yanından. Bir kez, elini kestiği gün görmüştü onun damarlarında dolaşan kanın akışını. Koyu, hayat yüklü, tıkabasa hayat dolu bir sıvı. Kıpkırmızı. Sıcak. Her zamanki gibi kan tutmasına uğramamış olsa, o güçten kendine de geçer umuduyla kesik parmağı yakalayıp emmek bile geçmişti aklından. Oysa, kendi kanının nasıl tembel, nasıl pis bir kan olduğunu hissediyordu. Çok eskiden belki biraz ateşi vardı. Ama zamanla, şehvet anları dışında bütün heyecanını, o yaşatıcı ve yaratıcı bütün canlılığını yitirmişti.

Merdivenin alt başında durup yukarıya baktı. O ince, bürümcük bluzu sırtındaydı karısının. Sıcaktan her yanı gevşemiş olmalıydı. Bir haftadan beri onunla yatmamış olduğunu düşündü tekrar. Belirsiz bir korku dolandı yüreğine. Aldatılmış olmak korkusu diyebilirdi buna. Ama mümkün müydü? Sebep var mıydı?

Böyle bir kaygı ilk olarak geçiyordu içinden. Ölen kansı için, gösteriş olsun diye mızıldanmaları dışında, kıskançlık nedir duymadığını ve ondan en ufak bir kuşkusu bulunmadığını hatırlıyordu şimdi. Ne fark vardı bu iki kadın arasında? Öbürü sanki hiçbir zaman yeteri kadar genç olmamıştı. Şimdi bunun yerine öteki olsaydı, ölümünden sonra arkasın-

dan ne yapacağını düşünürken, huzursuzluk duymazdı içinde.

"Gel de hak verme şu Hintlilere. Herif öldü mü, karısı, cariyesi, nesi varsa, hepsini birden atacaksın ateşin içine..."

Öldükten sonra bir ara şöyle dönüp geride kalanların ne yaptığını görebilmeliydi insan. Ama ilk günler geçtikten, sahici, yalancı gözyaşı faslı bittikten sonra...

Oysa, ne olup biteceğini tahmin etmek hiç de güç değil. Kendisi ne yapmıştı? Yaşını başını almış bir erkek olduğu halde? Bir kadının da hakkıydı elbet. Bunda anlaşılmayacak, bilinmeyecek bir şey yok. Bunun için üzülmeye değmez. On yıl daha yaşasa ne olacaktı sanki? Belki daha da kötü olacaktı. Biliyordu, biliyordu ama gene de gönlünde bir öfke, bir isyan vardı. Haksızlıktı bu. Bir adaletsizlik kokusu vardı bu gerçekte. Yaşamaya, dilediğince mutlu, uzun bir ömür sürmeye şu kadından daha çok hakkı yok muydu?

Sokak kapısının önünde tekrar durdu. Ne yapacağını, nereye gideceğini bilmiyordu. Değil bir sevgili, ona böyle bir günde dayanak olacak bir dostu, bir yakını bile yok. O ateşli dostluklar, o delice bağlanışlardan pek nasibi olmamıştı zaten. Ama yaş ilerledikten sonra, bütün dostluklar çürüyor, arkadaşlıklar sadece oyunlarda ya da boş gevezeliklerde varlığı aranan bir vakit geçirme aracı derecesine düşüyor, yaşlandıkça kalınlaşan, kabuklaşan deri ile birlikte, duyguların çevresine de kalın bir duygusuzluk zırhı kaplanmaya başlıyordu.

Eskiden olsa, ya Erenköy istasyonundaki kahveye gider, bir köşede kendi gibi düşkün bir emekliyle iki parti tavla atar ya da gözü alırsa, kıyıya kadar yürür, Memo'nun bahçesinde, bir yandan çayını yudumlarken bir yandan denize girenleri seyrederdi. Ama bugün, vaktini böyle boşuboşuna geçirmeye bir türlü razı olmuyordu gönlü. Değişik bir şeyler yapabilmeliydi. Otuz yıl, kırk yıl önceki gibi sersemce bile olsa, bir şeyler yapabilmeliydi.

Şuradan bir taksiye atlasa, Boğaz'a, Kanlıca'ya ya da Beykoz'a gitse.. Uzun zaman vardı ki niyetlenmesine karşın, fırsat bulup böyle bir gezinti yapamamıştı. Bundan sonra belki hiç imkân bulamayacaktı. Şimdi orada rüzgâr kim bilir ne hafif, ne tatlı esiyordu. Her taraf yemyeşil. Tepelerde, korularda sevişen kızlar, erkekler. ..

Yola çıkmak için heveslenir gibi oldu bir an. Sonra yolu düşündü. Sıcağı düşündü. Bütün o neşe içinde cıvıldaşan insanlar arasında yalnız ve arkadaşsız kalacağını düşündü. Gerçek ölümün çoktan beri içine gelip yerleşmiş olduğunu hissetti. Yapacak bir işi yoktu oralarda.

Sokağa çıktı, çevresine bakındı. Kimsecikler yoktu sokakta. Kimi evinin serin loşluğuna sığınmış, kimi denize koşmuş. Arkasına dönüp baktı. Karısı pencerede, perdenin kenarına pusmuş, onu gözetliyordu. Sinirlenir gibi oldu. Sonra ağır ağır yürüyerek köşeyi döndü, Erenköy'e giden asfalt yola saptı.

Bir ormanı vardı Brüksel'in, güneş biraz yüzünü gösterdi mi, çoluk çocuk, genç, ihtiyar, oraya koşar, gölü çevreleyen geniş çayırlıkta, her biri kendi keyfince güneşin, temiz havanın, her şeyden önce yeşilin tadını çıkarmaya koyulurdu. Ara yollar, fundalıklar, ağaç altlarında sevdalı çiftler dolaşırdı, sarmaş dolaş. Anneler, dadılar, gözucuyla gölde yelkenli yarıştıran çocuklarını gözetirlerken, bir yandan da ya kitap okur ya da örgü örerdi.

Pazar günleri dışında erkeklere pek rastlanmazdı. Erkekler her zaman işlerinin başında olurdu. Sadece yaşlılar, şemsiyelerine ya da bastonlarına yaslana yaslana, köpeklerinin kayışları bir ellerinde, güneşin iyi ısıttığı bir köşe, bir sıra buluncaya kadar dolaşırlardı. Çimenlerin üstü en sıcak günlerde bile ince bir çiy ya da nemle kaplanmış olurdu.

Kayıkla gölde dolaşanların haykırışmaları, gölün ortasındaki adacıklarda neşeyle koşuşanların gürültücü kahkahaları

ya da huysuz bir çocuğun ağlayışıyla arada bir sessizlik bozulur, bir panayır görünüşüne büründüğü olurdu ormanın; ama hele hafta ortalarında, o kuytu sessizlik ve durgunluk içinde, güneş kayboluncaya kadar zamanın ağır, düşünceli ve mutlu bir akışı vardı orada.

Çocukluğunun kurak Anadolu kasabasından sonra bir yeşil tutkunluğu başlamıştı onda. Ormanı en çok yeşili için seviyordu. Kaç kez buraya sehpasını alıp gelmeyi, yeşilin potresini yapmayı kurmuştu.

Böyle konuşurdu o zamanlar. Yeşilin portresi derdi, bozkırın, suyun, lacivert bir gözün portresinden söz açar, güldürürdü arkadaşlarını. Oysa o bunu ciddi ciddi söylerdi. Ormanın yeşili, bozkırın kırı, denizin maviliği, pırıltılı bir gözün lacivertliğinde, kendine özgü yaşayan bir yön, bir insan kişiliği bulurdu. Gerçi hiçbir zaman düşündüğü gibi bir portre yapamadı. Ama kabahat bir bakıma onda değildi. Ormana bu niyetle gelip kâğıdını çıkardığı zaman, tabiat ve eşya, hep birden, o varlığına inandığı kişilikleriyle canlanıverecek, ayaklanacakmış gibi gelir içine, korkuya kapılır, cayardı.

"Sende yeşil hastalığı var" demişti bir gün Matmazel Fortamps. Doğruydu. Gölün kıyısında çimenlere uzanarak, ağaçların arasındaki kuytuluklarda sevişenleri tedirgin ettiğinin farkında olmadan, gözlerini bu tabiatın en cömertçe kullandığı rengin binlerce çeşit dalgalanışına kaptırır, için için, hiç kimsenin bilmediği, sezmediği yepyeni bir yeşil bulacağını hayal ederdi.

Onun bu tutkusu, Akademi'deki arkadaşları arasında alay konusu olmuştu. Bir İsviçreli kız vardı; gene böyle ateşli ateşli yeşilden bahsettiği bir gün, herkesin içinde, ona: "Grüne Heinrich" diye ad takmış, uzun zaman bu addan kendini kurtaramamıştı. Sonra o kızla bir kez yatmıştı da galiba. O ad takma olayından önce miydi, sonra mıydı?

Güzel bir kızdı. Kıvrak, ateşli, cin gibi bir kız. Adı neydi? Hûda'ydı galiba. Ama gerçekten yatmış mıydı o kızla?

Kuşkulandı. Zaman zaman, gerçekliğinden, olmuşluğundan hiç kuşkulanmadığı bir olayı, aslında bir zaman önce uydurmuş ya da kafasında gerçekmiş gibi yaşamış olduğunu ansızın hatırlıyordu. Bu İsviçreli kızla da, sadece yatmayı istemiş ve düşünmüş olabilirdi. O kız, gereğinden daha durgun geçen kendi Akademi günleri içinde bir kuyrukluyıldız gibi bir görünüp bir kaybolmuştu. Onun alaycılığında, öteki kızlarınkine benzemeyen hafif, fakat batmayan, hoşa giden bir hoppalık, bir yerinde duramamazlık neşesi, çocukça bir muziplik tatlılığı vardı. Çok iyi yürekli görünürdü. O kadar ki onun bu iyi yürekliliğinden faydalanmak isteyenlerin anlattıkları öyküler yüzünden, gecelerce uykusunun kaçtığını hatırlıyordu. Sonunda, o da bu iyi yüreklilikten faydalanmış olabilir pekâlâ.

Düşündükçe, yıllardan beri ilk kez aklına gelen bir yığın ayrıntı, bir yığın ufak tefek anı canlanıyor gözlerinin önünde. O kız yüzünden pansiyoncu madamla kavga bile etmişti. Koyu Katolik, evlenmemiş, çirkin bir kadındı ev sahibi. Tamam, şimdi daha iyi hatırlıyordu. Madam, madam derken, bir gün öfkeyle, "Ben Matmazelim" diye çıkışıvermişti kadın. Sonra, o gece kızı eve aldığını öğrenince, kızılca kıyamet kopmuştu. Nasıl unutabilirdi? Heykel gibi vücudu vardı kızın. Bir İsviçreliden umulmayacak kadar da ateşliydi. Ama sonra, nasıl olmuştu da bir daha hiç buluşmamışlardı? Herkesi dolandırdıktan sonra İtalya'ya kaçan kız o muydu yoksa?

Gülümsedi, "Kadınlara inanmamalı" dedi içinden. Hoş o kızla gerçekten yatmış olduğuna inancı nedense birden zayıflamıştı; ama kendini de o dolandırılanlar arasında saymaktan bir çeşit gurur duyduğunun farkında değildi. Zaten, aldanmış, aldatılmış, bundan sonra ne önemi vardı sanki?

Yalnız, o zamanki arkadaşlarıyla bir daha karşılaşmış olmayı çok isterdi doğrusu, insan ne de olsa kendi değişiminin farkında olmuyordu. O değişimin içinde yer alan başkaları hiç değişmemişler gibi geliyordu insana. Sanki o Laurens'ler, Hilda'lar hâlâ o eski eşsiz güzellikleri içindeydiler.

Değildi oysa. Aradan uzun yıllar geçtikten sonra, bir arkadaşla karşılaşıverince anlıyordu insan bunu. Hayal kırıklığına uğruyordu. Bazen seviniliyordu da bu değişimden. Ama daha önce, geçen yıllarla birlikte her şeyin şeklini, biçimini, gençliğini yitireceğini ne kadar düşünürse düşünsün, kafasında ne kadar canlandırmaya çalışırsa çalışsın, eski hayalleri silmesi mümkün olmuyordu kafasından insanın.

Bakalım kaçı sağdı şimdi? Büyük bir savaş geçmişti aradan. Erkekler ölmüş, kızlar dul kalmış olabilirdi. Matmazel Laurens ne olmuştu acaba? Belki de evlenmemişti? Ev sahibi gibi kocakarının biri olup çıkmıştı ihtimal. Köpeğinin zinciri elinde, pazar günleri, büyük bulvarlarda yalnız başına dolaşıyordu. Ya Matmazel Fortamps? Ya o kendini beğenmiş Zuikens?

Ne tuhaf. O günlerde hepsi ünlü bir ressam olacaklarına muhakkak gözüyle bakıyorlardı. Oysa içlerinden biri bile sivrilememisti. Ya da o duymamıştı ünlerini. Bu da bir şey demek değil elbet. Büyük ressamlar öyle her zaman, her çağda kolay kolay yetişivermezdi, ama daha o günlerde kendini büyük ustaları altetmiş gören kimler yoktu! Doğru dürüst fırça tutmasını bilmeyen Paul bile. Doğrusu kendi de az umutlu değildi ün kazanmaktan. Yurda döner dönmez el üstünde tutulacağını, adının hemen büyük ustalar arasında anılmaya başlayacağını tatlı tatlı hayal ediyordu. Kim vardı ki Türkiye'de ressam olarak? Ciğeri beş para etmez bir yığın bez boyacısından başka?

Türkiye'ye döndükten kısa bir zaman sonra, nasıl büyük bir hayal kırıklığına uğradığını hatırlıyor şimdi. Büyük eko-

nomik buhranın en şiddetli yıllarıydı. Kimsenin sanata, resme aldırış ettiği yoktu. Aldığı diploma kimsenin umurunda değildi. İstanbul'da bir ortaokula öğretmen olarak atanmıştı. Buna bile sevinmesi gerektiğini sonradan anladı. Koskoca İstanbul'da denemelerini gösterecek, tablolarını sergileyecek bir salon yoktu. Gerçi o da çabuk yılmıştı güçlükler karşısında. Direnmiş olsa, piyasayı tutanların aralarına karışma yollarını aramış olsa, tutunabilirdi belki. Oysa, hemen umutsuzluğa düşmüş, üstelik bir de evlenince, bugünkü sonunu kolaylaştırmıştı.

Evlenmekle iyi etmemişti muhakkak. Gerçi şimdi düşünüyordu da, ölen karısı öyle pek ayakbağı olmamıştı ona. Sessizliği, boyun ermişliği, tertipliliğiyle bir ressam için bir bakıma bulunmaz bir kadın sayılabilirdi. Resimle, sanatla hiçbir alışverişi yoktu. Yağlıboyalarına, beziryağlarına karışmaz, ortalığı batırışından yakınmaz, fikri sorulacak olursa ya mutlaka beğendiğini söyler ya da şaşkın şaşkın başını sallamakla yetinirdi.

Yüksek sesle gülmeye başladı. Evlendiklerinin haftasıydı galiba. Karısının çıplak bir resmini yapmak esmişti aklına. Karşısında soyunmasını isteyince, kadıncağız şaşırmış, ağlamaya başlamıştı.

Kocası bile olsa, bir erkeğin karşısında soyunmayı, orospuluk sayıyordu. Hatta, gidip ailesine dert yanmış olmalıydı ki, kayınpederi bir gün onu bir köşeye çekmiş, uzun uzun kızını nasıl İslam terbiyesiyle yetiştirmiş olduğundan bahsettikten sonra, "Bir daha böyle kepazelikler işitmeyeyim!" diye bir güzel paylamıştı. Bu olayın etkisi büyük olmuştu üstünde. Günlerce dertlenmiş, içlenmiş, kendi kendine boşanmalara bile karar vermişti. Ama kurulan bir bağ öyle kolay kolay koparılamıyordu. Yatakta her istediğinde ses çıkarmadan boyun eğen kadın, yıllarca, değil çıplak olarak, bir portre için bile olsa karşısında durmaya yanaşmamıştı.

Çok sonra, bir gün, oğlunun ısrarıyla resminin yapılmasına razı olmuştu; ama bu kez de portrenin kendisine benzemediğini ileri sürmüş, bu yüzden kocasına kırılmış, belki de onun ömrü boyunca körükörüne inandığı büyük dehasından ilk kez o zaman kuşkuya düşmüştü.

Bunlar önemli şeyler değildi aslında. Sanat her şeyden önce bir aşk sorunuydu. O, bu aşkı ömrü boyunca aramış, hatta içinde saklamış, yaşatmaya gayret etmemiş değildi; ama olmamıştı, başaramamıştı. Demek ki öyle kor gibi, kıpkırmızı bir ateş değilmiş yüreğindeki, ille üflenmek isteyen cılız bir közmüş. Tek başına kalınca yitirivermiş bütün sıcaklığını.

Şanssızlık da girmişti işin içine. Ayağına çelme takanlar olmuş, kimseden yardım görmemişti. Avrupa'dan döndükten sonra kuytu bir salonda açmayı başardığı ilk sergi hayli ilgi görmüştü. Tablolarından birkaçının Devlet Resim ve Heykel Müzesi için satın alınması muhakkak gibiydi. Ama ne olduysa olmuş, çekemeyen birkaç kişinin gammazlamasıyla, tablolarının kopya olduğu ileri sürülmüş, sergiyi dedikodulu bir hava içinde gününden önce kapatmak zorunda bırakılmıştı. Oysa elinden tutulsa, desteklenseydi, böyle olmazdı. Sonra bir de şu ekmek parası derdi yok muydu, öldürüyordu işte sanatçıyı. Elinden öğretmenliğini de alırlar korkusuyla sesini fazla çıkaramamıştı. Evli olmasaydı, bir başım der, dayanabilirdi belki. Hiç değilse biraz parası ya da sırtını dayayabileceği bir dayısı bulunsaydı. Herkes yılda bir Avrupa'ya gitmenin yolunu bulurken, o boya parası bile bulamaz hale düşmüştü. Olmazdı. Böyle sanat yapılmazdı. Böyle sanatçılar yetiştirilemezdi. Ne olmuştu sonra? O da dökmüştü işi ticarete. Para da kazanmıştı.

Durdu. Kinli, tuhaf bir sesle,

"Ama ne olursa olsun" dedi, "görecekler. Bir gün görecekler Zahit Iloğlu'nun kim olduğunu. Çallı'ymış, İyem'miş,

Eyüboğlu'ymuş... Hepsinin nasıl fasarya olduğunu çıkaracağım ortaya. Maksût eserse, mısraı berceste kâfidir!"

Farkında olmadan Erenköy köprüsünün başına kadar gelmişti. Dalgınca baktı uzaklara doğru. Havayı serinleten hafif bir meltem esiyordu. Denize doğru, dalgalı bir kımıldanışla uzanan bahçelerin arasında beyaz yağlıboyalı, kuleli sadrazam köşkleri, eski zaman konakları, villalar, yeni moda, çirkin köşeli, çini ya da mozayik duvarlı apartmanlar, yalnız eğik kiremit damları seçilen basık, kümes biçimi evler görünüyordu.

Her zaman geniş bir kayıtsızlık, hatta hoşgörüyle seyrettiği bu düzensiz görünüm, birden sıkıntı verdi yüreğine. Yavaş yavaş bütün o eski asudeliğin, o mahmur güzelliğin yerine soğuk taş ve beton duvarlardan yapılma, katı ve maddeci bir düzenin almaya başladığını hissediyordu. Giden güzelliklerle birlikte kendi devrinin de ebediyen kapandığını anlıyordu. Bundan sonra ne kadar çabalasa boşunaydı. Bu gidişi durdurmak, önüne geçmek, hatta sendeletmek kimsenin elinde değildi artık.

Yürüyüşünü daha da ağırlaştırarak köprünün kubbe gibi yuvarlaklaşan orta yerine kadar yürüdü. Buradan, süt mavisi ince bir çizgi halinde denizi görmek mümkündü. İlerde, yolun görünmeyen sonunda, kavak ağaçlarının sivri uçlarının gerisinde, gökle denizin birleştiği yerde, beyaz dağınık bulut kümelerinin ortasında, güneş alev alev yanıyordu.

Köprünün korkuluğuna yaslanarak aşağıya baktı. Haydarpaşa yönünde, bir başka köprüden sonra, sarp yarmadan geçip bir dirsek yaparak gözden kaybolan ışıltılı iki çift ray dizisi uzanıyordu aşağıda. Rayların arasını dolduran çakıllar makineyağı lekeleriyle kararmış, donuklaşmış, çirkinleşmiş.

"Şuradan aşağı atıversem kendimi" dedi. "Tren geçerken... Bir anda biter her şey. Ne diye beklemeli?"

Boğazına bir şey takılır gibi oldu. Gözleri ıslandı.

Tuhaf bir oyundu bu. Acılı tatlılı bütün anılarına rağmen, hayatı hiç yaşamamıştı sanki. Ölümünden az zaman sonra, bir zamanlar yaşamış olduğuna dair hiçbir iz kalmayacaktı geride.

Tekrar eğildi. Raylara baktı. Bir dakika sonrası ile üç ay sonrası arasında ne fark var, diye düşündü tekrar. Dudaklarını ısırdı. Yapamayacağını, sonuna kadar zavallı bir bekleyiş içinde koca gövdesini sürüklemek zorunda olduğunu biliyordu.

Kısık kısık, delice gülmeye başladı. Kaşları bir tuhaf çatılmış, yüzüne değişik, ürkütücü bir anlam yerleşmiş.

"Görecekler" diye homurdandı, yabansı, sinirli gülüşleri arasında. "Görecekler Zahit Iloğlu'nun kim olduğunu. Ölmedim ben daha. Ölmedim. Üç ay ha? Alayım fırçayı elime bir kere. Bütün mesele kafada, efendiler. Kafanın içinde olgunlaştırabildin mi eserini, tamam. Ötesi basit. Herkesin yapabileceği şey. Yapacağım. Göreceksiniz. Kafamın içinde hazır hepsi. Yıllardan beri hazır. Bir başladım mı...."

Karşı dönemeçten banliyö treni göründü. Hızla yaklaşan lokomotifin bacasından taşan dumanlar köprünün üstünü bir anda karanlığa boğuverdi.

3

Yatağa yüzüstü uzanmıştı. Hastabakıcının iğne yapmak için sıyırdığı pijamasının bel lastiği kaba etini acıtıyordu. İğne yeri eterli alkolle iyice ovuşturulmuş, uyuşmuş. Buna rağmen, ilk andaki telaşlı itirazlarını haklı göstermek için hafif hafif inlemeye devam ediyordu. Boşuna olduğunu biliyordu bu iğnelerin; ama kaçınılması mümkün olmayan bir ödev gibi katlanması gerekti bu angaryaya. Bir de hoşuna giden bir tarafı vardı bu angaryanın. İğneleri yapan ebe hastabakıcı kızla, böyle tatsız bir sebeple de olsa, iki laf etmek, şırıngayı hazırlamak için yatağına, yanı başına oturduğu zaman çevresine cömertçe saçtığı o genç dişi kokusunu kok-

lamak, arada bir, açık yakasının aralığından, başıboş bıraktığı göğüslerine göz kaydırmak zevki vardı ara yerde.

İğne yerinin acımasından korkarak yavaş yavaş sırtüstü döndü yatağında. Pijamasını düzeltti. Kendini yukarı çekerek sırtını karyolanın demirine dayadı, derin bir soluk aldı, sonra baş yastığını arkasına yerleştirdi.

Hastabakıcı kız şırıngasını çantasına yerleştirmekle meşguldü. Biçimli bir vücudu vardı. Ufak tefek, sarışın, mavi gözlü, şen tavırlı, güler yüzlü bir kız. Giderken gelip omzunu okşayacağını, o tatlı sesiyle, "Geçmiş olsun" diyeceğini, babacan olmasına gayret ettiği bir tavırla yanağını sıktığı zaman utancından gelincik gibi kızaracağını biliyordu kızın.

"Bizim oğlana almalıydı şunu" diye geçirdi aklından. Oğlunun pek becerikli olduğunu sanmıyordu ama bu kızın karşısında hareketsiz durmak için insanın erkekliğini yitirmiş olması gerekirdi.

Aralık duran kapıdan, oğluyla karısının fısır fısır bir şeyler konuştuklarını duyuyordu. Bugüne kadar hastalığının ne olduğunu açıklamamıştı onlara ama acaba gerçekten, her şeyden haberleri yok muydu? Merak edip doktora bir telefon etmek de gelmemiş miydi akıllarına? Orada ne konuşuyorlar? Bütün bu ilaçların, iğnelerin gösterişten ibaret olduğunu biliyorlar mı? Yoksa, faydası olmayan ilaçlar, iğneler, iğneciler için verilen paralara yazık olduğunu mu düşünüyorlardı? Ama eğer oğluyla hastabakıcı kız arasında bir şeyler varsa...

Kapıdan çıkarken dikkat etti kızın yürüyüşüne. Yaşıtları gibi fazla kırıtkan değildi. "Bizim oğlana çok bile" dedi, içi bir tuhaf oldu. Bu kıza karşı aslında hiç de öyle baba şefkatine benzer duygular beslemiyordu. Hem de aklından oğlu ile bu kız arasında bir şeyler olabileceğini geçirdiği halde!

"Demek ki" dedi, "oluyor böyle şeyler. Benimki gerçi, laf olsun diye, ama..."

Öfkeyle buruşturdu yüzünü. Kötüydü ölmek. Ne olursa olsun, kendini ne kadar alıştırmak isterse istesin, yabancıydı ölüm fikrine. Şimdi şu kızın arkasından niçin kalkıp gidemiyor? Yalnız ihtiyarlık mı bunun sebebi? Değil. İçine ölüm korkusu yerleşmemiş olsa, oğlunun beceremediğini, bu çirkinliğine ve yaşlılığına rağmen yapabileceğine inancı vardı. Kolaydı böyle bir kızı elde etmek. Biraz okşar, gönlünü alırsın, bir iki hediye...

Aklından geçenlerin farkına varınca gülmeye başladı. Böyle düşündüğünü bilen olsa, onun kurt bir hovarda olduğunu sanır.

Dilindeydi hep. Yoksa, bu işte de, başka işlerde olduğu gibi beceriksiz olduğunu itiraf ederdi. Yalnız, doğrusu şu kız hiç de fena değil...

Bir ara yeniden içini dinlemeye başladığını sezdi. Karın boşluğunda hoşuna gitmeyen o sallantılı belirsiz şişkinlikten başka şikâyeti yoktu. Bu şişkinlik miydi onu ölüme götürecek olan? Doktor yanılmış olamaz mıydı?

Hastalığının umutsuzluğunu öğrendiğinden beri, ilk kez böyle bir şey geliyordu aklına. Yanılmazlığına o kadar inandığı doktorun yanılmış olduğu sanki kesinleşmiş gibi sevindi bir an. Ama niçin olmasın? Yanılmak insana özgü bir şey. Az mı duymuştu böyle olaylar? Kabahat kendisinde, insan, hayatı ancak bu kadar küçümseyebilir. En büyük hekimler bile sırasında yanılabilir, aldanabilirler. Basit bir nezle, bir soğukalgınlığı değil ki bu! Bir ölüm kalım sorunu. Bir doktorun dediğine hemen inanıp, alınyazısına hemen boyun eğmek, intihardan başka bir anlama gelmez. Mutlaka birkaç hekime daha gitmeliydi. Gidecekti elbet. Kimse bu derdin en yetkili uzmanı, ona gösterecekti kendini. Birine değil, hepsine birden gidecekti. Konsültasyon yapmalarını isteyecekti.

Ne diye düşünmemişti bunu şimdiye kadar? Yarın ilk işi İstanbul'a inmek olacak. Körükörüne bağlanmış bu doktora.

Gerçi tanıdık, bildik, eski arkadaş; bilgilidir de. Büyük hastanelerden birinin uzmanı. Başkasına gittiğini duyarsa gücenir. Ama varsın gücensin. Umut bu.

İsteksizce güldü. İster boşuna bir avuntu olsun, ister olmasın, değil mi ki bir umut düşmüştü yüreğine, sonuna kadar kovalayacaktı bu umudu elbet. Yapacak daha önemli bir işi mi vardı sanki? Umudu boşa çıkarsa yitireceği bir şey yok nasıl olsa...

Bakışları bir çeşit hüzünle, odanın bir köşesinde üstü örtülü duran tuvale ilişti. Bir haftadır, her gün yeni bir hevesle başına geçip iki çizgi çizdikten, iki fırça vurduktan ya da bir gün önceki çalışmalarını beyaz boya ile sildikten sonra, korkunç bir yorgunluk duygusuyla bırakıverdiği büyük eserinin muşambası geriliydi o sehpaya. Zaman zaman bu gayretin boşuna olduğu aklından geçmiyor değildi; ama belki de farkında olmadan, ölmeden önce onu büsbütün yıkılmaktan koruyacak tek gücün, bütün ömrü boyunca tüketemediği o büyük umutta, o büyük aşkta olduğunu hissediyordu. Vazgeçemezdi bundan. Maddesel ölümün, ancak damarlardaki kanın tükenmesi ya da kurumasıyla mümkün olduğuna dair bir inancı vardı. Çünkü kan, maddesel hayatın bir sembolüydü. Kendi kendini ne kadar horgörse, acı bir alçakgönüllülükle, "Bizde iş kalmamış artık" dese de biliyordu ki içinde çürümediğine inandığı tek gerçek, o büyük eseri er geç yaratacağına olan inancıydı. Bu inancı yitirdiği gün, ruhsuz, boş bir kalıp haline gelecekti.

İçini çekti. Büyük ve erişilmez fikirlerin, ilhamların ortaya çıkmak, eser haline gelmek için birtakım kalıplara dökülmesi zorunluluğu bir sanatçı için ne büyük bahtsızlıktı. Esiri bir bünyesi olmalıydı sanat eserinin. Soyut bir varlığı olmalıydı. Sanatçının dehasından, sezgi yoluyla çevresine yayılabilmeliydi. İşte o zaman gerçek, katkısız, süssüz ve pürüzsüz bir şaheser yaratma mümkün olabilirdi. Oysa şimdi, kafası-

nın içindekileri anlatmak için, eli yatkın bir çocuğun bile kullanabileceği adi bir fırçayla şu bir alay renkten onun da yararlanması gerek. Birdenbire gözleri görmeyiverse bitmişti işte. Bütün bir ömrün mevyesi yok olup gitmeye mahkûmdu. Beethoven kulakları sağırken besteler yapmıştı gerçi. Oysa renkleri görmeyen, çizdiği çizgileri fark edemeyen bir ressam düşünülebilir mi?

Bir an gerçekten gözleri kör olmuş gibi kederlendi. Umutsuzluk çöktü yüreğine. Bu korkunç son üstüne acıklı hayaller kurdu kafasında. Hiçbir çıkar yol bulamıyordu. Bir başkasına anlatmakla, tarif etmekle olacak iş miydi bu? Sonra, gene kör olması ihtimalini bıraktı. Tablosunu düşünmeye koyuldu.

Biliyordu ne istediğini. Kimsenin yapmadığı, bir daha da kimsenin yapamayacağı, Tanrısal bir eser. Hayatı boyunca renk renk manzara resimleri, natürmortlar, modelsiz ezbere çizilmiş nüler yaparken bile düşünmekten geri kalmadığı, o kendisini ölümsüzlüğe eriştirecek büyük eser olduğu gibi kafasının içindeydi. Bütün sorun, bu büyük esere uygun bir kalıp, bir çerçeve bulabilmekte, nereden başlayacağını tespit edebilmekteydi. Çektiği her çizginin, kardığı ve bulduğu her boyanın, böyle bir eserin başlangıcı için yeteri kadar kuvvetli olmadığını hissediyordu.

"Bir kez başlasam" dedi, "sonu gelecek, öyle müthiş bir şey olacak ki..."

Çocukça bir neşeyle gülüyordu gözlerinin içi.

"O zaman göreceğim o Akademi'deki beyleri. Nonfigüratifmiş. Desenmiş. Kilimlerimizmiş... Efendiler diyeceğim, var mı söyleyecek bir sözünüz? Bırakın şimdi o kalabalık lafları bir yana. O koca kafalarınızı bir yoklayalım bakalım, ne doldurmuşsunuz içine? Sarftan mı, yoksa Pazarola Hasanbeyinki gibi sulanmış bir beyin mi var?"

Keyifli keyifli oynadı yerinden, kaba etindeki iğne yeri sızlayınca yüzü buruştu. Şu hastalık bozuyordu işi. Bütün kahabat hasta oluşunda. Kollarına o ani kesiklik gelmese. O sancı korkusu olmasa da rahat rahat çalışabilse...

Bir de tablonun büyüklüğü sorunu vardı. Kafasında hiçbir zaman somut bir gerçeklikle canlandırmadığı düşünceler, gerilen muşambanın yüzölçümüne sığmayacak kadar geniş, boyutsuz bir dağınıklık içindeydi. O, bir tek resimde insan ruhunun bütün derinliğini, bütün genişliğini, hayatı ve ölümü, tabiatı ve Tanrı'yı verecekti. Yapmak istediğinin gerçekte bir resim, bir tablo değil, belki bütün hayatını, umutlarıyla ve kırıklarıyla, yaşanmış, yaşanmamış bütün aşklarıyla, emelleri, küskünlükleri, neşe ve kederleriyle, çabaları ve boşluğuyla tanımlayacak bir çeşit destan olduğunu hissediyordu.

Tanrısal bir güç gerekti bu destanı yaratmak için. Sınırların ve çerçevelerin sıkıntısından kurtulabilmeliydi. Ancak Tanrı katında eşine rastlanabilecek renkler bulmalıydı. Tüy gibi bir dokunuşla gezinmeliydi fırçası tuvalinin üstünde. Sırası gelince yıldırımlar yağdırabilmeliydi. Dünyaya ve kadere dudak büken bir gülümseyiş kondurmalıydı bir köşeye. Bir köşeye, işkenceli ölümlerin yılgınlığı yerleşmeliydi.

Biliyordu ne yapmak istediğini. Doluydu. Belki hıçkıra hıçkıra ağlayabilirdi. Ama öyle bir yorgundu, öyle bir halsizlik vardı bileklerinde. Korkuyordu işte. Bir an gelip, zavallılığını, güçsüzlüğünü ve kim bilir belki de beceriksizliğini kabul etmek zorunda kalacağını düşünerek titriyordu.

Deniz uzaklarda kıpırtısız, mavi. Bir şehir vapuru Burgaz'dan Heybeliada'ya doğru belli belirsiz ilerliyordu. Gökyüzü duru, aydınlık. Denizden gelen hafif rüzgâr, tuz ve iyot kokularıyla yüklü. Bir deniz motoru, küçük koyun içinde, gövdesinin yansı havaya kalkmış, olanca hızıyla dolaşıp

duruyor, kayıkların, suyun içinde oynaşanların yüzenlerin yanından sakınmadan geçiyor. Arada, heyecanla haykırışanların çığlıkları duyuluyordu. Heyecan, yürek çarpıntısı, ölüme meydan okuyuş bu; ama aslında ölümü bir yakın gerçeklik olarak kimse düşünmediği için hepsi zevkli bir gösteriş. Bir kumar oyuncusunun, binde bir ihtimale karşı bütün varlığını öne sürmesi gibi bir şey. Binde dokuz yüz doksan dokuz ihtimale inanılsa, kim kumar oynayabilir? Kaybedileceğinden değil, tadı kalmayacağından!

Kıyıya doğru, su birden bulanıyor. Çöpler, yosunlar, denizanaları küme küme. Kayalık kıyıda ayaküstü güneşlenenler, suları sıçrata sıçrata denize girip çıkanlar, daha ilerde, boyu aşan derinliklerde, kulaç atan, dipten giden, boğulma taklidi yapanlar. Ne kadar da çok insan. Erkek, kadın, küçük mayolarının örtemediği gövdelerinin aklı karalı çirkin çıplaklığıyla orta yerde, birbirinden sakınmadan, iğrenmeden ve huzursuzluk duymadan dolaşıyorlar. Çıkık köprücük kemikleri, dar göğüsler, fırlak kürek kemikleri, yağlı kalçalar, çarpık, kıllı bacaklar, yara izleri. Her biri kendi içinde sorunlar taşıyan, aşkı, kötülüğü, hayatı ve ölümü barındıran bir yığın anlaşılır, anlaşılmaz yaratık. Sonra çocuklar. Analarının peşinden ayrılmayanlar, denizden korkup ağlaşanlar, soyunma odalarının önünde esrarlı tavırlarla bekleşen buluğ çağında oğlanlar, göğüsleri yeni yeni belirmeye başlamış, şaşkın, yürüyüşleri dengesiz, beceriksiz kızlar.

Gazinodan kıyıya inen dik taş merdivenin başında, denizin bulanıklığına bakarak duraksayanlar da vardı. Çocuğunu sıkı sıkı elinden tutmuş kıvırcık saçlı, sarışın, geçkin bir Yahudi karısı, saçları briyantinle sımsıkı taranmış, sırtında göğsü kartal işlemeli bir kazak, gözlerini kırpıştıra kırpıştıra çevresini süzen bir delikanlı, japone kollu daracık bir bluzla mavi balıkçı pantolonu giymiş esmer, tombul bir kız. Az sonra onlar da soyunacaklar, şimdiki kişiliklerinden sıyrılı-

verecekler, aşağıda taşlıkta güneşleyen ya da suların içinde debelenen et yığınları arasında silinip gideceklerdi.

İnsan vücudu üzerinde fazla çalışmadığı için miydi, bilmiyordu, ama öteden beri insan yapısının dengesizliği ve çirkinliği hakkında bir inancı vardı Ressam Zahit İloglu'nun. Bunun için belirli bir kanıtı, bir dayanağı, bir ölçüsü yoktu elinde. Klasik ressamların, heykeltıraşların idealize ettikleri insan vücutlarında bile, tabiatın genel düzenine aykın bir biçimsizlik bulunduğunu sanırdı. İşte orada, tabiatın yarattığı kılıkta, bütün bu çıplaklık, basit bir et çekimini uyandıracak kadar bile güçlü değildi. Bu düşünüş tarzıyla farkında olmadan, kendi çirkinliğini olağan saymak, bir çeşit avuntu yolu bulmak kaygısındaydı ihtimal.

İnsanların hep böyle çıplak dolaşmaları halinde, cinsel duyguların körleşecegi, neslin devamının tehlikeye düşebileceği gibi bir fikir geldi aklına, ansızın. Güldü. İşte, az önce merdiven başında duraksayan tombul kız, soyunma odacığından çıkıyordu, iri kalçalarını olduğu gibi ortaya koyan dar, gergin bir mayo giymişti. Hareketlerinde göze batan bir yavaşlık, bir sinsilik, bir kedinin nazlanışını andıran bir kaypaklık vardı. Az sonra saçları briyantinle taralı delikanlı da çıktı mayosuyla, kızın koluna girdi, denize uzatılan küçük tahta iskeleye doğru birlikte yürüdüler.

Yüreği çarparak baktı arkalarından. İskelenin ucunda, bacaklarını aşağı sarkıtarak, sırtını kamburlaştırarak oturuyordu kız. Saçları omuzlarına dökülecek kadar uzundu. Anlatılmaz, dürtücü, dikkati çekici bir dişiliği vardı görünüşünün. Oysa hiç de güzel sayılmazdı. Üstelik, bayağı bir anlamı vardı yüzünün. Yanındaki delikanlı kimseden sakınmadan, orasını burasını elliyor, gıdıklıyor, kaba şakalar yapıyor, kız hoşnut, kısık kahkahalarla gülüyordu. Sonra birden denize yuvarlandılar, birbirlerini kovalayarak uzaklaştılar, açıldılar.

Garson çayını getirip masaya bıraktı.

İşte hepsi buydu. Bir an için erkekliğini hatırlayarak heyecanlanıvermişti. Bu kadarcık bir canlılıktan bile sevinmesi gerekti belki. Ama öyle olmadığını biliyordu.

"Kanım kuruyor" diye mırıldandı dalgın dalgın. "Yavaş yavaş kuruyor, çekiliyor..."

Çayını yudumladı. Soğumuş, tatsız. Ağzının içi yapış yapış. Bir anlık heyecan sanki bütün gücünü tüketmiş. Dili kuru, bardağı tutan elleri titrek.

"Çok zayıflamışım" diye mırıldandı. Gelirken yolda eczaneye uğrayarak tartılmıştı. Şiş karnı zayıflığını ne kadar saklarsa saklasın, baskülün iğnesi gerçeği gizlemiyordu. Zayıflamaktan çok dermansızlıktandı şikâyeti. Buraya gelirken de ancak istasyona kadar yürüyebilmiş, eczaneden çıktıktan sonra kendini bir faytona dar atmıştı.

"İhmal ediyorum" dedi öfkeli öfkeli. "Kendimi çok ihmal ediyorum. Buna ihmal değil, düpedüz intihar derler..."

On gündür güya İstanbul'a inecek, kendini doktorlara gösterecekti. Bir gün yorgunluğunu bahane etmişti. Öbür gün keyifsizdi. Sonra tatil girmişti araya. Daha sonra, önceden gün ve saat alması gerektiğini düşünmüştü. Daha sonra, bir başka doktora gitmenin hiçbir faydası olamayacağını ileri sürmüştü. Eğer kendi doktoru teşhisinde yanılmış da, hastalığı öldürücü cinsten değilse ne iyi! Yok, yanılmamışsa, bunu bir başkasının ağzından yeniden dinlenmenin ne lüzumu vardı? Günler geçip gidiyordu işte. Bir de şu, gittikçe sıklaşan ve artan sancılar olmasa, rahatı yerinde sayılabilir. Boşuna yorulmaya değer mi doktor peşinde koşarak?

Omzunu silkti. Cebinden paketini çıkararak bir sigara yaktı. Artık takvimi işaretlemekten de vazgeçmişti. Nasıl olsa, ancak yaşayabileceği kadar yaşayabilecekti. Basit bir La Palicc gerçeğiydi bu. Durmadan günleri hesaplamanın ne anlamı vardı sanki? Böyle düşünmeye başlayalı, zihnine be-

lirli bir sükûnet geldiğini fark ediyordu, iki ay, bir ay, on beş gün ya da bir hafta, önemli olan bu değil, diyordu durmadan. Şu küçücük plajda günlük yaşayışlarını bir yana bırakarak, ruh ve bedenleriyle analarının karnından doğdukları gibi saf ve basit bir çıplaklığa bürünüp debelenen insanların içinde, yaşadığı günlerin sonuna gelmiş kaç kişi vardı kim bilir? Üstelik bunların hiçbiri bunun farkında bile değildi.

Geçirdiği bir deri hastalığından sonra, belki on yıldır denize girmemiş olduğu geldi aklına. Bir daha da girecek değildi. Hiçbir zaman, gençliğinde bile denize düşkün olmamıştı. Uzaktan seyretmeyi, durgun ve güzel havalarda kayıkla, o da pek açılmamak şartıyla dolaşmayı, pek pek, herkesin ortasında olmamak üzere, kıyı bucakta, şöyle bir başını ıslatacak kadar, serinlemek amacıyla girmeyi severdi denize, gene de acıklı bir hüzün çöktü, yüreğine. Bir daha denize; girememek o kadar önemli bir şey değildi belki; ama işte bu noktadan başlıyordu dünya nimetlerine sırtını çevirişi. Günler ilerledikçe gerisinde daha neleri bırakmak zorunda kalacaktı kim bilir. Yakında yürüyüşe de çıkamaz olacaktı. Bugün bile yarı yolda araba bulamamış olsa, geri dönmek zorunda kalacak değil miydi? Gün gelecek, yatağına bağlanıp kalacaktı büsbütün ve bu, ölüm kapıdan içeri girinceye kadar sürüp gidecekti.

Ölümü düşünür düşünmez, düşüne giren kediyi hatırladı. Az önce tombul esmer kızın soyunma odasından çıkarken içini ürpertmiş olan o parmaklarının ucuna basa basa yürüyüşündeki iç gıcıklayıcı kaypaklığı, bir gece yarısı, korkulu bir düş içinde, parmaklarının ucunda hissetmiş olduğunu düşündü. Kim bilir, ölümde de bir kızı okşarken duyulan o hafif, uçucu şehvet duygusuna benzer bir tat vardı belki. Hayattan ölüme geçiş sırasında ne duyulduğunu kim bilebilirdi ki? Belki dayanılmaz bir acı, belki duygusuz bir uyuşukluk...

Garsonu çağırarak hesabını ödedi. Kalktı. Karın boşluğunda, yaklaşan bir sancının habercisi olan korkutucu kıpırtılar hisseder gibi olmuştu.

Ağır ağır bahçe kapısına doğru yürüdü. Kapıdan çıkarken son olarak dönüp denize, Adalara, kıyıda oynaşanlara baktı. Esmer tombul kız denizden çıkmış, kocaman bir havluyla saçlarını kuruluyordu. Omuzlarının derileri soyulmuş. Sırtı öyle hep kambur.

Bağdat Caddesi'ne kadar, için için eski bir şarkı mırıldanarak, yorgunluk ve sancı duymaksızın, keyifli denebilecek bir ruh hali içinde yürüdü. Kendini birkaç günden beri ilke kez bu kadar zinde hissediyordu. Böylece, eve kadar hiçbir rahatsızlık duymadan yürüyebileceğini düşünüyordu.

Sancı, Hamam Sokağı'nın başında ansızın bastırdı. Önce elini ceketinin cebine sokarak ağrıyan noktayı bastırıp uyuşturabileceğini sandı, ama beş on adım ancak yürüyebildi. Soluğu tükendi. Acı, bir noktadan dalga dalga bütün karnına, oradan beynine doğru büyük bir hızla yayılıyordu.

Başı dönerek güçlükle bir ağaca yaslandı. İnlemeye başladı. Kimsecikler yoktu görünürde. O sırada yukardan boş bir otomobil geldi, yanından hızla geçti. Durdurmak için elini bile kaldıramadı. Çeneleri kilitlenmişti duyduğu acıdan. Farkında olmadan kanatırcasına ısırıyordu dudaklarını. Sonunda dizleri kesildi, dayanamadı, kısık bir çığlık fırladı boğazından, olduğu yere, toprağın üstüne çöktü, gözleri kararadı, iki büklüm yığıldı, katıldı, kaldı.

Kendinden geçmeden önce, yanı başında bir otomobilin durduğunu gördü hayal meyal.

Göz kamaştıran parlaklığıyla bir kuyrukluyıldız, doğudan batıya doğru kapkara kubbeyi yararak uzaklaştı, sonra birden, beklenen büyük gürültü duyulmadan toprağa yakın bir yerde parçalandı. Kırmızı, sarı, yeşil, turuncu, binlerce renkle donandı ufuk. Küçük küçük yıldızlar bir fıskiyeden

boşalır gibi dağıldılar çevreye. Karanlık, çizgi çizgi, ıpıl ıpıl oynak ışıklarla bölünmüştü. Sonra ışıklar yaklaştı, birleşti, gecenin içinde sonsuzluğa uzanan bir çift aydınlık çizgi ortasında, dümdüz, pırıltılı bir yol belirdi.

Yalnızdı bu şaşırtıcı kargaşalığın ortasında. Işıklı yol yükseklerden inerek ayakucuna kadar uzanmış, orada tükenmişti. Yürümesi gerekti bu yolda. Nereye gideceğini bilmiyordu ama durmak elinde değildi. Elini uzattı, nereden geldiğini anlamadığı bir ışıkta, ellerinin kıpkırmızı kana bulanmış olduğunu gördü. Başını geriye çevirdi. Biçimsiz bir yığın vardı arkasında. Tortop olmuş kocaman bir kediyi andırıyordu bu yığın.

"Onu öldürdüm galiba?" dedi. Sevinmeye benzer bir duygu vardı yüreğinde. Tekrar ellerine baktı. Ellerini göremedi. O zaman, farkında olmaksızın durmadan yürüdüğünü anladı. Çok uzun zamandan beri yürüyormuş gibi sızı içindeydi ayakları. Şimdi o güzel renkler yok olmuştu. Ayağının altında yapışkan çamurlar vardı. Güçlük çekiyordu yürürken. Yol gitgide dikleşiyordu. Soluğu tıkanıyordu.

Birden, artık yürüyemeyeceğini anladı. Olduğu yere bırakmak istedi kendini. Bunun ölüm demek olduğunu hissediyordu, ama dayanışı kalmamıştı. Hıçkıra hıçkıra ağlamak geçiyordu içinden. Ama hiçbir şey elinde değildi. Yürümesi gerekti. Durmadan, dinlenmeden, belirsiz bir amaca doğru körlemesine yürümesi gerekti. O durdurmayan gizli güç arkasındaydı, dayanılmaz bir baskıyla itiyordu sırtından. Bir dönebilse, hiç değilse bir bırakabilse kendini. Bir ağlayabilse.

Sonra ansızın yolun sonuna geldiğini fark etti. Durdu kendiliğinden. Kımıldayamıyordu artık. Taş kesilmiş gibiydi. Çamurlu, kaypak, tabanlarına yapışan yolun sallandığını duyuyordu ayaklarının altında. Sonra hareket tekrar başladı. Bir uçurumdan aşağı doğru şaşılacak bir yavaşlıkla kayıyor-

du. Düşecekmiş gibi oluyordu, tutunacak hiçbir şey bulamıyordu çevresinde. Buna rağmen düşmüyordu da. İnanılmaz bir denge oyunuydu bu.

Yavaş, sıkıntılı düşüş, sarsıntısızca sonuna erdi. Denizi görüyordu şimdi karşısında. Tatlı bir esinti vuruyordu yüzüne. Karanlıktan kurtulmuştu artık. Ayağının altında ince, temiz kumlar vardı. Denize doğru yürüdü. Deniz öyle berrak, öyle mavi. Üşür gibi oldu. Hayretle çırçıplak olduğunu fark etti. Ellerini önüne kavuşturup çevresine bakındı. Kimsecikler yoktu. Ne zaman soyunmuştu? Elbiselerini nereye bırakmıştı? Sonra hayretle, çok eskiden buraya bir kez daha gelmiş olduğunu hatırladı. Neresiydi? Niçin kimsecikler yoktu?

Kıyı boyunca bir zaman yürüdü. Çırçıplaktı, çıplaklığı tuhafına gidiyordu; ama bir gören olur diye çekinmiyordu da. Ayaklan ince kuma batıyordu, ılık ılık.

"Knox burası" dedi. Hatırlıyordu elbet. Arkadaşlanyla sık sık gelmiş olduğu bu güzel kıyıyı nasıl olmuştu da hemen tanıyamamıştı? Sevindi. Demek şimdi onları görecekti. Olduğu yerde zıplamaya başladı. Tüy gibi hafifti. Sonra belirsiz bir kaygı girdi yüreğine. "Ben memlekete dönmemiş miydim?" diye düşündü. Dönmemişti demek. Baktı, ilerde birisi vardı. Yüreği heyecanla çarpmaya başladı. Kimdi acabc Yoksa Matmazel Laurens miydi? Hilda olmasın? Dörtayak olarak yürümeye başladı. Deniz suları kıyıya vuruyor, havaya savrulan görünmez su tanecikleri çıplak gövdesini ıslatıyordu. İlerde, sivri bir kayanın üstünde arkası dönük bir kız oturuyordu. Duraksadı. Bu gevşek oturuşu, bu hafif kambur sırtı tanıyordu. "Memo'da denize giren kız bu" dedi şaşkınca. Saçları çözülmüş, omzuna yayılmış. İçi ürpererek iyice yaklaştı. Çekine çekine elini uzattı, çıplak sırta değdi. Kaypak, soğuk. Sıçrayarak geri çekildi. Kız yavaş yavaş başını çeviriyordu. Ne tuhaf bir baştı bu. Kızgın bir soluk

çarptı yüzüne ansızın. Kulaklarında tanıdık, ürkütücü bir miyavlamanın çınlamasını duydu.

Kıpkırmızı, alev alev yanan gözleriyle karşısında duran korkulu düşlerinin kedisini tanıdı. O keskin, alaycı gülüş, o sivri, kanlı dişler, o soluk tıkayan kızgın hırıltı.

Ellerini uzattı. Ne olursa olsun yakalaması gerekti onu. Boğuşacaklardı çaresiz. Kaçmaya imkân olmadığını anlıyordu. Elleri boşluğu taradı. Kedi bir sıçrayışta omzuna tırmanıvermişti. Korkunç ağırlığıyla sırtındaydı, yere doğru bastırıyordu gövdesini. Kumlara kapaklandığını hissetti birden. Bütün dayanışı gitmişti. Durmadan itiliyordu yere doğru. Yüzü sıcak kuma yapışmıştı. Ağzına kumlar doluyordu. Göğsü alev alev yanıyordu. Soluk alamıyordu. Tıkanıyordu. Kumlar gözlerini dolduruyordu.

Kendine geldiği zaman, evinde, yatağının içindeydi. Bön bön baktı başucunda bekleşenlere. Önce karısının korkulu, incelmiş yüzünü gördü. Pencerenin önünde yabancı bir adam duruyordu. Hastabakıcı kız kapının yanında, oğluyla alçak sesle bir şeyler konuşuyor.

Kimse bir şey sormadı. O da sesini çıkarmadı. Gözlerini açar açmaz odadakilerin yüzlerinde belirli bir genişleme, bir gevşeme olduğunu fark etmişti. Elbiselerini çıkarmışlardı. Kolu sıvanmıştı. Damarından iğne yapmış olmalıydılar. Belki de her yanını kaplayan katı uyuşukluk bu iğnenin etkisiydi. En küçük bir ağrı, sızı duymuyordu. Kendisiyle ilişiği olmayan yabancı bir kalıptaydı sanki.

Gözlerini tekrar kapattı. Konuşmak istemiyordu kimseyle. Doktor olduğunu sandığı yabancı adamın varlığından sıkılıyordu. Morfin miydi yaptıkları acaba? Keşke hiçbir şey sormasalar, bıraksalar onu kendi haline.

Bir zaman sonra odadakilerin yavaş yavaş dışarı çıktıklarını fark etti. Sofada alçak sesle bir şeyler konuşuluyordu. Karışık sesler arasında, kalın, dümdüz sesiyle oğlununkini

ayırt edebiliyordu. Sonra doktora ait olması gereken yabancı bir başka ses.

Zihni ağır ağır duruluyordu. Önce her şey; burada, yatağında yatışı, o yabancı adam, oğlu, karısı ve iğneci kızın hep bir arada, başucunda toplanışı bile olağan görünmüştü ona. Sonra sonra, içinden gelen bir ürpertinin her yanını sarmaya başladığını fark etti.

"Bu burada biter" diye mırıldandı ürkekçe. Bu sözü çok eskiden gene böyle bir durumda bir kez daha söylemiş olduğunu hatırlıyordu.

"Bu iş burada biter" dedi tekrar. Dudaklarını ısırdı, duygusuz. Elini yavaş yavaş karnına götürdü. Belirli bir noktaya değinceye kadar cesaretsizce yokladı karnını. Taş gibi sert bir deri. Hafifçe bastırdı tehlikeli yeri. Hiçbir şey duymuyordu. Sonra birden elini çekti. Bir şey olmasını bekliyormuş gibi gerilmişti bütün sinirleri. Bir yerde bir saatin tıkırtısını işitiyordu.

İçini çekti. Bekliyordu gerçi bir gün bu başlangıcı; ama çok gafil avlanmıştı. Vuruş hiç beklemediği kadar can yakıcıydı. Sadece tatsız bir bekleyiş olarak düşünmüştü o, bu geçecek üç ayı. Sancıları unutmuş değildi büsbütün ama onların bu kadar insafsız olacağını getirmemişti aklına. Oysa gerçek, olanca katılımıyla ve hiç acımadan dikilivermişti karşısına.

"Nasıl dayanacağım buna?" dedi umutsuzca. Dayanılmazdı bu acıya. Kurtuluş olmadığını bildikten sonra hele hiç katlanılmazdı. Kendini öldürebilse. Bir kurşun sıkıverse beynine. Bütün bunlara boyun etmektense. Hepsi bir an sürer. Bütün iş tetiği çekebilmekte. Yok, dayanılacak şey değildi bu. Korkuyla, hatırladı yol üstündeki umutsuz kıvranışını. O ne sancıydı, Tanrım. Bir daha? İmkân yok! Belki sağ çıkmaz bir daha öyle bir sancıdan. Ama dayanılıyordu da bir taraftan. Nasıl bir güç vardı insanın içinde? O nasıl tüken-

mez bir güçtü ki son anına kadar insanları yaşamaya zorluyordu? Düşünmek bile istemiyordu şimdi. O acıya katlanılabileceğine, başına gelmedikçe kimsenin aklı ermezdi. Birden oluverse kendiliğinden. Birden ölse de kurtuluverse...

Ne kadar kalmıştı sokakta yuvarlandığı yerde? Bayılmadan önce yanı başında bir arabanın durmuş olduğunu hayâl meyal hatırlıyordu; ama evini nasıl bulmuşlardı? Belki de demin odada gördüğü yabancı adam, doktor değildi de, o arabanın sahibiydi. Eğer öyleyse sırrını daha bir zaman saklayabilecekti demek. Onun yaşında bir adam, uzun bir gezintiden sonra, yorgunluk sebebiyle ani bir baygınlık geçirmiş olabilirdi pekâlâ. Ama bunun ne önemi vardı sanki? Hâlâ mı umut?.. Sanki kimse bilmezse, durumun gerçekliği kendisine karşı da kapalı, örtülü kalabilecek, belki kaderi bile kandırması mümkün olacak. Eğer sırrını başkaları öğrenirse, o zaman çaresizlik apaçık çıkacak ortaya..

Dışarda birtakım sesler, konuşmalar. Anlamaya çalıştı ne söylediklerini. Yabancı ses duyulmuyordu. Adam gitmiş olmalıydı. Şimdi duyulan sadece oğlunun sesiydi. Bu seste her zamankinden başka, tasalı, hatta bayağı üzüntülü diyebileceği tuhaf bir burukluk vardı. Acaba gerçekten üzülüyor muydu babasının haline? Yoksa böyle bir durumda üzüntülü görünmesi gerektiğini mi düşünüyordu sadece?

Oğlunun, çocukluğundan beri herhangi bir olay karşısında aşırı telaş, sevinç ya da aşırı bir üzüntü duyduğunu görmemişti. Duygusuz muydu? Buna duygusuzluk da diyemiyordu. Hiçbir şeye önem vermeyecek kadar hayatın boşluğuna inanmış, bir çeşit filozoftu belki. Kendinden başka hiçbir şey düşünmeyen, hiçbir şeye değer vermeyen kapkara bencil bir yaratık da olabilirdi. Kendisi gibi hassas, duygulu bir babadan böyle bir çocuk nasıl gelmişti dünyaya?

Bir bakıma iyiydi böyle oluşu. Kendisi ne kazanmıştı sanki bu kadar içli yaratılışından? Hayatta başarı kazanmak için belki de böyle katı, duygusuz bir yüreğe sahip olmak gerekti. Hoş, oğlunun herhangi bir başarı kazandığı da ileri sürülemezdi ya....

Oysa kızı... Küçük yaşta, bir çiçek gibi solup giden o tatlı, o nazlı yavrucuk... Nasıl altından bir yüreği vardı... O, boynuna sarılıp babacığım diye yanaklarını öperken nasıl sıcak bir sevginin dolduğunu hissederdi yüreğine. Kim bilir, belki de bütün babalık sevgisini onun için harcamış, onunla birlikte tüketmişti de oğluna bir şey kalmamıştı. Suçlu kendisiydi ihtimal.

Üzüntüyle, "Oğlumu tanımıyorum, anlamıyorum" diye mırıldandı. "Daha doğrusu birbirimizi tanımıyoruz. Aramızda aşılmaz uzaklıklar var. Bundan sonra kapanmasına da imkân yok....

İyi bir baba olmayı samimi olarak istemişti. Kızının ölümüne kadar öyle de olmuştu galiba. Ama iyi baba olmak da ne demekti? Buna kolay kolay cevap verilemeyeceğini biliyordu. Hiçbir kusuru hoş görmeyen, çocuklarına durmadan öğüt veren bir baba mı olmalıydı? Yoksa, onları hoş görmesini bilen, kendi çocukluğunu unutmayan şefkatli bir yürek yeter miydi iyi bir baba olmak için? Hiçbir şey düşünmeden, sadece iyi niyetle davrandığı halde, kendiliğinden iyi baba olabilenler vardı. Tersine, bütün didinmelerine rağmen, başarısızlığa uğrayanların da haddi hesabı yoktu. Örneğin kendisi. O gerçekten bir sorun olarak durup düşünmüştü bu konuda. Bir zamanlar kendince bir yol çizmeye bile gayret etmişti. Ama içinden gelerek daha neler yapmayı, neler olmayı istememişti ki... İstediklerinden hiçbirini tam olarak elde ettiğini savunamazdı. Hayatta başarı kazanmak istemişti. Tanınmak, üne kavuşmak istemişti. Hem de yalnız ressam olarak değil, politika alanında da ça-

lışmak, ilerlemek, yükselmek gizli dileklerinden biriydi. Olmamıştı. Bunun için yeteri kadar cesaretli değildi. Sonra, iyi bir koca olmayı da düşünmüştü. Olamadığını biliyordu. Oğluna gelince, ona iyi bir tahsil ve terbiye vermek, kendisi için düşündüğü yüksekliklerde onu görmek hevesi hiçbir zaman canlılığını kaybetmemişti yüreğinde. Galiba feleğin bir oyunuydu bu insanoğluna. Babalarla oğullar arasında bitip tükenmek bilmez bir çarpışma vardı. Şu anda kendisinin de hiçbir zaman iyi evlat olmadığını düşünüyordu.

Bazen aylarca, vaktiyle bir anası, bir babası olduğunu hatırlamadığı bir gerçek. Bir mezarları bile yok zavallıların. Gerçi başlangıçta para bulamamıştı yaptıracak. Ama daha sonraları, pekâlâ iki taş diktirebilirdi. Umursamadığından da değil. Olmamıştı işte. Eli varmamıştı. Her düşündüğünde, öte dünyadakilerin aceleleri olmadığı bahanesini ileri sürerek savsaklamıştı.

"Ayağa kalkar kalkmaz ilk işim bu olsun" dedi içinden. Kendi de öldükten sonra kim yaptıracak? Gözleri yaşardı. Zavallı anacağını hatırlıyordu. Yoksulluk ve hastalık içinde, acıklı bir ağıt gibi yaşanıp tüketilen bir hayat. Onu hep bir hasta yatağı içinde hatırlardı nedense. Ya babası? O da bir başka âlem. Öldüğü günü hatırlıyor. Son dakikaya kadar aklı başındaydı. Hiç belli değildi öleceği. Hiçbir zaman ciddiye alınmış bir insan olmadığı için, o anda ölüme gidişi bile oyun gibi gelmişti çevresindekilere. Galiba babası bile öyle sanıyordu. Zaten tuhaf bir hastalıktı onu alıp götüren. Yavaş yavaş, ayaklarından başlayıp yüreğine kadar soğumuştu vücudu. Hiç acı çekmemiş, hiçbir şeyden şikâyet etmemişti. Bu yüzden vasiyetlerine bile şaka gözüyle bakılmış, kimse ne söylediğini aklında tutmak gerektiğini hissetmemişti. Sonra öyle, inanılmaz bir hava içinde göçüp gitmişti adamcağız.

Kendi oğlu ne yapacaktı acaba, o öldüğü zaman? Mezarının başına gelip bir fatiha okumayı akledebilecek miydi?

Bakalım fatiha okumasını biliyor mu? Yoksa, daha ilk geceden üvey anasının koynuna girip...

Dehşetle doğruldu yatağının içinde.

"Hayır" dedi. "Bu olmaz. Bu olamaz. Deliriyor muyum ben?"

Ellerini yüzüne kapadı.

Böyle bir şeyin pekâlâ olabileceğine inanıyordu o anda.

4

Sıkıntıyla açtı gözlerini. Akşam olmak üzereydi. Evin içinde salt bir sessizlik. Her zamanki gibi yalnız, odasında. Bir zaman kımıldamadı yerinden. Gördüğü düşün etkisiyle yüreği hâlâ hızlı hızlı çarpıyordu. Korkunç şeylerdi bunlar. Uyandıktan sonra da kafasının içindeki bulanıklık sürüp gidiyor, çok kez gördüklerinin birer düş olduğuna kendini inandırmakta güçlük çekiyordu. Gece gündüz demeden, hep bu sinir bozucu düşlerle boğuşuyordu günlerdir. Başı hep ağrılı, gövdesi hep kurşun gibi ağır.

"Ben kötü yürekli bir insanım, hepsi bu" diye mırıldandı zayıf bir sesle. Yalnız düşlerinde değil, uyanıkken de durup dururken kafasının içinde beliriveren hayaller sinirlerini yo-

ruyordu. Akıllı bir insanın düşünmemesi gereken şeyler olduğunu biliyordu bunların; ama onları içinden söküp atmak elinden gelmiyordu. Çok kere bitkin düşüyordu kendi kendisiyle yaptığı savaştan. Aklına gelenlerin alçakça şeyler olduğunu söylemesi işe yaramıyordu.

"Bu gidişle ölmeden önce aklımı da oynatacağım galiba" diye söylendi öfkeyle. Gene de içinden, susturamadığı bir sesin, alaylı alaylı, "Niçin olmasın? Böyle şeyler az mı görülmüş dünyada?" diye seslendiğini işitmemezlik edemedi. Bu kadar kötü, bu kadar iğrenç olabilir miydi insanlar? O burada acı içinde ölümü beklerken, oğluyla karısı aşağıda...

Zihninin işlemez hale geldiğini sandı bir an. Olamazdı. Bunu aklına bile getirmemeliydi. Karısı belki öyle kocasına yürekten bağlı, ince düşünüşlü bir kadın değildi ama insaf etmek gerek. Böyle bir şey yapabilmesi için düşünülemeyecek kadar aşağılık, canavar yaratılışlı bir kadın olmalıydı. Oğlu için de aynı şey. Nasıl da düşünebiliyor böyle bir ihtimali?.. Delilik bu bayağı. Belki ikisi de iyiliği için oturup Tanrı'ya yalvaracak kimseler değil. Bunu biliyor, için için bir an önce ölmesini bile diliyorlar ihtimal. Ama biraz mantıkla düşünülürse, düşlerine giren olayların gerçekte olmasına imkân bulunmadığı kolayca anlaşılırdı.

Acaba, gerçekten iyiliğini isteyen kimse çıkmamış mıydı bugüne kadar karşısına? Herkes onu mutlaka sömürmek, mutlaka ondan geçinmek için mi yanına sokulmuştu? Galiba o hep böyle düşünmüştü. Kimsenin samimiyetine inanmamıştı. Her iyiliğin arkasında bir çıkar kokusu aramıştı. Aldatılmaktan korkmuştu. Buna karşı kendisi nasıl davranmıştı sanki? Her zaman savunduğu gibi, hiç karşılık beklemeksizin herkese iyilik yapma isteğiyle mi hareket etmişti ömrü boyunca?

Burada bir dakika durup düşünmek gerekti işte. Belki bilerek kimsenin kötülüğünü istememişti. Musa'nın emrine

aykırı bir davranışı yoktu. Bu yönden vicdanı rahat. Herkese iyilik dağıtma isteğinde de samimi olduğu kabul edilebilir. Ama her zaman elinden gelen her şeyi yapmış, her vaadini yerine getirmiş, varlığını karşılıksız olarak ve çekinmeden ortaya atabilmiş miydi, bir tehlike söz konusu olduğu zaman?

Yatağının içinde bir yandan öbür yana dönerek, tekrar gözünün önünde beliren biçimsiz hayalleri uzaklaştırmaya savaştı. Artık büsbütün yatağına bağlı kalacağı günler iyice yaklaşmıştı. Hissediyordu bunu. Sonun başlangıcıydı bu. Olaylara karışacak, onlara dilediği gibi yön verecek gücü kalmamıştı. Dermansızdı. Gene de gizli gizli, bir yol bulup kendini bu amansız serüvenden de kurtaracağına inanıyordu galiba.

Bundan sonra neler olabileceğini düşündü bir an. Yakında, pek yakında öleceğini daha öğrenmemişler miydi acaba? Öğrenmişlerdi de, kendisinden saklama gayreti içinde miydiler? Şimdi kendisi gibi ötekiler de saymaya başlamışlardı günleri belki. Bir yandan da geleceklerini düzene koymak için sessiz bir savaş başlamış olmalı aralarında. Paylaşılacak miras var ortada. Ama kim bilir, bakmışsın uyuşmuşlar, çıkarlarını birleştirmişler... "Biri erkek, biri dişi..."

Gene o biçimsiz, çirkin hayaller.

Sıkıntıyla doğruldu yatağının içinde. Başında sarhoşluğa benzer bir hafiflik, bir dağınıklık. Morfinin etkisiydi belki. Durup dururken, gülmeye başladı. Kesik kesik, hıçkırığa benzer bir gülüş. Sonra gene ciddileşti. Yataktan kalktı. Dizleri titriyordu. Başı döner gibi oldu. Elbise dolabına yaslanarak durdu. Baş dönmesi geçince yavaş yavaş gezindi bir zaman odanın içinde. Pencereden dışarı baktı. Bahçedeki bakımsız çimenler sararmaya yüz tutmuş. Döndü. Kararsız kararsız dolaştırdı bakışlarını boş duvarlarda. Ayakucuna basa basa kapıya yaklaşarak dışarısını dinledi. Hiç ses yok!

Kapıyı açtı, sofaya çıktı. Merdivenin başına kadar yürüdü, tekrar dinledi. Hep aynı sessizlik.

Nereye gitmiş olabilir bunlar? Bugün oğlunun da evde olması gerek. İkisi birden onu böyle hasta yatağında yalnız bırakarak nereye savuşurlar? Bir iki basamak indi merdivenlerden, başını uzatarak aşağı sofayı gözden geçirdi. Her şey yerli yerinde. Birden, geçenlerde Memo'dan dönerken yol üstünde bastıran sancıya yeniden yakalanıverecekmiş gibi telaşlandı. Geri dönmeliydi. Yatağının içinde daha emniyet içinde olurdu ihtimal. Oysa, artık kaçacak, sığınacak hiçbir yer kalmadığını biliyordu.

İsyan ediyordu. Büyük bir öfke ve kinle, acıya ve ölüme karşı tek başına bırakıldığını düşünüyordu. Kimse yardım edemezdi artık ona. Buna rağmen, faydasız bile olsa, yakınında birisinin bulunmasını istiyordu insan. Susayınca suyunu verecek, acıdan kıvranırken acısını biraz olsun dindirecek, morfin iğnesini yapmak için ona yardım edecek birisine ihtiyacı vardı. Karısı, oğlu ya da bir başkası, kim olursa olsun. Onların elinde artık. İster istemez onların iyiliğine sığınacak. Ölünceye kadar onların eline bakacak, onlardan avuntu bekleyecek, yardım dilenecek. Ölümle karşı karşıya geldiği zaman elini tutup sıkacağı, hem kuvvetle sıkacağı birisi, bir candan yakını bulunmalıydı yanında. Ama onlar, dünyadaki en yakınları, işte bırakıp kim bilir hangi cehenneme sıvışıp gitmişlerdi? Ya daha sonra, yerinden doğrulamaz hale geldiği zaman, daha ağır hizmetlerinin görülmesi gerekince ne yapacak bunlar? Ucuza tutulmuş pis bir hizmetçinin eline mi bırakacaklar?

Dizleri titreye titreye indi merdivenleri. Bir boşluk, bir sahipsizlik, bırakılıvermişlik hali vardı evin içinde. O kendi eliyle yaptığı duvarlar içinde, inleye inleye can vermeye mahkûm. Bir ölüm hükümlüsünden ne farkı var, sanki? Daha bile kötü. Öyle biri, son dakikaya kadar cezasının bağışlana-

bileceği umudu içinde yaşar. Sonunda bütün heyecanı bir iki saatlik bir bekleme devresi içinde ve birkaç dakikalık bir can verme süresi boyunca devam edip söner gider. Oysa o, günlerce dayanılmaz acılar çekerek, ölümü bir kurtuluş olarak bekleyecekti.

Taşlığın ortasındaki masaya yaslanarak durdu bir zaman. Bu evin yapılıp bittiği ilk gün geliyor gözlerinin önüne. Mülk sahibi olmanın o tuhaf gururu içinde, karısıyla çocuklarına evin köşe bucağını gezdirmiş, sahte bir alçakgönüllülükle, çoluk çocuğuna, ilerde başlarını sokacak bir çatı altı sağlayabildiği için sevindiğini söylemişti. Oysa, sevinci çok daha derindi. Büyük bir savaş kazanmış kadar ölçüsüz mutluluklar duyuyordu yüreğinde. İlk defa kimsenin küçük göremeyeceği, kınayamayacagı olumlu bir iş yapmış, bir eser çıkarmıştı ortaya. O zamanlar, bu dört duvar içinde hayatla ölüm arasında günlerce çırpınacağı aklının köşesinden bile geçmemişti. Acaba insanların alınlarında, nerede, ne zaman, nasıl ölecekleri yazılı mıydı gerçekten? Eğer böyle bir şey varsa, o bu evi ortaya çıkarmak için delice uğraşırken, Tanrı yukarıda alaylı alaylı gülüyordu ihtimal.

Birden, mutfak tarafından bir gürültü işiterek, irkildi. Karısı mıydı acaba? Seslendi. Kimse cevap vermedi. Merak ederek yürüdü mutfağa doğru. Kapı açıktı, içeri baktı, kimseyi göremedi. Gürültünün dışarıdan gelmiş olabileceğini düşünerek tam geri dönüyordu ki, bir tıkırtı daha işiterek durakladı. Adımını içeri atmasıyla birlikte, tel dolabın arkasından kocaman bir kedi fırladı. Korkuyla geriledi bir an. Sonra durdu. Şaşkın şaşkın bakındılar birbirlerinin yüzüne. Tekrar girdi mutfağın içine, hayvan can havliyle bahçeye bakan kapıya doğru fırlattı kendisini. Kapı kapalıydı. Tuzağa düştüğünü hissederek döndü, boğuk boğuk miyavlamaya başladı. Acıklı bir anlam okunuyordu yüzünde, iri, çirkin suratlı, yaban bakışlı, tekir bir kediydi bu. Bir sokak kedisi.

Gözleri şimşek pırıltılarıyla alev gibi, kıpkızıl parlıyordu. Kasları gerilmiş, pençeleri açılmış, sivri, kıvrık tırnakları yuvalarından dışarı fırlamıştı. Kuyruğu sinirli sinirli süpürüyordu yeri. Başında, kulaklarının üstünde, yırtıcı kavgalardan kalma kel izleri. Kapının dibine sinmiş, kesik kesik miyavlamaya devam ederek, düşmanının muhtemel davranışını sezmeye çalışıyordu.

Şu anda, aklından neler geçtiğinin farkında mıydı hayvan acaba? Bunu kendisi de bilmiyordu. Bütün kanı çekilmişti yüzünden. Bakışları donuk ve kıpırtısız. Boğazı anlatılmaz bir dehşet hissiyle sıkışmış... Düşlerinin korkunç yaratığıydı bu. Şeytanın kendisiydi. Dualar okumak istiyordu, dudaklan kıpırdamıyordu. Yerinden oynayacak gücü yoktu sanki. Kedi, sindiği köşede, bütün yabanlığı, yıldırıcı, sinir bozucu miyavlamaları, açılmış pis pençeleriyle üstüne atılmaya hazır, bekliyordu.

Büyülenmiş gibi bakıyorlardı birbirlerine. Korku, tiksinti, öfke gibi karışık duyguların etkisi altında, şaşkın ve bitkin, kımıldamadan, seslerini çıkarmadan, ilk hareketin ötekinden gelmesini bekliyorlardı. Kedi, adamın kötü niyetini anlamış gibi durup durup boğuk, kısık bir sesle miyavlıyordu.

Bu karşılıklı acayip bekleyiş ne kadar devam etti, hatırlamıyor. Sonunda hiçbir şey düşünmeden ilerlerdi. Hayvan yırtıcı bir çığlıkla doğruldu yerinden. Tüyleri kabardı. Sırtını kamburlaştırarak, yan yan bir iki adım attı, sonra geriye geri çekildi. Birkaç saniye süren, ama ikisine de çok uzun gelen yeni bir bekleyiş oldu aralarında, ilk kez o zaman, tıpkı kendisi gibi kedinin de ölümden korktuğunu hissetti.

Çılgınca bir sevinç doldu yüreğine. Tutkulu bir yapışkanlık vardı boğazında. Burada ikisinden birinin ölümü söz konusuydu artık. Alınlarında yazılıydı bu çarpışma. Kaçınılamazdı. Ne var ki, kader ona yardım ediyordu. Zayıf anın-

da yakalamıştı düşmanını. Burada hâkim olan, kuvvetli olan kendisi. Burada galip gelmek için bütün imkânlar kendinden yana iken elinden kaçıracak olursa, bir başka korkulu düş içinde artık hiç karşı koyamazdı ona.

Birden döndü, arkasındaki kapıyı kapattı.

Şimdi bütün kaçış yollarının tıkandığını fark etmişti kedi. Tekrar acı, ölümlü bir sesle miyavlayarak yerinden doğruldu. Son defa baktılar birbirlerine. Artık her şey ortadaydı. Anlıyorlardı birbirlerini. İkisinin de gözlerinde aynı bağışlanması mümkün olmayan, yok edici büyük kinin pırıltısı yanıyordu.

O anda, cehennemden çıkıp gelen bir ölüm zebanisiyle karşı karşıya bulunduğuna samimiyetle inanıyordu Zahit. Söz konusu olan kendi alınyazısıydı. Roma'da Coloseum'da, imparatorlarının önünde ölüm kalım savaşına girişen gladiyatörlere benziyorlardı. Bu savaştan en çok bir kişinin sağ çıkması mümkündü. Kurtuluş, ancak böyle kanlı bir çarpışmadan zaferle çıkabilene bağışlanacaktı.

Yüzünde çirkin, çarpık bir gülümseme belirdi. Bir adım daha attı. Kedi tıslayarak, duvar boyunca sürünmeye koyulmuştu. Ağır, sessiz, bunaltıcı bir kovalamaca başlamıştı şimdi aralarında. Farkında olmadan mutfağın içinde yüz seksen derece dönerek yerlerini değiştirdiler.

Bu kovalamaca belki hiçbir zaman belirli bir sonuca ulaşamayacaktı. Ansızın, mutfağın bahçeye açılan kapısının yanında duran uzun saplı tavan süpürgesi ilişti Zahit'in gözüne. Görerek değil, âdeta hissederek yakaladı süpürgenin sapını. Kedi düşmanının eline geçen silahın ne kadar korkunç olduğunu hissederek, yeniden ve yılgın bir sesle miyavladı. Kovalamaca şimdi daha hızlı, daha öfkeli bir ritmle devam ediyordu. Şimdi gene yerlerini değiştirmişlerdi. Aralarındaki açıldık santim santim kısalıyordu. Bulaşık musluğunun altındaki boşluğa sığınmıştı hayvan. Soluk soluğa bir

arı durup tçkrar baktılar birbirlerinin yüzüne. Burada ne olacaksa olacaktı artık. Bütün gücüylü süpürgeyi havaya kaldırdı. Kedi sıçradı ve aynı anda, arkasında, duvara dayalı duran çamaşır leğeni büyük bir gürültüyle devrildi, hayvanın üstüne kapaklandı. Dört yanı kapalı mutfağın içinde devrilen leğenin gürültüsü, kedinin bahtsız haykırışlarına karışarak tüyler ürpertici bir tınlamayla yankılandı.

"Şimdi seni ele geçirdim!" diye bağırdı o zaman, boğazını tıkayan zevkli bir öfkeyle. Her yanı bu beklenmeyen zaferin heyecanı içinde titriyordu. Yüreği deli gibi çarpıyordu. Bu anın tadını sindire sindire çıkarmak ister gibi bir süre bekledi. Leğeni kımıldatmaya çalışan kedinin debelenişlerini görüyormuşçasına kinli, fakat hoşnut bir gülümseme belirdi dudaklannda. Sonra hırsla atıldı, yerde sürüklenen leğenin üstüne abandı.

Bunun ne demek olduğunu anlamış mıydı hayvan acaba? Bir an kesilmişti sesi. Sonra yeniden, fakat bu kez yalvaran, sızlanan, acımasını dileyen bir sesle inlemeye, çırpınmaya başladı.

Farkında olmadan dişlerini ve yumruğunu sıkmıştı. Ağzından salyalar akıyordu. Gözleri kanlı ve şiş, yuvalarından fırlamış gibiydi. Ayağının altında zaman zaman koca gövdesinin bütün ağırlığını altedecekmiş gibi güçlü direnişini duyuyordu hayvanın. Olanca kuvvetiyle, ağırlığıyla abanıyordu leğenin üstüne. Leğenin sırtı basıncın etkisiyle içeri doğru eğilmişti.

Orada öylece ne kadar beklediğini bilmiyor. Aydınlık mıydı, karanlık mıydı çevresi, farkında değildi. Bir düş içindeymiş gibi boşlukta yaşıyor, kedinin zaman zaman güçlenen delice debelenişini, sonra gitgide boğuklaşan, zayıflayan miyavlamalarını sonsuz bir zevkle izliyordu.

Sonra birden debelenişler durdu. Hırıltılar kesildi. Mutfağın içine korkutucu bir sessizlik hâkim oldu. Soluk solu-

ğaydı. Ter içinde kalmıştı. Yüreği hızlı hızlı çarpıyordu. Bir eliyle tavan süpürgesinin uzun sapını sık sıkı kavramıştı. Avcunun içi yanıyordu. Kulaklarında alışık olmadığı bir uğultu, bir vınlama vardı. Titreyen eliyle pijamasının cebinden mendili çıkardı, alnında biriken terleri sildi. Derin bir soluk aldı. Yavaşça yerinden doğruldu. Anlamsız gözlerle çevresine bakındı. Yorulmuştu. Belli belirsiz bir pişmanlık duymaya başlamıştı içinde.

Leğen, ayakucunda, artık kıpırdamadan, öyle eğilmiş haliyle duruyordu. Cesaretsizce eğildi, çekine çekine leğeni kaldırdı baktı. Sırtüstü uzanmıştı hayvan taşların üstüne. Gözleri açıktı, yuvalarından fırlamış ve suçlayıcı bir kıpırtısızlıkla havaya dikilmişti. Kanlı köpükler vardı ağzında. Tüyleri çevreye saçılmıştı. Yerde, taşların üstünde tırmık izleri. Pençeleri iri iri açılmış. Bacakları gergin.

İçi bulanır gibi oldu birden. Leğen elinden düştü ve tüylerini diken diken eden bir gürültü boşluğu sarstı, işte o anda hiç beklemediği bir şey oldu, kedinin bütün gövdesi titredi, sarsıldı, gerildi ve sanki bütün gövde ansızın havaya fırladı; o da aynı anda, sol elinde tuttuğu süpürgenin sapını bütün gücüyle hayvanın başına indirdi. Acayip, kof bir ses çıktı. Gövde belli belirsiz bir kez daha titredi, sonra büsbütün katıldı kaldı.

Bir kapı açıldı, kapandı. Birtakım sesler duyuldu aşağıdan.

"Geldiler" diye mırıldandı korkuyla. "Görecekler. Onu orada görecekler, öğrenecekler onu öldürdüğümü."

Gözlerini kapadı. Bitkindi. Titriyordu hafif hafif. Bütün vücudu sırsıklam ter içindeydi. Yorganı boğazına kadar çekmiş. Üşüyordu. Ateşler içinde yanıyordu. Beyninin içinde bir kaynaşma, bir alabora hali vardı. Sayıklar gibi, ne olduğunu bilmediği, anlamlarını hatırlamadığı birtakım dualar

geçiyordu içinden. Ama kedi öylece, havaya sıçradığı andaki haliyle gözlerinin önünden uzaklaşmıyordu bir türlü.

"Görecekler" diye mırıldandı tekrar. "Günah bu. Büyük günah. Nasıl öldürdüm onu. Nasıl bakıyordu, nasıl yalvarıyordu bana, Tanrım.... Beni bağışla. Beni bağışla..."

Aşağıda telaşlı gidiş gelişler vardı. Kulaklarında çılgınca, miyavlamalar, insan sesine benzeyen iniltiler, tehditler..

Ne olacak şimdi? Sorarlarsa ne diyecek? Nasıl anlatacak cinayetini? Ben yapmadım diyebilse, suçu bir başkasının üstüne atabilse...

Gerçi şeytandı o. Kedi kılığına girmiş bir cehennem zebanisiydi. Doğruydu. Bu bir ölüm kalım savaşıydı. Elbet savunacaktı kendini. Ama başkaları bilemezdi ki bunu.

Ellerini yüzüne kapattı. Şeytan mıydı o gerçekten? Gerçekten şeytansa... Şeytan öldürülemezdi. Ama ölmüştü işte. öldürmüştü. Hem de nasıl? Ağır ağır, işkence ede ede. Acaba Tanrı görüyor muydu yukarıdan her şeyi? Onun nasıl büyük bir hırsla, nasıl derin bir kinle hayvanın üstüne atıldığını da görmüş müydü? Keşke gerçekten şeytanı öldürmüş olsa. O zaman iyi bir iş yapmış olur.

"Niçin olmasın?" dedi umutla. "Oydu. Şeytandı o. Gözümle görmedim mi? Biliyorum. Soluğumu tıkaya tıkaya beni öldürmek isteyen oydu. Günlerdir peşimi bırakmayan oydu. Az mı çektirdi bana? Beni az mı kıvrandırdı. Ama Tanrı acıdı halime. Şeytanın yeniden kılık değiştirmesine vakit bırakmadan öylece karşıma çıkardı. Öldürdüm..."

Sustu birden. Gerçekle düşü birbirine karıştırdığını fark ediyordu; ama düşüncelerini bir türlü bir noktada toplayamıyor, onların birbiri peşine anlamsız zincirler halinde akıp gitmesini önleyemiyordu.

O gece, eskilerinden çok şiddetli olarak bastıran yeni bir sancı nöbetinden sonra, düşüncelerindeki düzeni büsbütün yitirdi. Ne zaman uyanık, ne zaman düş içinde olduğunu

kestiremiyordu. Düşleri karabasanlarla doluydu. Kediyi bir türlü çıkarıp atamıyordu kafasından. Durmadan onu öldürmekle işlediği büyük günahı düşünüyor, bu büyük günahın ağırlığı altında günden güne eziliyor, eriyordu.

Zihninin aydınlıkça olduğu sıralarda, öldürdüğü kedinin adi bir sokak kedisi olduğunu kabul ediyor, yaşadığı dünyada buna benzer cinayetlerin cezalandırılması gerekli bir suç sayılmadığını hatırlıyor, ferahlar gibi oluyordu. Sonradan gene kaygılar başgösteriyor, Tanrı katında kendini savunmaya geçiyor, savunması ateşlendikçe, kedinin niteliğini unutuyor, Tanrı'yla şeytanın karşılıklı durumlarını ele almaya kalkışıyor, eski din efsanelerini incelemeye koyuluyor, yorgunluktan bitkin bir hale gelinceye kadar çırpınıyor, sonra sızmaya benzer bir dalgınlık içinde kendinden geçiyordu.

Önemli olan kedi değildi artık. Kedi bir canlıydı. Tanrı'nın bir yaratığıydı. Hakkı olmadığı halde bu canı almıştı ondan. Ölümü hak edecek bir suçu yoktu bu zavallı sokak kedisinin. Hırsızlık için girmiş olmalıydı mutfağa. En fazla bir kötek atıp koyvermesi gerekti. Bunu böylece düşünebiliyordu sakin anlarında. Sonra, onu bilerek öldürmediğini ileri sürerken aklı yeniden karışmaya başlıyordu. Bilerek öldürmemişti onu. Doğruydu bu. Onu karşısında görünce, düşlerinin korkunç yaratığıyla karşılaştığını sanmıştı. Kendinde değildi. Öldürmemesi gerekti elbette, iyi bir şey değildi yaptığı. Ama Tanrı da böyle küçük bir suç için onu cezalandırmamalı idi. Bütün ömrü boyunca, değil bilerek böyle bir cinayet işlemek, bir karıncayı bile incitmemeye çalışan bir insan, bilmeyerek işlediği böyle bir suç için cezalandırılırsa Tanrı'nın adaleti nerede kalır? Ama bakalım, buna benzer olmasa da bundan daha ağır, başka suçlar işlememiş miydi hayatı boyunca?

Aklına geldikçe hafakanlar basıyordu içine. Gençliğinde, bir vakitler Tanrıtanımaz'ın biri olduğunu nasıl da unutu-

yordu? Koyu bir sofuluk devresinden sonraydı. Tanrı çok önemli bir dileğini mi yerine getirmemişti acaba? Şimdi pek hatırında değil. Bir gün aynada suratının çirkinliğini seyrederken başlamıştı her şey. Peşine düştüğü bir kızın yüz vermeyişinden gücenerek isyan etmiş olabilirdi. Ancak çok ileri gittiğini, âdeta Tanrı'ya meydan okuduğunu gayet iyi hatırlıyor. Neler söylememişti ki... Bir çeşit hınç alıştı bu yaratılışından. Tanrı'nın gücünü kıskandığı bile ileri sürülebilirdi. Bütün söyledikleri, yaptıkları bir bir geliyor şimdi aklına. Okulda, arkadaşlarının ortasında, açıkça Tanrı'yı inkâr etmiş, "Eğer varsa, göstersin kendisini" demişti."işte iki saat veriyorum ona, varsa gelsin çarpsın beni." O iki saat içinde sözümona Tanrı'yı kızdırmak, onu harekete geçirmek için yapmadığını bırakmamış, korku ve dehşet içindeki arkadaşlarıyla alay etmiş, iki saat sonra başına hiçbir şey gelmeyişini onun yokluğuna kanıt olarak göstermeye çalışmıştı. Gerçi o gece, pişmanlıklar içinde, sabaha kadar Tanrı'dan özür dilemişti ama daha sonra, biraz da gururlanarak arkadaşlarının yanında Tanrıtanımazlığını devam ettirmekten geri kalmamıştı.

Bu muydu bütün sapıklığı? Sonra, Büreksel'deyken bilmem hangi matmazele aptalca âşık olup, memlekete dönmemek için Hıristiyan olmayı bile aklından geçirmemiş miydi? Belki bu düşüncesinde samimi değildi. Bir arkadaşından, bazı din derneklerinin Hıristiyanlığı kabul eden başka dinden insanlara yardım ettiklerini, iş bulduklarını işitmişti. İnandığından değildi. Hatta için için papazları aldatacağını düşünerek gülüyordu bile. Din değiştirirse kendisine yardım edip etmeyeceklerini öğrenmek için, bir gün güya bir arkadaşı adına, St. Gudule Kilisesesi'ne gitmiş, rahiple uzun uzun konuşmuştu. Yaşlı ve tecrübeli papaz, aklından geçenleri anlamakta güçlük çekmemiş; fakat bunu açığa vurmamış, onunla ince ince alay etmekle yetinmişti.

Bir bakıma dinsizlikle ilgisi yoktu bunun. Bir kez din değiştirmek fikrinde ciddi değildi. Öyle bile olsa, Hıristiyanlık da hak dini değil miydi? Öyle olmasına öyleydi ama dinle hiç ilişiği olmayan birtakım isteklerini gerçekleştirmek için girişti bu oyun, değil Tanrı katında, insanlar arasında bile hoş karşılanacak cinsten değildi muhakkak. Belleğinin bir köşesinde öylesine özenle saklanmış, gizlenmiş bir sırdı ki bu, kendi kendine bile söylemekten çekine çekine, gün gelmiş, böyle bir olayın hiç geçmemiş olduğuna kendini inandırabileceğini sanmıştı. Ama hiç ummadığı bir sırada, durup dururken hatırlayıvermişti işte. Demek ki, günahlarla sevapların bir deftere birer birer yazıldığı doğruydu. Günü gelince hesap vermesi de istenilecek elbet. O zaman nasıl bağışlatabilecek kendisini? Ne yüzle çıkacak Tanrı'nın önüne?

Büyük bir günahkâr sayılabileceği bugüne kadar aklına gelmemişti doğrusu. Birtakım suçları olabileceğini kabul ediyor fakat bunları hiçbir zaman önemsemiyordu. Oysa şimdi gözünü kapayıp bütün geçmişini, çoğu bile bile yapılmış bütün o zındıkça, dinsizce hareketlerini, düşüncelerini hatırlarken öte dünyadaki geleceği hakkında hiç de iyimser olamıyordu. Şu anda bile için için, boş yere üzüldüğünü, Tanrı'ymış, öte dünyaymış, sorgu sualmiş, Cennet, Cehennem'miş? diye bir şey olmadığını geçirmiyor mu kafasından? Bağışlanabileceğini ne yüzle umut ediyor?

Hiçbir zaman iyi bir inanç sahibi olmadığını biliyordu zaten. Daha çocukluğunda, anasının babasının etkisiyle namazını kılıp orucunu tuttuğu günlerde bile, bu inancın gereği kadar kuvvetli olmadığının farkındaydı. Aslında pek olağan sayılabilecek; fakat ona büyük günah olduğu telkin edilen birtakım içgüdüsel davranışlarına engel olamayışı yüzünden, kendini ister istemez Tanrıya başkaldıran bir insan durumuna düşürmüştü. Buluğ çağlarının buhranlı günlerin-

de, yapılması yasak edilmiş birtakım el oyunlarını tekrarlamamak için Tanrı'nın adını anarak içtiği yeminleri tutmaması onu kötümserliğe sürüklüyor, inancının zayıflamasına sebep oluyordu. Daha sonra, Avrupa'ya gidince kendini daha bağımsız hissetmişti. Gösteriş için bile olsa, dine bağlılık törenlerine katılmıyor, Tanrı'yı ve peygamberlerini mümkün olduğu kadar aklına getirmemeye gayret ediyordu.

Evlendikten sonra içindeki çarpışma oldukça dinmiş, araya giren geçim kaygıları onu gene Tanrı'yla baş başa bırakmıştı. İlk karısının ölümünden önceki birkaç yıl içinde, yeniden sofulaşmış, kendini bayağı dine vermişti. Ramazanları kaçırmıyor, kurbanını eksik etmiyor, namazını camilerde kılmaya özellikle dikkat ediyordu. Hatta bir ara Erenköy Camiine vaiz olmayı bile geçirmişti aklından. Fakat sonra, karısının ölümüyle yeniden değişmişti her şey. Kendini cinsel içgüdülerine kapıp koyuvermişti. Sofuluktan ilk cayışı bu devrede, yıkanmak zorunluluğunun ona ağır gelmesiyle başlamıştı. Gece vakti kalkıp su dökünmek zordu. Yaşlı sayılırdı artık. Bu yüzden sık sık nezle oluyordu. Sonunda vazgeçti bu âdetten. Namaz niyaz da arkasından gitti.

Bütün bunları aklından geçirirken, pek yakında öleceğini, cezalandırılacağını düşünmüyor değildi; ama kendi kendine günah çıkarırken gerçekten de samimi idi. Bir yandan, Tanrı'nın her şeyi görüp aslını bildiğini. Tanrı'ya inanmanın namazla, oruçla, Kuran'ı okumakla, kurban kesmekle aynı şey olmadığını, Tanrı'nın kullarında aradığı niteliklerin aslında bambaşka şeyler olduğunu, kendisinin birçok kötü hareketleri olmakla birlikte esas itibariyle hiç de kötü bir insan sayılamayacağını, dolayısıyla Tanrı katında öyle büyük bir günahkâr olarak karşılanamayacağını ileri sürüyordu. Öte yandan Tanrı'yı çatık kaşlı, zalim, dediği dedik, söz anlamaz bir eski zaman hükümdarı gibi tasarlayarak cezasının çok şiddetli olabileceğini, Cehennem'in en dibine atılacağı-

nı, ateşler içinde kavrulacağım düşünüyor, dehşetinden tüyleri diken diken oluyordu.

Belki en zayıf tarafı, işlediği bir suçtan, bir kabahatten ötürü sorguya çekilip cezalandırılmak kaygısıydı. Ömrü boyunca, karakola gitmekten, davacı bile olsa yargıç karşısına çıkmaktan, şeytandan kaçar gibi kaçmıştı. Yalnız bu değildi. Bir devlet dairesinde, tapuda, nüfus memurluğunda, vergi dairesinde bir işi olsa, bir gün öncesinden karnına ağrılar girerdi. Belli bir korkusu, bir çekindiği ya da kabuğuna çekilmiş biri olduğundan değildi bu. Yaratılışında vardı bu çekingenlik. Bu yüzden, aile çevresi dışında, az çok resmi sayılabilecek herhangi bir toplantıda, her zaman sözün altında kalan o olmuş, daha sonra zararsız kimselerin yanındaki bütün atıp tutmalarına, taşı gediğine yerleştirme masallanna rağmen, aslında kendinden biraz üst durumda olan herkesin şamar oğlanı durumuna düşmekten kurtulamamıştı.

Hayatının bir bakıma bir çeşit kendi kendine avunmalar, aldanmalar içinde geçen, içinde Hızır'ın hiçbir zaman yer almadığı adi bir çocuk öyküsü olduğu düşünülebilirdi. Bu öykünün içinde zaman zaman gerçek acılar, gerçeğe benzer sevinçler, yenmeler ve yenilmeler yer almamış değildi. Ama bunlar onun kafasında şaşılacak bir çabuklukla biçim değiştirir, kendi işine gelen bambaşka anlamlar kazanıverirdi. Dalga geçen bir adamdı o. Hiçbir zaman gerçekler dünyasına inmek alçakgönüllülüğünü göstermemişti.

Sonra iyi adamım deyip duruyordu ya, bunda da birtakım karanlık noktalar yok değildi. Dışarıda alamadığı hınçlarını, evinde karısından ve çocuklarından çıkarmaya yeltenmiş değil miydi? Bu evin içinde, basit sebepler yüzünden az mı gözyaşı dökülmüş, ölen ilk karısı, bütün uysallığına rağmen az mı isyan etmişti ona?

Hepsi bir tarafaydı ama şu kediyi öldürmesi, hem de ölüme bu kadar yakınken, hepsinden daha ağır bir suç gibi

görünüyordu gözüne. Demek içinde bilmediği, bugüne kadar farkında olmadığı böylesine zalim ve kan içici bir taraf vardı? Kediyi öldürürken duyduğu garip zevki içi ürpererek hatırlıyordu. Tesadüfler başka kötü durumlarla karşılaştırmış olsa; adam da öldürebilirdi demek.

Böylece, zaman zaman korkulu, sıkıntılı düşüncelerle kıvranıyor, kâbuslu düşlerin etkisi altında bunalıyor, eziliyordu. Bazen kendini günahkârların en büyüğü olarak görüyor, ateşli tövbe ve istiğfarlarla Tanrısının önünde yerlere kapanıyor, bazen boş bir dalgınlık içinde, gözleri odanın bir köşesine çevrili saatlerce konuşmadan, kımıldamadan oturuyordu.

Kutsal Kuran'ı, daima başucundaki komodinin üstünde bulunduruyordu. Gece gündüz, ansızın tutuveren sofuluğu ile vakitli vakitsiz, aptesli olup olmadığına aldırmaksınız namaz kılıyor, çok kez namazını yarıda bırakıp Kitab'a sarılıyor, ya bir sancı nöbetinin, ya zihnini bulandıran bir uyuşukluğun bastırmasına kadar saatlerce okuyor, ateşli dualar ediyordu.

Artık kediyi de, günahlarını da düşünmez olmuştu. Ölümünün yakın oluşunu bile unutmuş gibiydi, iyileşir iyileşmez evini barkını satıp Hicaz'a, hac ödevini yerine getirmeye gideceğini söylüyor, karısının evin içinde bile başörtüsüz dolaşmamasını istiyor, oğlunu zındıklıkla suçlayarak beddualar ediyor, kıyametin yaklaştığını haber veriyordu. Bazen de herkesi, bütün insanları Tanrı'ya yüz çevirdikleri için kötülüyor, tehditler savuruyor, avazı çıktığı kadar haykırarak evi başına topluyordu. Böyle bir buhran sırasında, odasındaki tablo taslağını yırtıp atmış, sonra ansızın kendine gelir gibi olmuş, muşamba parçalarının karşısında sessiz sessiz ağlamıştı.

Bütün direnmelerine, kovacağını söylemesine rağmen, doktorun gelmesine engel olamadı. Karısıyla oğlunun kor-

kularını haksız çıkarmak istermiş gibi, gayet aklı başında, uslu uslu konuştu doktorla. Şikâyetlerini anlattı. Ağrılarını geçirmek için daha kuvvetli ilaçlar verilmesini istedi, yalnız buhranlarından, korkulu, karışık düşlerinden, zihnindeki bulanıklıktan hiç söz açmadı. Doktorun avutucu sözlerini, iyileşeceğine dair vaatlerini inanmış gibi dinledi; dışarı çıktıktan sonra, sofada karısı ve oğluyla uzun uzun konuşmasına karşı da ilgisiz kaldı.

Doktorun geldiği akşamdan itibaren, karısının yatağını yanına taşımasına da ses çıkarmadı. Bir daha da ne eline Kuran aldı, ne namaz kıldı, ne de Tanrı'nın adını andı.

Birbirini kovalayan aydınlıklar ve karanlıklar halinde geçip gidiyordu günler. Genellikle hemen hiç konuşmuyordu. Çevresiyle olan ilgisini birden kesmiş gibiydi. Oğlunun, karısının, odaya girip çıkışlarını anlamsız gözlerle izliyordu. Arada sırada uğrayan doktorla da konuşmuyordu artık. Bir, iğneci kız geldiği zaman biraz yüzü aydınlanır gibi oluyor, havadan sudan konuşmaya gayret ediyor, biraz sonra, morfin etkisini göstermeye başlayınca gene o esrarlı, durgun sessizliğine gömülüyordu. Dayanılmaz sancılarından bile şikâyet etmez olmuştu. Kendi kendine kıvranıyor, inliyor, beklenmedik bir dayanıklılıkla, erkekçe karşı koyuyordu kaderine. Ağzına zorla sokmazlarsa yemek yemek aklına bile gelmiyordu. Yediğini çok kere öğütemiyor, ya hemen çıkarıyor, ya mide ve gaz sancıları çekiyordu. Gerçi doktor canın ne çekerse yiyebilirsin demişti ama canı bir şey istemiyordu ki! Midesi taş gibi ağırdı. Dışarı çıkabilmesi için sık sık lavman yapılması gerekiyordu. Karısının bütün bu hizmetleri sessiz sessiz, dikkat ve özenle yapışına karşılık bir teşekkür kelimesi bile çıkmıyordu dudaklarından. Gözleri, avurtları çökmüş, göbeği iyice erimiş ve porsumuş, karısının kucağına alıp kolayca yerinden kaldırabileceği kadar elle tutulurcasına zayıflamıştı.

Sancılarından değil de, yatağının içini doldurduklarını iddia ettiği tahtakurularından, pirelerden ve karıncalardan şikâyetçiydi. Günde birkaç kez yatağı, yorganı, çarşafları havalandırtıyor, altüst ettiriyor, filit sıkmalarını istiyor, bir şey olmadığını söyledikleri zaman sinirleniyordu. Kırmızı, küçük sivilcelerle doluydu bütün vücudu. Kanatırcasına kaşıyordu her yanını tırnaklarıyla. Bazen kaşıntısı o kadar artıyordu ki, eski buhranlarını hatırlatan bir öfke fırtınası içinde evi birbirine katıyordu. Sulu bir ilaç vermişti doktor. Onu sürdükleri zaman biraz rahatlar gibi oluyor, tam sakin bir uykuya dalmak üzereyken bu kez de sancılar yakasını bırakmıyordu.

İğnelerin etkisi de azalmıştı galiba. Sabah akşam iki iğne arasında kullanılmak üzere doktorun yeni verdiği uyuşturucu haplar da pek fayda etmiyordu. Terliyordu durmadan. Günde birkaç kere çamaşır değiştirdiği oluyordu. Sıcaklar da zorluyordu. Pencerenin, kapının hep açık tutulmasını istiyor, birdenbire havasız kalacağından, soluğunun tıkanıvereceğinden, boğularak öleceğinden korkuyordu. Ama bütün bunlara karşın, çevresini rahatsız eden bir hasta sayılmazdı. Uykuyla geçiyordu çoğu zamanı. Sıcaktan ve kaşıntıdan şikâyetçi olmadığı zamanlar, varlığıyla yokluğu belirsizdi. Yatağından hemen hiç çıkmıyordu. Hali yoktu zaten. Bir iki adım attı mı dizleri kesiliyor, soluğu daralıyor, titreye titreye bir saldalyenin üstüne dar atıyordu kendisini. Çokluk pencerenin kenarına koyduruyordu sandalyesini. Arkasını yastıklarla besliyorlardı. Öylece hep aynı noktaya bakarak oturuyordu. Bazen, bahçede birbiriyle boğuşan, oynaşan kedilere takılırdı bakışları. O zaman yüzünde hüzünlü bir anlam belirir, hatta gözlerinden birkaç damla yaşın yuvarlandığı görülürdü.

Neler düşünüyordu, neler geçiyordu aklından? Kopuk kopuk birtakım anılar, bir sonuca ulaşamayan birtakım dü-

şünce kırıntıları, çoğu da büsbütün hareketsiz sonsuz bir boşluk.

Zaman zaman ölümünün çok yaklaştığını hissediyor, telaşlanıyordu. Daha yapması gerekli birçok işleri olduğunu ileri sürüyordu. Çok önemli işlerdi bunlar ama bir türlü neler olduğunu hatırlayamıyordu. O zaman, çocukça bir zavallılık içinde, başını ellerinin arasına alır, gücü yettiği kadar sıkar, beyninin içindeki boşluğu, duygusuzluğu gidermeye çalışır, çok kere bitkin ve çaresiz, yatağına götürmeleri için karısına ya da oğluna seslenmek zorunda kalırdı.

Ağustos'un sonuna doğru sancılar büsbütün arttı. İğnelerin, uyuşturucu hapların etkisi kalmamıştı. Ağrıların en şiddetli olduğu zamanlarda, aklı daha bir başına gelmiş gibi oluyor, titiz ve heyecanlı, durmadan onu sancıdan kurtaracağını umduğu bir şeylerin yapılmasını istiyordu. Yatağın içinde zayıf hareketlerle çırpınıyor, inliyor, kemikleşmiş elleriyle çarşafları yırtmaya savaşıyordu. Bir deri bir kemik kalan yüzünün korkunç bir görünümü vardı. Şiş gözkapakları zayıflığın etkisiyle gözlerinin üstüne sarkmış, ufacık gözleri bu pörsük deri yığını altında âdeta görünmez olmuştu.

Ağzından güçlükle çıkan kelimeler de büsbütün yitirmişlerdi anlamlarını. Bazen büsbütün kendinden geçiyor, çocukluğunun günlerini şaşılacak bir doğrulukla yaşamaya koyuluyor, sonra birden resimden söz açıyor, yapacağı büyük resmi anlatıyor, oradan Brüksel'deki günlerine atlıyor, o zamanki arkadaşlarıyla, sevgilileriyle konuşuyor, bazen de hiç ipe sapa gelmez şeyler söylüyor, açık saçık kelimeler savuruyor, karısına el şakaları yapmaya kalkışıyor, eskiden ağzından hiç duyulmayan bir şekilde çirkin çirkin sövüyordu.

Çevresindekileri de tanımaz olmuştu artık. Boş, anlamsız gözlerle bakıyordu karısının, oğlunun, arada sırada ziyaretine gelen eski oyun arkadaşlarının gözlerine. Söylenilenleri

duymuyormuş, anlamıyormuş gibi bir hali vardı. Ama sanki mahsus, bile bile böyle davranıyordu. Her şeye rağmen, arada bir yüzünde alay eder gibi bir genişleme oluyordu. Bir, iğneci kıza karşı anlaşılmaz bir sokulganlık gösteriyordu hâlâ. Artık onunla da konuşmamasına rağmen, onun geldiği saatlerde eğer nöbet içinde değilse, duruluyor, sakinleşiyor, hatta tatlı tatlı gülümsüyordu.

Kurban Bayramı'na iki gün kala birdenbire şaşılacak bir değişme oldu durumunda. Sabah uyanır uyanmaz belliydi yüzünden bu değişiklik. Sanki oynadığı oyundan kendi de sıkılmıştı. Yatağın da oturtulmasını istedi. Kahvaltı edeceğini söyledi. Günlerden beri ilk defa bir bardak çayla birlikte bir iki lokma ekmek yedi. Canı sigara istiyordu. Sonuna kadar içemedi ama dumanını tüttürürken, eskiden olduğu gibi zevk aldığı sanılabilirdi. Karısının hatırını sordu, iğneci kız gelince, güzel güzel şakalaştı. Sanki günlerce konuşmayan, kimseyi tanımayan adam o değildi. Bütün aksiliği gitmişti üstünden. Büsbütün ağarmış seyrek saçları, çizgilerine ansızın yumuşaklık gelen çökmüş yüzüyle tatlı, sevimli bir ihtiyarcık oluvermişti. Hangi günde olduklarını sordu. Takvime baktı. Bayramın yaklaştığını öğrenince mutlaka bir kurban alınmasını tembih etti. Sancı nöbeti geldiği zaman bile iyiliği eksilmedi. Şaşılacak bir dayanıklılıkla dişini sıktı, inleyip çırpınmadı, fazladan bir iğne yapılması teklifini kabul etmedi. Daha sonra biraz bahçeye çıkmak istedi. Karısıyla iğneci kızın koluna girerek aşağı indi. Güneşin, açık havanın iyi geldiğini söylüyordu. Sandalyesini kurumuş havuzun başına koydurttu. Eskisi gibi hızlı konuşamıyordu, ama mantığı tamamen yerindeydi. Eski günlerden söz açtı. Gülünç öyküler anlatıp güldürdü iki kadını. Sonra bir ara kendi başına ayağa kalktı. Yardımsız olarak bahçe kapısına kadar gitti. Kapının önüne oturup sokaktan geçenleri seyretti.

Hastalığı altetmiş gibi bir hali vardı. Öğle yemeğinde hafif bir şeyler yedi. Günlerden beri ilk olarak rahat, sakin bir uyku uyudu. Akşam iğneci kızla her zamankinden daha samimi bir şekilde konuştu. Hatta bir ara kulağına onu oğluna almak istediğini bile söyledi. Gözleri parlıyordu. "Kefeni yırttım artık" diyordu. Canı öyle gezmek istiyordu ki! İyileşir iyileşmez ilk işi Boğaz'a gitmek, Emirgân'da denize ve guruba karşı nargilesini tokurdata tokurdata, semaverden demli demli bardağına dolduracağı tavşan kanı çayını yudumlamak olacaktı.

Ertesi günü gene bozulur gibi oldu. Sabah, bir gün önceki iyiliğine güvenerek iğne yapılmasını istememişti. Kahvaltı edemedi, çayını bile zor içti. Midesi bulanıyordu. Sinirliydi. Öğleye doğru korkunç bir şekilde yakasına yapıştı sancılar. İki saat durmadan haykırdı, inledi. Tanrı'ya yalvardı, kendini yatağın içinde oradan oraya attı. iğnenin yapılabilmesi için, iğneciyle karısının var güçleriyle kollarını tutmaları bile kâfi gelmedi. O kadar zayıflamıştı ki, üstüne kurumuş, sararmış, bir deri geçirilmiş canlı bir iskeleti andırıyordu.

Arife günü gene iyi bir şekilde uyandı. İğne yapılmasına sesini çıkarmadı. Belleği adamakıllı yerine gelmiş gibiydi. Kurban alıp almadıklarını sordu. Kendi başına kalktı yatağından. Pencerenin önüne kadar giderek bahçede otlayan koyunu seyretti. Gene aşağıya, bahçeye inmek istedi, ama bu kez ancak taşlığa kadar yürüyebildi. Orada sedirin üzerine uzandı. Yemek yemek istedi. Epeyce de bir şeyler yedi ama sonra bütün yediklerini çıkardı.

Akşam gene sıkıntılıydı. Odanın içinde hızlı yürüyor diye oğluna çıkıştı. Kendisine iyi bakılmadığından şikâyet etti. İğne yapmaya gelen kıza ilk kez yüz vermedi. Hatta canını yaktığını, eski ve küt iğneler kullandığını ileri sürdü.

Gece yarısı uzun zamandır gelmeyen derecede şiddetli bir sancı nöbetine yakalandı. O kadar ki sonunda karısı, her şeyi göze alıp kendi başına iğne yapmak zorunda kaldı. Yapılan iğneye rağmen sancı daha en az bir saat sürdü. Sonunda, dermanı büsbütün kesildi, baygınlığa benzer bir uykuya daldı.

Ertesi gün Kurban Bayramı'ydı.

5

Uzaklarda bir yerde ezan okunuyordu.

Gözlerini açtı. Tatlı, serin bir aydınlık vardı odanın içinde. Geceki korkunç çarpışmadan sonra kendinden geçerek daldığı uyku, bütün dertlerini alıp götürmüş gibi yeniden iyileşmiş, dinlenmiş hissediyordu kendisini. Durumunu değiştirirse mutluluğunun bozulacağından korkarak bir süre kımıldamadan yattı. Gözleri aralıktı. Karşı köşedeki yatakta karısı henüz uyuyordu. Evlendiklerinden beri sabaha kadar bir arada hiç yatmamış olduklarını düşündü onunla. Uyurken yanı başında sıcak bir vücudun varlığına katlanamazdı şişmanlığından ötürü. Çabucak ter basar, yüreği sıkışıverirdi.

İlk kez görüyormuş gibi sonsuz bir zevkle seyrediyordu şimdi odasını. Bu odada, acılı tatlılı ne günler geçirmişti. Kendisinden bir parça olmuştu bu oda. Ansızın aklına geldi, bir zaman gözüne ilişmiş olan örümceği aradı, tavanda. Karısının süpürgesinden kurtulamamıştı, zavallı yaratık.

Işık gittikçe artıyordu. Güneş yükseliyordu. Yavaş yavaş yeniden dalgınlaştı. Ne güzel, ne tatlı bir uyuşukluktu bu. Kirpiklerinin arasından karısının yataktan kalktığını, giyindiğini, baş ucuna gelip kendisine baktığını, sonra ses çıkarmamaya gayret ederek odadan çıktığını gördü. Aşağıda sesler vardı. Sanki düşsel yaratıklar, yumuşak, ahenkli seslerle ilahiler söylüyorlardı. Zaman zaman katı, somut birtakım gürültüler kulağına çarpıyor, uykusunun arasında sıçramasına sebep oluyordu.

Ömrü boyunca tatmadığı bir huzur içinde hissediyordu şimdi kendisini. Hiçbir tasası, hiçbir düşüncesi yoktu. Ne yapılacak bir işin üzüntüsü, ne beklenmedik kötü bir haberin sıkıntısı, hiç, hiçbir şey yoktu ona rahatını kaçırtacak. Beklediği, olmasını dilediği bir şey de yoktu kafasında.

Bir ara tekrar açtı gözlerini. Gün epeyce ilerlemiş olmalıydı. Kendini günlerden beri ilk olarak yalnız başına hareket edebilecek, yardım istemeden dolaşabilecek kadar güçlü buluyordu. Gene de çekine çekine doğruldu yatağında. Evin içinde hiçbir ses duyulmuyordu. O günün bayram olduğunu hatırladı. Bayram namazı kılamadığı için Tanrı'dan af diledi. Özürlüydü. Sonra gene yavaş, ürkek hareketlerle yataktan çıktı. Dizleri kesik kesikti, ama birkaç gün önceki korkutucu bitkinliği hissetmiyordu. Odanın içinde birkaç adım attı. Üşür gibi oldu. Dolabı açtı, en son Memo'nun kahvesine giderken giydiği elbisesi askıya takılmadan iliştirilivermişti dolap kapağının çivisine. Ceketini aldı, pijamasının üstünden sırtına geçirdi.

Bir an, dalgın dalgın yüzüne baktı aynada. Eliyle uzayan sakallarını sıvazladı. Çatlak dudaklarını diliyle ıslatmaya çalıştı. Sonra gene aynı yavaş hareketlerle pencereye yaklaştı, dışarıya baktı.

Kurbanlık koyun, arka ayakları bağlanarak yere, küçük bir çukurun kenarına yatırılmıştı. Başucunda iriyarı bir adam diz çökmüş duruyordu. Siyah bir bezle bağlamışlardı hayvânın gözlerini. Adam dua okuyor olmalıydı. Dudaklarının kıpırdadığı fark ediliyordu.

Sonra adam birden koyunun üstüne abandı, keskin yüzlü ufacık bıçağı duraksamadan sürdü gerilen boyuna. Ansızın ikiye ayrılan, kararan boğazdan kızgın bir kan fıskiyesi boşandı, sonra sıcak kızıllık, köpüre köpüre, fıkırdaya fıkırdaya akmaya başladı toprağın yüzüne. Toprak çatladı, genişledi, sonra yumuşadı, buharlaşan sıvıyı emdi. Etin direnişi güçlüydü daha. Gövde titriyordu. Ayaklar gerilip boşanıyordu. Bıçak bir kez daha gidip geldi. İri el çeneyi geriye büktü. Kemikler çıtırdayarak kırıldılar. Yaranın rengi birden koyulaştı.

Yaşamanın sonuydu bu. "bitti" dedi fısıltıyla. Debelenmeler hafifliyordu. Gözlerini yumdu. Et yaşayacaktı daha. Küçük sinir uçları, düğümlenip ayrılacaktı saatler boyunca.

Döndü, yüzü kırış kırış, yatağın üstüne çöktü. Omuzlarının sarsıldığını duyuyordu. Sinirlerini dizginleyemiyordu. Ağlayacağını sandı. Kısık bir inilti sızdı dudaklarının arasından. Dayanışı tükenmişti. Sırtüstü uzandı yatağına. Boynu ağrıyordu, ama buna önem verdiği yoktu. Gözlerini sıkı sıkı kapattı. Sıcak kan durmadan akıyordu. Hayat, akan kanla birlikte canlı bir gövdeden çıkıp cansız toprak katları arasında kaybolup gidiyordu.

Mor, iri sinekler dolaşıyordu havada. Gitgide kalınlaşan, boşlukta dönenen iri çemberler uğuldaya uğuldaya yaklaştılar. Ağırlık göğsünün üstündeydi. Ezilecekti. Soluk soluğa

doğruldu yerinden. Alnındaki terleri titreyen eliyle sildi. Üşümeye başladı yeniden. Sabırsız bir itiliş vardı içinde. Dizlerini tuta tuta tekrar kalktı, pencereye yaklaşıp baktı.

Ağacın yatay dalına asılmıştı gövde. Tulum gibi şişmişti.

Açgözlü kediler iştahlı geniş bir çember çizmişlerdi ağacın etrafına. Kasap küçük bıçağıyla çabuk çabuk, ustalıkla yüzüyordu deriyi. Yüzü donuktu, anlamsızdı. Arada bir iki adım çekilerek işinin ilerleyişini hesaplıyordu. Derinin altı çiğ beyazdı. Küçük ince damarlar, nokta nokta büzülmüş. Kan iplik iplik pıhtılaşmıştı. Sonra deri yumuşakça sıyrıldı, gövdeden ayrıldı, yere düştü. Bıçak bu kez kolayca, rahatça daldı etin içine. Kapkara suskun yırtıkta, renkleri solmuş, bozulmuş pörsük organlar sallanıyordu.

Asıl ölüm işte oradaydı. O çirkin boşlukta.

İçi bulanarak elleriyle yüzünü kapadı. Soluğunun hırıltısı kulaklarını tırmalıyordu. Çirkindi böylesi. Canlının çırpınışı ateş doluydu. Güzeldi. Ölünün boyun eğişinde hiçbir güzellik yoktu. Yutkundu. Gitti, gene yatağına oturdu. Ateşi vardı galiba. Başucundaki komodinden termometreyi çıkararak kolonyalı pamukla sildi, dilinin altına koydu, sırtını karyolanın demirine yaslayarak bekledi. Civanın ağır ağır yükseldiğini görüyor gibiydi. Titriyordu, üşüyordu, yorganı üstüne çekti. Gözkapakları ağırlaşıyordu. Dereceyi çıkardı baktı. Ateşi yoktu. Öyle olduğu halde, avuçlarının içinde kuru bir yangın duyuyordu.

Dışarıdaki seslerin kesilmiş olduğunu anladı birden. Kasap işini bitirmiş olmalıydı. Pencere açıktı, ama bir fısıltı bile duyulmuyordu. Güneş odanın içinde yavaş yavaş ilerliyor. Yerdeki ince kilimin biçimsiz çizgileri, güneşin ışığı üzerlerine değer değmez düzeliyor, yatık tüyleri kabarıyordu. Elini uzattı, aydınlık demeti kemiklerinin üstünde çıkık ve iyice belirgin bir hale gelen mavi damarlarını yaladı. Gözlerini büzerek baktı iri mavi damara; kanının ılık ılık

akışını görmeye çalıştı içinde. Yüreğinde belirsiz bir sevinç vardı. "Yaşıyorum" diye mırıldandı ama sesi çıkmadı. Korkarak elini çekti, rahatlar gibi oldu. Sonra aslında elini hiç uzatmadığı sanısına kapıldı. Donmuş kalmış gibiydi durduğu yerde. Sanki bir yanını dilediği gibi kımıldatabilse yaşadığından kuşkusu kalmayacak. Düşünmek, görmek, hatta dokunmak, onu yaşadığına inandıracak kadar güçlü birer kanıt değildi. Hayat bir kaynaktı. Sesin dalgalanması, kanın fışkırması gibi kıvıl kıvıl, tükenmez bir hareketlilik, bir canlılık gerekti yaşadığına inanması için.

Gene eline baktı. Damarlarının içindeki akıntıyı bir yakalayabilseydi. Çökelmiş, durulmuştu kanı. Pıhtılaşmıştı. Elleri ayakları buz gibi. Kanı ısıtmıyordu içini artık.

Komodinin gözünde şırınga vardı. Titrek elleriyle şırıngayı yakaladı. İğnenin kesik sivri ucu ışıkta parladı, iğneyi şu damara saplayabilmeliydi. Kıvrıla kıvrıla akışını görebilmeliydi kanının, yaşadığını belirlice duymak için.

Ürperdi. Acıların, gerçeklikler üstüne yükselen kuşkusuz inandırıcılığına sığınmak ihtiyacındaydı. Parmakları açılıp kapandı. İğne içindeki akıntıyı bir yakalayabilseydi. Çökelmişti, durulmuştu kanı. Pıhtılaşmıştı. Elleri ayakları buz gibi. Kanı ısıtmıyordu içini artık.

Komodinin gözünde şırınga vardı. Titrek elleriyle iğnenin sivri ucu derisinin üstündeydi. Batırmaya çalıştı iğneyi. Koruyan doku direndi. Canı bile acımamıştı. Lif lif iğrenç bulaşıklar yapışmıştı boğazına. Şırıngayı öfkeyle fırlattı kilimin üstüne. Işık, şırınganın kırılan camına çarptı, yedi renk, inanılmaz bir kurnazlıkla odanın en karanlık köşesine ağ kurar gibi köprüsünü âttı.

Sinsi bir yorgunluk sarmıştı eriyen, tükenen etlerinin son kalıntılarını. Sırtından çıkarmayı unuttuğu ceketinin kıvrılan eteği belini acıtıyordu. Yorganın yüzüne yakın yeri kirlenmiş.

Yeniden terlemeye başladı. Önce küçük küçük domurlar derinin gözeneklerinde yığılıştılar, sonra arkadan gelen dalgalı bir akıntı öndekileri ileri sürdü, içi akıyordu, boşalıyordu. Zayıflıyordu çabuk çabuk. Ayak parmaklarının arasını kaygan bir sıvı doldurmuştu. Yavaş yavaş ışıklar da silindi gözlerinden. Salıntılı bir uykuya daldı.

Gözlerini açtığı zaman oda tatlı bir loşluk içindeydi. Bir zaman hiçbir şey hatırlamayarak kımıldamadan yattı. Rahattı. Arka taraftan serin bir esinti geliyordu. Pencere aralık olmalıydı. Camlı oda kapısının tül perdesi dalgalanıyordu hafif hafif. Evin içinde alçak sesle konuşanlar, parmaklarının ucuna basarak dolaşanlar vardı. Yerinden doğrulmaya çalıştı. Kımıldar kımıldamaz sol yanında birisinin soluk alışlarını işitti. Sebepsizce korktu. Boynu tutulmuştu. Başını çeviremedi. Kaskatı kesilmişti her yanı. Sonra hatırlamaya başladı, ölümdü bu. Çok yakınındaydı. Etinin dayanıksızlığını, kanının pıhtılaşmış ağır akışını düşündü.

Soğuk bir el dokundu alnına, orada kaldı. Başını çevirmeden, gözünü kaydırarak baktı. Yatağının hemen kenarında oturan biri vardı. Yarı karanlıkta yüzünün çizgileri iyi seçilmiyordu. İnce uzun havaya kalkık bir burun, girintili bir çene. Dağınık saçlar. Odanın karanlık bir köşesine dikili gözleri, dalgın. Soğuk ve duygusuz elini, onun sıcak ve terli alnında unutmuş. Ne düşünüyordu? O da fark ediyordu muydu yaklaşan ölümün hızlı soluk alışlarını? Ama onun eti hayat doluydu. Yaşıyordu. Göğsü rahatça kabarıp iniyor, yüreği çarpıyor, kanı neşeli bir ırmak gibi döneniyor damarları boyunca O duyamaz ölümün sinsi ayak seslerini. Oysa kendisi, yattığı yerde çamurlar içinde direnmeye çalışıyordu hâlâ. Sıvaşık, pıhtılaşmış. ağır akışlı kanıyla...

Gözlerini yeniden kapadı. Birden kasabı gördü. Suratı dalga dalga, akıntılı bir su yüzeyinden yansıyordu. Sıkılmış çenelerinin fırlaklığı, gözlerinin kara değişmezliği, daracık

alnındaki derin ve kirli çizgilerinden tanımıştı onu. Bıçağı kurbanlık koyunun gerilen boğazına duraksamadan süren, kabarık iri damarlı elleriyle yanı başında, ayakta duruyordu. Durmadan kan fışkırıyordu bir yerlerden. Adamın küt parmakları koyu, sıcak, yapışkan sıvının kızıllığı ile genişleye genişleye boyanıyordu. Canlıdaki kutsal hayat özü, kanın akışıyla birlikte ölenin bedeninden çıkıp öldürenin boyanan elleri boyunca yeni bir kalıba geçerek yaşamaya devam ediyordu.

"Öleceğim" diye düşündü. "Artık vakit geldi. Öleceğim."

Kirpiklerini araladı. Orada, yatağının kenarında kımıldamadan oturan karısıydı. Soğuk eli alnının yangısıyla ısınmış, yabancılığını yitirmişti.

Korkmaya başladı birden. Sanki canı, vücudunun sıcaklığıyla ısınan yabancı el boyunca kalıbından çıkıyor, uzaklaşıyordu.

Bu akışı o kadar kuvvetle, o kadar gerçek bir sezgiyle duyuyordu ki dehşet içinde, kısık bir çığlık kopardı. Kadın başını çevirdi, baktı. Bir şeyler söyledi. İşitmedi ne söylediğini. Korku yüreğine oturmuştu. Titriyordu. "Elini çek" diye bağırdı ama kendisi bile anlamadı ne söylediğini. Kadın yavaşça yerinden kalktı. El alnından çekilir çekilmez, rahatlığı hemen geri geldi. Akış durmuştu. Yenilenen bir kaynakmış gibi hayat, özünün içinde yeniden birikmeye, eski gücünü kazanmaya başladığını hissetti.

Kapı açılıp kapandı.

Şimdi oda daha karanlıktı. Boşlukta, tek başına uzanmış kalmış. Belki de hiç açmamıştı gözlerini. Yaşamıyordu bile. Şaşırmadan, bunun pekâlâ böyle olabileceğini düşündü. Gevşedi. Tam bu sırada dışarıda, sokaktan yana bir motor gürültüsü işitildi. Gürültü yaklaştı, yaklaştı, keskin bir ışık pencerenin camlarını yaladı, odanın iki duvarı boyunca kaya kaya çabucak uzaklaştı gitti.

Uzun zaman ışığın geri dönmesini bekledi, sabırla. Karanlık gitgide ağırlaşıyordu. Ayaklarını toplamak istedi, üşüdü.

Soğuyan ter ince, buzdan bir kalıp gibi sarmıştı gövdesini. Dizlerini güçlükle bükebildi, kendini yukarı çekti. Şimdi odanın soyutlaşan boşluğunu daha iyi kavrıyordu. Soluğu hızlıydı. Yorgundu. Karyolanın demirine yaslanıp soluğunun düzene girmesini bekledi. Ceketi hâlâ sırtındaydı. Cani sigara içmek istedi ansızın. Cebinde bir paket olacaktı. Aklının berrakça işleyişine şaşarak elini cebine soktu, paketi çıkardı. Sigarayı dudaklarına iliştirdi. Bir zaman kararsızca bekledi. Sonra kibriti çıkardı, yaktı. Alevin parladığını görür görmez kamaşmış gibi yumdu gözlerini. Yanan çöpü kararlamasına uzatarak sigarasını yaktı.

Saydam, hafif yakıcı bir tat yayıldı dudaklarıyla dili arasına. Başını geriye attı. Duman kolayca girip çıkıyordu ciğerlerine. Islak, mavimsi bir bulut ciğer odacıklarına, kaynayan kanının yüzeyine yayılıyordu. Her yayılıp toplanışta kanı, damla damla karışıyordu koyu duman kütlesinin arasına. Sonra, ılık, küçücük hayat özü parçacıklarıyla yüklü soluğuyla ciğerlerinden çıkıp havaya dağılıyordu. Kanı emiliyordu.

Dudağı yanmış gibi hemen çekti sigarayı ağzından, komodinin üstüne bastırarak çabucak söndürdü. Dişleri birbirine çarpıyordu. Karanlık içinde, boşlukta, kendi öz canı görünmez küçük parçacıklar halinde dolaşıyor, zaman zaman hayat yüklü moleküllerin acıtırcasına yüzüne çarpıp uzaklaştıklarını duyar gibi oluyordu.

Yeniden terlemeye başladı. Ağılı bir sıvaşıklıkla kapanıyordu derisinin gözenekleri. Sesini duymak ihtiyacıyla ağzını açtı, bağırmak istedi. Soluk borusu kurumuş, ses telleri birbirine yapışmış, "Deliriyorum" diye düşündü. Ama belki de ateşi yükselmişti. Birisi olsaydı yanında. İlk defa korku-

yordu yalnız kalmaktan. Gözlerinin önünde fosforlu pırıltılar uçuşuyordu. Kasabın yüzünü görüyordu yanı başında. Adamın yüzü durmadan büyüyor, genişliyordu. Hayat doluydu. Koyunun kesik boğazından kan fışkırdıkça sanki daha çok güçleniyordu. Yaşaması, kanın akışıyla ayni çabuklukla yayılıyor, geometrik bir oranla çoğalıyordu. O kadar sağlamdı, canı gövdesine o kadar yapışıktı ki adamın, her an toprağın üstünde daha büyük bir güçle dikildiği belli oluyordu.

Soluk alışları sıklaşmıştı gitgide. Ellerini yatağın altına soktu, serinliği aradı. Karyolanın demiri buz gibiydi. Demiri tuttu. Demir çabucak ısınmaya başladı. Sıcaklığı yayılıyordu demir boyunca. Elini çekti, küçük, keskin bıçak, gözalıcı parıltısıyla gözlerinin önünde belirdi. Tutmak ister gibi uzattı ellerini. Kapı aralanmıştı. Bıçağın parıltısı kapının aralığından sızan ince ışık çizgisinde silindi. Sonra ışık da söndü.

Sofada fısıldaşanlar vardı. Elini yatağın içine çekti, bacağına yaslayarak, soğukluğu gidinceye kadar orada bıraktı.

Sonra kapı yeniden, ardına kadar açıldı. Üşütücü aydınlık içinde tanıdık yüzler, tanıdık eski yaldızlı koltuklar, kalın tozlu perdeler göründü. Işık parçalanıp ayrıldı. İri şekiller sızdı içeriye. Kulaklarında madeni sesler çınladı. Ak saçlı bir kadın yüzü eğildi üstüne, "Annem gelmiş" diye düşündü, olağan bir şeyden söz eder gibi. Annesinin gözkapaklarından biri morarmış, bir fındık İanesi kadar şişmişti. Mırıl mırıl konuşanlar dolaşıyordu odanın içinde. Tekrar ışık parçalandı, söndü. Hava uzun zaman dalgalandı. Kirpiklerinin aralığından durmadan gözlüyordu onları. Sinsi bir hava akımı vardı kapı ile pencere arasında. Kasap, yanı başında, yere çömelmişti. Birisinden saklanıyor gibiydi. Bıçağını ceketinin koluna gizlemişti. Kinlice düşündü. "Ölümümü bekleyecekler. Kanımı emecekler. Bol bol emecekler. Tüketecekler beni..."

Sonra birden çöktü. Yorgunluğu üstün geldi. Yatağın içine kaydı. Gene o yapışkan, tüylü bulanıklık sarıldı boğazının sümey dokusuna. İnlemeye başladı. Kan içen bir böcek, bir sülük sarılmıştı sanki oraya. Gitgide şişiyordu, irileşiyordu, canlanıyordu. Ellerini ağzından içeri sokabilse, yakalayacak, söküp atacaktı onu oradan.

Boynunu tırmaladı tırnaklarının ucuyla. Öksürmek istedi, sökemedi bir türlü. Ensesinde ya da kulaklarının arkasına doğru bir yerde korkunç bir kaşıntı hissi vardı. Kıvrandı, yatağın içinde iki yanma çarpındı. Kafasını duvara vurdu.

Ansızın durdu böceğin büyüyüşü. Boğazındaki acı devam ediyordu ama artık önem vermiyordu buna. Öleceğine, vaktin gelmiş olduğuna inanmıştı artık. Uyuyamadığı gecelerdeki gibi, uyku yerine, şimdi şaşılacak bir serinkanlılıkla ölümün yaklaşışını gözlüyordu. Ağır ağır, çekinmeden, duraksamadan ilerliyordu adımlar. Yine bir el dokundu, alnına. Gözlerini araladı. Bulanık bir aydınlık. Kuşkulandı. Tanımadığı, eğri büğrü suratlı insan kalabalığı doldurmuştu odayı. Hep birden konuşuyorlardı. Sesler ağırlaştı, önce bir sıvı gibi, sonra daha ağır, daha dolgun, sert bir katılıkta çevresini doldurmaya başladı. Göğsü sıkışıyordu baskının altında. Yamyassı olacaktı. Bağırdı ansızın. Sesler birden durdu. Katılık bir bıçakla yırtıldı, yumuşakça aktı.

Kimse yoktu odanın içinde. Gece lambası mavi mavi yanıyordu. Başındaki ağrı gitmiş. Yerinden doğruldu. Ceketini sırtından çıkarmışlardı, iğneci gelip gitmiş miydi acaba? Hiçbir şey hatırlamıyordu. Karyolanın yayları belli belirsiz gıcırdadı. Ayaklarını dışarı sarkıttı. Üşür gibi oldu. Duraksadı. Sonra kendisini alabildiğine hafif hissederek gövdesini itti, ayağa kalktı. Bir iki adım attı, yer kayıyordu tabanlarının altından, ileri geri sallandı, düşmeden, bir yere dayanmadan eğilip doğruldu. Tuhaf bir dengeydi bu. Niçin ayağa kalktığını bilmiyordu. Sallanması kendiliğinden ağırlaşınca-

ya kadar soluk soluğa bekledi. Bu kez tıpkı yatakta yatıyormuş gibi gövdesi yere paralel kalakaldı havada. Ellerini sallayınca yüzerek ilerlemeye başladı boşlukta. Her yanı ıpıslak. Başı karşı duvara çarpıncaya kadar gitti, orada durdu. Bacakları kaydı, dikildi. Duvarın dibinde biçimsiz bir yığın duruyordu. Birisi vardı orada. Elini uzattı, yatağa dokundu. Birisi yatıyordu. Yorganın aralığına gözlerini uydurmuş, onu gözetleyen birisi.

Titremeye başladı. Çeneleri atıyor, dizkapakları gidip geliyordu. Geri dönmek için hafifçe zıpladı yerinden, gene yüzer gibi rahat ve çabuk, döndü yatağına. Oturdu. Ayakları ilk olarak dokunuyordu kilimin soğukluğuna. Kendine gelir gibi oldu. Karanlık genişleye genişleye ağarıyordu. Karşı duvarın dibindeki yatakta yatan, ağır ağır soluk alıyordu. Derin bir uykuya dalmış olmalıydı. Bu defa daha dikkatle, gürültü etmemeye çalışarak ayağa kalktı, karşıdaki yatağa yaklaştı. Uyuyordu kadın. Saçları yastığa dağılmıştı. Dizleri bükülü, ayağının biri yorganın kıvrılan ucundan dışarı çıkmış.

Orada, aradaki uzaklığı ölçmeye gücü yetmeksizin, uykulu bir salıntı içinde bekledi. Gerçekte ayakta mıydı, yoksa bir uçurumdan ayaküstü düşüyordu da farkında mı değildi, bilmiyordu. Sonra ansızın direnci tükendi. Olduğu yere çöktüğünü sandı ama belki hâlâ düşüyordu. Bilinci tuhaf bir bulanıklık içindeydi. Çevresini gayet açık, ışıklı, aydınlık bir alandaymış gibi ince çizgilerine, ayrıntılarına kadar seçebiliyordu. Sesler, bir büyültücüden geçer gibi iri iri yansıyordu kulaklarına. Buna karşı bütün bu sınırları belirli, berrak düzen içinde, kendi varlığı öylesine silik, öylesine gerçeklik dışındaydıki...

Kadın içini çekerek yatağının içinde döndü. Şimdi yüzü çok yakınındaydı. Neredeyse birbirlerine değeceklerdi. Korkuyla kendini geri çekmeye çalıştı, ama artık iradesine

buyuramıyordu. Belki bedeni şu anda bambaşka bir yerdeydi. Buna inanabilirdi. Kadının gözleri örtülüydü. Dudakları hafifçe aralanıp kapanıyordu. Uzun boynu apak, geceliğinin açık yakasından aşağı doğru uzanıyordu. Uykusu pek rahat değildi galiba. Yeniden döndü, sırtı açıldı. Kürek kemikleri belirli. Kolu yataktan dışarı sarkmış. Eli yere kadar uzanıyordu. Derisi ne kadar parlak, ne kadar düz.

Bu göz alıcı sedef parlaklığını gayet iyi tanıyordu.

Her yanını saran tatsız uyuşukluk içinde ansızın elini uzatmış olduğunu, yere sarkan bileği tuttuğunu fark etti. Bunu belki sadece düşünmüştü. Düşle gerçeği ayırt edecek durumda değildi. Yüreği korkuyla çarptı, ama kadın derin bir uykuya dalmıştı. Dudaklarının açıp kapatırken çıkardığı şapırtılı ses şimdi daha belirli, daha düzgün.

Kısıkça gülmeye başladı. Yüzündeki porsuk derinin gülerken oynadığını hissediyordu. Her şey değişmiş. Başka, tuhaf, bilinmedik bir dünyada dolaşıyor sanki. Parmaklarının ucunda karısının nabzı sakin sakin atmaya devam ediyordu. Farkında bile değildi o, şimdi başucunda beklediğinin.

İçini dinledi. Bir suskunluk, bir boşluk Şaşırdı. Kendi yüreğinin çarpışını duymuyordu. Çarpmıyordu kendi yüreği. Delirecek gibi oldu. Bütün dikkatini içine çevirdi. Hiçbir kıpırdanış, hiçbir canlılık yok. Durmuştu yüreği. Ölmüş müydü yoksa?

"Bu olamaz" dedi. "Yüreğim çarpıyor herhalde, ama ben duymuyorum."

Bekledi kendisini inandıramadan. Yüreğinin çarpmadığını biliyordu. Ama yaşıyordu da bir yandan. Sanki bunda herhangi bir çelişki yokmuş, o kadar önemli bir şey değilmiş gibi güldü. Kadın içini çekerek tekrar döndü yatağın içinde. Korkarak elini çekti. Şimdi kadının nabzını duymuyordu ama kendi yüreği, eskisi gibi ağır aksak yeniden çarpmaya başlamıştı. Kadının yüzü şimdi gene çok yakınındaydı. O

ince, zayıf burnu havaya kalkık, kirpikleri uzundu. Alnındaki çizgi çizgi çatlaklar hafif ışıkta derinleşmiş gibi görünüyordu. Soluk alıp verirken boynunun kalın mavi damarları kabarıp kabarıp iniyordu.

"Yaşıyor" dedi hasetle. "Canlı, taze, genç...

Terliyordu. Beyninin içinde uğultulu dönenişleri vardı. Belirsiz bir kaygının, sivri uçlu bir iğne gibi yavaş yavaş daha derine, daha karanlıklara inerek içini oymaya başladığını hissediyordu. Kafasının içi inanılmaz bir çabuklukla boşalıyordu. Bütün vücudunu sarsıcı ürpermeler kaplamıştı. Ellerini uzattığını anlamadı önce. Sonra ansızın parmaklarının çarpık gölgesi, iri bir örümcek gibi kadının boynuna vurdu.

İçini aydınlatan soğuk bir berraklıkla biliyordu ne düşündüğünü. Canını almak istiyordu onun. O cana ihtiyacı vardı. Kendisinden ona geçen, yaşamanın o kanlı, o korkunç ana mayasını geri almak istiyordu. Onu öldürmesi gerekti bunun için. O ölürken kendisi doya doya yaşayacaktı. Biliyordu. Görmüştü. Onun canı, öldüren parmakları boyunca kendisine geçecekti.

Kıvrandı. Keskin bir sancı girmişti böğrüne. Dayanılmaz bir sancı. Kıvrıldı, iki büklüm oldu. Ellerini karnına bastırdı. Ölüm yaklaşıyordu. Çabuk davranmalıydı. Bir kımıldayabilse. Bir rahat soluk alabilse. Yalnız bir dakikacık. Yetişir. Ondan sonra altedebilir ölümü. Kadını öldürebilir. Onun canını alabilir.

Sancı ansızın kesildi. Belki de hiç gelmemişti. İnanmayarak durdu. Geçeceğini sanmıyordu. Aldanmış olabilirdi. Onunla alay etmek için bir köşeye sinmiş bekliyordu belki de. Kuşkuyla çekinerek uzattı ellerini yeniden, karısının apak, uzun boynuna doğru. Mavi damar kanla doluydu. Parmağının ucuyla dokundu parlak deriye. Kan bu derinin altında hiçbir şeyden habersiz neşeli neşeli, dolaşıyor. Kıpkırmızı, köpük köpük kan.

O bu kanı ne kadar hırsla istiyordu. Hayattı o. Hayatın kendisi, ana mayasıydı. Sokuldu iyice. Hiçbir engel yoktu arada. Kolaydı iş. Parmaklarında bu işi yapabilecek gücü bulacağına inanıyordu. Bir ölüm kalım sorunuydu bu. Kadın uykusunu derinleştirmişti. Dudakları düzgün aralıklarla açılıp kapanıyordu. Hiçbir şey anlamayacaktı. Hiçbir şey duymayacaktı.

Birden durdu. Baş dönmesine benzer bir duyguyla bedeni yeniden uzaklaşmaya başlamıştı kendisinden. Odanın belirsiz bir yerinden içeriye yağlı, sıvaşık, ağır bir sıvı doluyordu. Bu sıvı gitgide yayılıyor, iradesi dışında onu yerden kesiyor, yükseltiyordu. Elleriyle tutunacak bir yer aradı. Her şey kayıyor, uzaklaşıyordu parmaklarının ucunda. Gözlerinden yaşlar boşanıyordu. Son bir gayretle kolunu yeniden uzattı, boyuna dokundu. Kadın belli belirsiz ürpererek döndü, boynu yorganın kıvrımları arasına gömüldü.

Gücü kesilmiş, heyecandan tıkanmış bir halde kaldı öylece. Uzaklarda bir yerde bir horoz ötüyordu. Kıpkızıl ibiği havaya dikilmiş.

Bahçeye bakan pencerede, yalancı aydınlığın ışıltısı belirmişti, sabah yakındı. Boğucu sessizlik içinde hiçbir şey düşünmeden, yaşadığını unutarak durdu bir zaman... Yorgunluk sanki büsbütün eritmiş gövdesini. Ağır, sıkıntılı bir sürüklenişle yatağına döndü. Sırtını gene karyolanın demirine dayadı. Gözleri açıktı ama ne gece lambasının mavi ışığını, ne pencereden sızan geçici sabah aydınlığını görebiliyordu. Beyninin içinde anlamsız çağrışımlar vardı. Burnuna yanık kokuları, kızarmış et kokulan geliyordu. Havayı kokladı. Midesi kazınmaya başladı. "Acıktım" dedi sevinerek. Beklenmedik bir şeydi bu. "Kurtuldum. İyileşiyorum" dedi. Gülmeye başladı. Ama midesinin kazınması gitgide artıyor, buruntulu bir ağrı halini almaya başlıyordu. Sonunda ağrı o kadar arttı ki, dik duramaz oldu, iki büklüm kıvran-

maya başladı. İnlememek için dudaklarını ısırıyordu. Kadının uyanmasını istemiyordu ama elinde değil artık, kısık kısık haykırışlarına engel olamıyordu. Sancı uzadı, yayıldı, karnının her yanına bulaştı. Her zamankinden daha acı, daha korkunç bir ağrıydı bu. Gövdesinin çöktüğünü, içinin çürüdüğünü duyuyordu. Bağırsakları birbirine dolanmış, midesi karın boşluğunda asılı durduğu yerden kopmuştu. Onlarla birlikte ciğerleri de sökülüyordu sanki yerinden. Onları şimdi, kurbanlık koyunun soyulmuş gövdesindeki karanlık ağızda sallanan, rengi bozulmuş kapkara organları gördüğü gibi açıkça, belirlice görebiliyordu.

O durumda ne kadar kalmış olduğunu kestiremiyordu. Dışarıdaki yalancı aydınlık yok olmuştu. Sancı geldiği gibi çabucak gitmişti. Şimdi durmadan terliyordu. Yağlı yapışkan ağılı bir terdi bu. Sanki yalnız derisi değil, derisinin altı da terliyordu. Hava ciğerlerine güçlükle girip çıkıyordu. Eritip tüketiyordu bu bitmeyen töreni.

Kapılar, pencereler sımsıkı kapatılmış olmalıydı. Bir serinlik aranıyordu çevresinde. Dışarı çıkıp göğsünü bastırmaya, ezmeye çalışan pis havanın basıncından kurtulmak umuduyla bütün gücünü toplayarak yerinden kalktı. Yine başı dönüyordu, ama sıktı dişlerini. Ayaklarına terliklerini geçirdi, sendeleyerek yürüdü.

Kapı açılmıyordu bir türlü. Kadın seslice uyuyordu. Boynu gene açılmıştı, ama bu kez ilgilenmedi. Faydası yoktu. Öylesine öldürmekle eline bir şey geçmezdi. Nasıl da düşünmemişti bunu daha önce? Boğazı sıkılarak ölen bir insanın kanı kendi içinde kalırdı. Can özünün bir bedenden öbürüne geçebilmesi için, yaşamakla ölmek arasında, ölenden öldürene doğru ağır, kanlı bir köprünün kurulması gerekti. Kandı hayatı doğuran ana kaynak. Ancak yüreğin son çarpışıyla dışarı fışkıran kan taşıyabilirdi ölenin canını öldürene doğru. Soluksuz kalarak ölmekte bu güç yoktu.

Kapının kolunu ters çevirdiğini fark etti birden. Düpedüz itti. Kapıyı açtığını düşündü. Sofadaydı. Hava dikti. Ciğerleri rahatlamıştı. Bir iki adım attı kolayca. Sonra yoruldu. Eski yaldızlı koltuklar orada değil miydi? Rue de Feyde'deki pansiyon odasının koltuklarıydı bunlar. Kim getirmişti onları buraya? Omzunu silkti. Oturdu birisinin üstüne; Yaylanıyordu bile. Gerçekti bayağı. Eşyanın içine gizli kemirilişler duyuyordu kulakları. "Kurtlar" dedi. "Küçük, şeytan kurtlar bunlar. Kemiriyorlar. her şeyi. Durmadan. Sinsi sinsi..."

Yerinden kalkındı kolayca. Sallana sallana, sarsak adımlarla yürüyerek kararlama merdivenin başına geldi. Herkes uykudaydı. Çevresinde sisli dalgalanışlar vardı. Hareketlerinin gerçekliğini kestiriliyordu. Ama yapacak başka bir şey yoktu. Belki hepsi düştü. Bir düş görüyordu. Düşüncesi hareketlerinden ya geride, ya hesapsız bir uzaklıkta kalıyordu.

Eli sahanlığın parmaklıklarına takılı, dalgınca baktı aşağıya. Merdivenin aşağısı derin ve karanlıktı, sendeledi. Yuvarlanacağını sandı. Sonra gene sürüklenir gibi inmeye başladı basamakları. Her adımda bir durup dinleniyordu. Sofaya inince gene durdu. Gücü yoktu daha fazla yürüyecek. Nereye gitmek istediğini bilmiyordu zaten. Yeniden bir iki adım attı. Yıllarca önce oraya bir kez konulup bir daha kaldırılmamış olan masaya çarptığını fark etti. Düşmemek için sıkı sıkı tutundu masaya. Taşlığın bahçeye açılan camlı kapısından içeriye dız bir aydınlık sızıyordu. Bu belki de gerçekten sabahtı.

Buraya neden inmişti? Yoktu sebebi. Hiçbir şey hatırlamıyordu. Merdivenlere baktı. Ne kadar da dik. Ne kadar yüksek, çıkabilir miydi yeniden? Acaba bağırsamıydı? Kim gelecekti? Yukarıda, odasında derin derin uyuyan kadın mı? Ama ya onu demin öldürmüşse? Emin miydi öldürmemiş olduğundan? Ya öyle, gözlerini aça aça, sıkılmış boynuyla çıkıp gelirse?

Üşüyordu. Hep üşüyordu. Ayakları titriyordu. Masaya bütür gücüyle abandı. Gövdesinin bütün ağırlığını masaya bırakmaya çalıştı. Bir şey duymuyordu. Kendi kendinden uzaktaydı. Ama masa vardı. Dayanıyordu.

Elinin ayasına sert bir cismin dokunduğunu fark etti birden. Kasabın bıçağını düşündü. Bıçak avcunun içindeydi. Tahta sapına parmaklarının kalıbı oyulmuştu. Havaya kaldırdı, baktı, üstündeki kan izlerini görmek ister gibi. Demir karanlıkta parlamıyordu. Güneş gerekti parlaması için. Hayal kırıklığına uğradı. Keskin tarafını yavaşça elinin üstüne sürdü. Bir bastırsa...

Telaşla doğruldu yerinden. Merdivene doğru yürüdü. Şimdi düşünceleri hareketlerinden ilerdeydi. Tırabzana tutunarak ilk basamağı çıktı. Kesildi, duraladı.

İçinde sabırsız, bunaltılı bir itiliş vardı. Uzayan ak boyun, boşlukta pırıltılı yansımalarla belirip siliniyordu. Bıçağı sıkı sıkı tutuyordu avcunda. Son bir gayretle bir basamak daha çıktı, oracığa oturdu. Çıkamayacağını anlıyordu. Geç kalmıştı. Dayanışı tükenmişti son damlasına kadar, sırf şu merdivenleri tırmanacak gücü kalmadığı için bırakacaktı ölümün kucağına kendisini.

Gözlerinden yaşlar boşandı, çaresiz ve zavallı. Kanının damarlarının içinde her geçen saniye biraz daha kuruduğunu duyuyordu.

Sancılı, yıkıcı bir hıçkırık nöbetiyle sarsılmaya başladı gövdesi. Geride, çok yakın bir yerde bir kapı kapanıyordu.

Bıçak elinden düştü. Artık hiçbir şeyin farkında değildi.

Ankara, Ocak 1961
128

İlk olarak 1961 yılında Dün-Bugün Yayınevi tarafından *Ara Kapı* adıyla yayımlanan *Kedi ve Ölüm*, Fransız-Türk Kültür Cemiyeti Büyük Roman Ödülü'nü almış, kısa bir süre sonra Fransızca'ya çevrilerek Albin Michel Yayınevi tarafından 1965'te "Büyük Tercümeler" serisi altında *Le Chat et la Mort* adıyla yayımlanmıştır.

Kedi ve Ölüm, psikolojik gerilim tarzı polisiyeleri hatırlatan kişi, kurgu ve atmosferiyle, bu türün Türkiye'de yazılmış en iyi örneklerindendir. *Kedi ve Ölüm*'ün konusu tek bir cümleyle anlatılacak denli yalın: Hikâye, ölümcül bir hastalığı olduğunu öğrenen resim öğretmeni Zahit'in kalan üç aylık süreçte tüm yaşamını, yaşamla ölüm arasındaki bir "ara kapı"da sorgulaması biçiminde kurgulanmış. Bener, Zahit'in ölüme gidiş sürecini adım adım, iç dünyasına nüfuz ederek ve yoğun bir biçimde betimliyor. Üç aylık ölüme gidiş sürecindeki, ruhsal yapının bozulma safhaları ve ölüm korkusu geriye dönüşler, iç konuşmalar, kâbuslar ve sanrılar şeklinde anlatılmış. Ve ölümü simgeleyen kara bir kedi...

Erhan Bener'in romanlarının çoğunda, özellikle polisiyelerinde, tutku ve cinsellik önemli bir yer tutar. İnsanların yaşamlarının akışını değiştiren kıskançlık, şehvet, doyurulmamış cinsellik gibi duyguları işlerken, hikâyelerini "yasak" ilişkiler çerçevesinde ören usta yazar, bu tarz metinlerinde derinlikli ve son derece başarılı psikolojik tahlillere girişir.

Kedi ve Ölüm ilk yayımlandığı yıllarda, yazarın çokça işlenen ölüm izleğini ele alışındaki özgünlüğü ve ruh çözümlemelerindeki belirgin başarısı ciddi övgüler almıştır.

Fransızca baskısı için kaleme aldığı yazısında Jacques de Ricaumont, Erhan Bener'in başarısını şöyle ifade edecektir: "Yazarın sanatı, yalnız bir hastalığın değil, gerçeklikle düş arasındaki sınırda asılı kalan bir uyurgeze halinin incelemesini yaparken, bunu gayet sağlam bir şekilde renk, s ve tattan yana zengin natüralist bir dekorla çerçeveleyebilmiş olmasında

Combat, 3 Mart 1966

AYRINTI • TÜRKÇE EDEBİYAT
ISBN: 978-975-539-713-9
9 789755 397139

